

BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FOREIGN TRADE AND
ECONOMIC RELATIONS

Број: 08-1-28-92-7 /15
Сарајево, 29.06.2015. године

PRIMLJENO: 08-07-2015		Redni broj		Broj priloga	
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	0102-28-898/15			

ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Трг Босне и Херцеговине 1
71 000 Сарајево

Предмет: „Годишњи извјештај из области пољопривреде за Босну и Херцеговину за 2014. годину“ на разматрање и усвајање, доставља се

Поштовани,

Према Закону о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ („Службени гласник БиХ“, број 50/08), Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Министарством пољопривреде, водопривреде и шумарства Федерације БиХ и Одјељењем за пољопривреду Владе Брчко Дистрикта БиХ израђује и Савјету министара БиХ доставља Годишњи извјештај из области пољопривреде на разматрање, најкасније до 30. маја текуће године, а након разматрања Савјета министара БиХ, годишњи извјештај се упућује Парламентарној скупштини БиХ на усвајање, најкасније до 30. јуна текуће године.

Савјет министара БиХ је на 9. сједници, одржаној 02.06.2015. године, размотрио Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја за Босну и Херцеговину за 2014. годину, и задужио Министарство спољне трговине и економских односа БиХ да, након што размотри примједбе, кориговани текст Извјештаја достави Парламентарној скупштини БиХ на усвајање.

У складу са наведеним, достаљамо вам Годишњи извјештај из области пољопривреде за БиХ за 2014. годину на разматрање и усвајање. Извјештај садржи оцјену стања у сектору пољопривреде, исхране и руралног развоја, мјере секторске политике које су предузете у 2014. години, те приједлог спровођења мјера политике у пољопривредном сектору за наредну годину.

С поштовањем,

МИНИСТАР

Мирко Шаровић

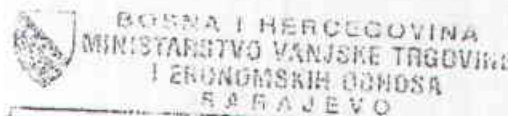
Прилог:

- Као у тексту (српски, хрватски и босански језик)
- ЦД са извјештајем на српском, хрватском и босанском језику
- Обавијест о закључку Савјета министара Босне и Херцеговине

U-345

Broj: 05-07-1-1329-27/15
Sarajevo, 3. 6. 2015. godine

01-1
01-2
01-3

PRIMLJENO: 04-06-2015			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Dioj. broj
08	28-92-6	15	

**MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE
I EKONOMSKIH ODNOSA**

- n/r tajnika Ministarstva -

08-1
08/06/15

SARAJEVO

PREDMET: Obavijest o zaključku Vijeća ministara BiH

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 9. sjednici održanoj 2. 6. 2015. godine, razmotrilo je Godišnji izvještaj iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja za Bosnu i Hercegovinu za 2014. godinu, te zadužilo Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa da nakon što razmotri primjedbe koje će u pisanoj formi dostaviti ministrice odbrane, korigirani tekst Izvještaja dostavi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine na usvajanje.

O zaključku vas informiramo radi njegove provedbe, te s tim u vezi u prilogu dostavljamo primjedbe ministrice odbrane koje su dostavljene Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.

S poštovanjem,

n/r 2. točnik V.H
2. Kuhlić

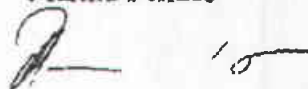
Temeljem Zaključaka Vijeća Ministara BiH za točku dnevnog reda „Godišnje izvješće iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja za Bosnu i Hercegovinu za 2014. Godinu“

Predlagač: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa

Dostavljam primjedbe koje je potrebno ugraditi u ponuđeni tekst kako bi se isto moglo proslijediti u daljnju proceduru:

- strana 7., netočan navod, stavak 3: „.....,pripremu prijedloga izmjena i dopuna zakona o hrani, zakona o veterinarstvu i zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju.....“; u pripremi su točnije u proceduri pribavljanja mišljenja novi zakoni, a ne izmjene i dopune;
- strana 55. Izrada pravnih propisa – izmjene i dopune zakona o hrani, zakona o veterinarstvu i zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH: u cijelom tekstu se navodi kako se radilo na izmjenama i dopunama navedenih zakona odnosno kako je MVTEO BiH pripremilo tekstove izmjena i dopuna! Navod je netočan, ispraviti isti! Radilo se na izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju a u potpunosti su izrađeni NOVI zakoni o hrani i o veterinarstvu!
- strana 74., glava 9). Sigurnost hrane, stavak 2 – „.....institucionalni i administrativni kapaciteti nadležni za oblast sigurnosti hrane u BiH.....“ – navesti nadležna županijska ministarstva;
- strana 77., glava 10. Veterinarstvo, stavak 2 – „.....institucionalni kapaciteti nadležni za veterinarstvo....“ – navesti nadležna županijska ministarstva;
- strana 91., odjeljak 14.1 „Prioriteti i mjere u oblasti poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja u 2015. godini“, prioritetna područja, zakonodavstvo:.....“pripremiti izmjene i dopune zakona o hrani, zakona o veterinarstvu i zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju...“! Ispraviti netočan navod. Nisu izmjene i dopune nego novi zakoni i isti su već u proceduri pribavljanja mišljenja;

Marina Pendeš

МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА
БОСНЕ И ХЕРЦЕРГОВИНЕ

ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ

из области пољопривреде, исхране и
руралног развоја за Босну и Херцеговину

ЗА 2014. ГОДИНУ

Мај, 2015. године

САДРЖАЈ

Извори података и допринос у изради извјештаја	3
Скраћенице и симболи	4
Листа табела	5
Листа графикана	5
ПРЕГОВОР	7
1. АНАЛИЗА СТАЊА У ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНОМ СЕКТОРУ	9
1.1. Макроекономски оквир и значај пољопривредно-прехрамбеног сектора	9
1.2. Ораничне површине према начину кориштења	11
1.3. Откуп и продаја пољопривредних производа	12
1.4. Просјечне потрошачке цијене прехрамбених производа	15
2. ПОЉОПРИВРЕДНА ПРОИЗВОДЊА	16
2.1. Биљна производања	16
2.1.1. Обим и структура производње житарица	16
2.1.2. Обим и структура производње крмне/сточне хране	18
2.1.3. Обим и структура производње поврћа и кромпира	19
2.1.4. Обим и структура производње индустријских усјева	21
2.1.5. Обим и структура производње воћа и грожда	22
2.2. СТОЧНИ ФОНД И АНИМАЛНА ПРОИЗВОДЊА	25
2.2.1. Бројно стање стоке и перади и клање стоке и перади у клаоницама	25
2.2.2. Производња, откуп и прерада млијека и млијечних производа	28
2.2.3. Производња осталих сточарских производа	30
3. ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА ХРАНЕ, ПИЋА И ДУВАНА	31
3.1. Прехрамбена индустрија у Републици Српској	31
3.2. Прехрамбена индустрија у Федерацији БиХ	32
3.3. Прехрамбена индустрија у Брчко дистрикту БиХ	33
4. ПОДРШКА ПОЉОПРИВРЕДИ И РУРАЛНОМ РАЗВОЈУ	34
4.1. Структура подршке по групама мјера	35
4.2. Структура подршке по производима/производњама	40
5. СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЈЕНА ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА	42
5.1. Структура дефицита у трговини пољопривредно-прехрамбених производа	44
5.2. Робна размјена пољопривредних производа по регионима	45
5.3. Робна размјена пољопривредних производа са Републиком Хрватском и Републиком Србијом	47
5.3.1. Робна размјена пољопривредних производа између БиХ и Републике Хрватске	47
5.3.2. Робна размјена пољопривредних производа између БиХ и Републике Србије	48
6. ПРОЦЈЕНА ШТЕТА И ГУБИТАКА У ПОЉОПРИВРЕДНОМ СЕКТОРУ УЗРОКОВАНИХ ПОПЛАВАМА И РЕАЛИЗОВАНЕ МЈЕРЕ НА САНАЦИЈИ	49
6.1. Реализоване активности на санацији штета узрокованих поплавама у области пољопривреде Републике Српске, Федерације БиХ и Дистрикта Брчко БиХ	50
7. ПОЉОПРИВРЕДНА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА	53
7.1. Институционални оквир и циљеви пољопривредне политике и политике руралног развоја	53
7.2. Активности и мјере пољопривредне политике спроведене у 2014. години	54
8. РУРАЛНИ РАЗВОЈ У БИХ И ПОЛИТИКА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА	70
8.1. Успостављање IPARD оперативне структуре у БиХ	72
8.2. Увођење LEADER програма у БиХ и подршка увођењу овог програма	74
9. БЕЗБЈЕДНОСТ ХРАНЕ	75
9.1. Спроведене активности у области безбједности хране	75
10- ВЕТЕРИНАРСТВО	78

10.1. Спроведене активности у области ветеринарства	79
11. ФИТОСАНИТАРНА ОБЛАСТ	81
11.1. Спроведене активности у фитосанитарној области	82
12. РИБАРСТВО	86
13. ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ И МЕЂУНАРОДН САРДАЊА	87
13.1. Спровођење Привременог споразума /Споразума о стабилизацији и придруживању	87
13.2. Реализација обавеза СЕФТА 2006 Споразума и Протоколи о међусобном признавању и прихватању документа у циљу олакшавања регионалне трговине	89
13.3. Потписивање међународних споразума о сарадњи у области пољопривреде и руралног развоја	89
13.4. Планирање и координација међународне помоћи у сектору пољопривреде, исхране и руралног развоја	90
13.4.1. TAIEХ (Technical Assistance and Information Exchange)	91
13.4.2. Имплементирани пројекти од значаја за сектор пољопривреде, исхране, шумарства и руралног развоја и координација учешћа у међународним тијелима и организацијама	91
14. ПРИОРИТЕТИ И МЈЕРЕ ПОЛИТИКЕ У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ИСХРАНЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА 2015. ГОДИНУ	93
14.1. Приоритети и мјере у области пољопривреде, исхране и руралног развоја у 2015. години	93
ПРИЛОГ	
Преглед усвојених законских и подзаконских аката у области пољопривреде и руралног развоја, исхране, ветеринарства, фитосанитарне области у БиХ, Федерацији БиХ, Републици Српској и Дистрикту Брчко БиХ за 2014. годину	96
	96

Извори података и допринос у припреми извјештаја

Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја у БиХ за 2014. годину сачинило је Министарство спољне трговине и економских односа БиХ у складу са чланом 23 Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ. Извјештај се заснива на претходно достављеним извјештајима које припремају надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта БиХ.

У извјештају су коришћени првенствено подаци надлежних министарстава пољопривреде ентитета и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта, а од институција из области статистике коришћени су подаци којима нису располагала министарства односно, Одјељење за пољопривреду Брчко дистрикта.

Извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја за 2014. годину је документ који приказује стање пољопривредно-прехранбеног сектора, и то са аспекта производње, трговине пољопривредним и прерађеним пољопривредним производима и имплементираним пољопривредне политике. У суштини, у документу су представљени основни показатељи макроекономског амбијента, обим и структура у пољопривредно-прехранбеној производњи, цијене пољопривредних производа, спољнотрговинска размјена пољопривредно-прехранбених производа те структура робне размјене по производима и трговинским партнерима.

Приказне су уједно и мјере имплементирани у пољопривреди и руралном развоју као и висина средстава издвојених с циљем подизања нивоа производности и јачања конкурентности домаће пољопривреде, развој пољопривреде и села, и очувања природе и рационалним газдовањем природним ресурсима.

Овај извјештај углавном слиједи структуру извјештаја из претходних година.

Документи, материјали и подаци коришћени у припреми извјештаја су:

- * Документ за дискусију за VI састанак Привременог пододбора за пољопривреду и рибарство, март 2015. (припремљен од стране Радне групе за европске интеграције);
- * Извјештај о раду Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске за 2014. годину, новембар 2014. године;
- * Извјештај о раду Одјељења за пољопривреду, шумарство и водопривреду Дистрикта Брчко БиХ за 2014. годину;
- * Прикупљене информације и подаци о активностима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Федерације БиХ за 2014. годину;
- * Извјештај о подршци пољопривреди и руралном развоју у БиХ, Канцеларије за хармонизацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју, децембар 2014. године;
- * Анализа спољнотрговинске размјене Босне и Херцеговине за 2014. годину, фебруар 2015. године.

Скраћенице и симболи

APC	Анкета радне снаге
БДВ	Бруто додата вриједност
БДП	Бруто друштвени производ
БХАС	Агенција за статистику БиХ
РЗСРС	Завод за статистику Републике Српске
ФЗС	Федерални завод за статистику
МСТЕО БиХ	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ
МПШВ РС	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске
ФМПВШ	Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства
FVO	Food and Veterinary Office
CEFTA	Central European Free Trade Agreement
WTO	World Trade Organization
EFTA	European Free Trade Agreement
УоСТ	Уговор о слободној трговини
FAO	Food and Agriculture Organization of United Nations
FADN	Farm Accountancy Data Network
SWG RRD	Regional Rural Development Standing Working Group
JICA	Japan International Cooperation Agency
USAID	U. S. Agency for International Development
FARMA	Fostering Agriculture Markets Activity
ПГ	Пољопривредно газдинство
ППГ	Породично пољопривредно газдинство
ПДВ	Порез на додату вриједност
РПГ	Регистар пољопривредних газдинстава
РК	Регистар клијената
ГВИП	Гранични прелази са ветеринарском инспекцијом
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance
IPA RD	Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development
ИПС	Информационо-прогнозна служба
DG SANCO	Directorat of General for Health and Consumer Protection
RASFF	Rapid Alert System for Food and Feed
INFOSAN	The International Food Safety Authorities Network
РС	Република Српска
ФБиХ	Федерација Босне и Херцеговине
WB	World Bank
CAP	Common Agriculture Policy
ЕС	European Commission
SIDA	Swedish International Development Cooperation Agency
IFAD	International Fund for Agriculture Development
UNDP	United Nations Development Programme
OIV	International Organization for Vine and Wine
ITPGR FA	International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture
УЗЗБ БиХ	Управа за заштиту здравља биља Босне и Херцеговине
TLO	Training Liaison Officer
SPO	Senior Project Officer
ДБ БиХ	Дистрикт Брчко Босне и Херцеговине

Листа табела

Табела 1. БДВ пољопривреде, шумарства, лова и риболова у ФБиХ, РС и Дистрикту Брчко БиХ (2011/2013. година)

Табела 2. Број запослених у пољопривредној дјелатности у БиХ за период 2012/2014. година (000)

Табела 3. Ораничне површине према начину коришћења у БиХ (000 ха)

Табела 4. Засијане површине у Републици Српској, Федерацији БиХ и Дистрикту Брчко у 2014. години

Табела 5. Вриједност откупљених производа пољопривреде према групама производа у 2012–2014.

Табела 6. Просјечна откупна цијена одабраних пољопривредних производа у 2013–2014. години (КМ)

Табела 7. Просјечне потрошачке цијене прехранбених производа у БиХ (2014/2013. година), КМ

Табела 8. Број родних стабала и производња воћа у БиХ за 2013/2014. годину

Табела 9. Бројно стање стоке и перади у БиХ (2010–2014. година)

Табела 10. Клање стоке и перади у клаоницама у БиХ (2012–2014. година)

Табела 11. Производња сировог млијека у БиХ за 2013/2014. годину

Табела 12. Производња млијека у Федерацији БиХ, Републици Српској и Брчко дистрикту БиХ у 2013–2014. години

Табела 13. Производња млијечних производа у БиХ 2013/2014. година

Табела 14. Производња јаја, меда и вуне у БиХ за 2014. годину

Табела 15. Производња јаја, вуне и меда у РС, ФБиХ и Дистрикту Брчко за 2013/2014. годину

Табела 16. Преглед капацитета у појединим гранама прехранбене индустрије у РС у 2014. години

Табела 17. Инсталирани капацитети и остварена производња у прехранбеној индустрији Федерације БиХ за 2014. годину

Табела 18. Пољопривредни буџети у БиХ (2009–2014) у 000 КМ

Табела 19. Дистрибуција подршке по производима/групама производа (%)

Табела 20. Робна размјена пољопривредних производа у БиХ у периоду 2012–2014. година (мил. КМ)

Табела 21. Структура размјене пољопривредних производа у БиХ (глава ЦТ 1–24), мил. КМ

Табела 22. Структура дефицита у трговини пољопривредно-прехранбених производа

Табела 23. Упоредни преглед БиХ размјене пољопривредних производа по регионима (мил. КМ)

Табела 24. Робна размјена пољопривредних производа између БиХ и Хрватске (мил. КМ)

Табела 25. Робна размјена пољопривредних производа између БиХ и Србије (мил. КМ)

Табела 26. Процјена штете и губици у пољопривреди Републике Српске, Федерације БиХ и Дистрикта Брчко (мил. КМ)

Листа графикана

Графикон 1. БДВ пољопривреде у ФБиХ, РС и Дистрикту Брчко БиХ (2011/2013. година)

Графикон 2. Тренд запослености мушкараца и жена у пољопривредној дјелатности у БиХ, у последње три године

Графикон 3. Просјечне мјесечне нето исплаћене плате у пољопривреди, лову и шумарству (2013/2014. године)

Графикон 4. Однос засијаних површина и угара, односно необрађених ораница у БиХ током три последње године (2012/2014. година)

Графикон 5. Засијане ораничне површине у јесњој и прољећној сјетви у БиХ 2013/2014.

Графикон 6. Вриједност откупљених група пољопривредних производа у периоду од 2012. до 2014. године, у мил. КМ

Графикон 7. Учешће пшенице, кукуруза и осталих житарица у укупно пољопривредним површинама жита

Графикон 8. Производња житарица у БиХ 2013/2014. година, у тонама

- Графикон 9. Учешће Републике Српске, Федерације БиХ и Дистрикта у укупној производњи жита у БиХ за 2014. годину
- Графикон 10. Учешће дјетелине, кукуруза за крму, луцерке и ТДС у укупно пожњевеним површинама крмним биљем
- Графикон 11. Производња крмних усјева у БиХ 2013/2014. година, у тонама
- Графикон 12. Производња најзначајнијих повртних усјева у БиХ 2013/2014. година, у тонама
- Графикон 13. Учешће важнијих повртних усјева у укупној производњи поврћа за 2014. годину
- Графикон 14. Учешће уљане репице, соје и дувана у производњи индустријских усјева у 2014. години
- Графикон 15. Производња индустријских усјева у БиХ 2013/2014. година, у тонама
- Графикон 16. Производња најзначајнијих воћних врста у БиХ за 2013/2014. годину, у тонама
- Графикон 17. Производња јагоде и малине у БиХ, 2013/2014. година, у тонама
- Графикон 18. Производња грожђа у БиХ, 2013/2014. година, у тонама
- Графикон 19. Бројно стање крава и стеоних јуница, оваца за приплод, крмача и супрасних назимица у БиХ за 2010/2014. годину
- Графикон 20. Производња говеђег, овчијег, свињског и меса перади у БиХ за период 2012/2014. година (тона)
- Графикон 21. Производња и откуп сировг млијека у БиХ за период 2012/2014. година, мил. литара
- Графикон 22. Структура производње млијечних производа у 2014. години
- Графикон 23. Пољопривредни буџети у БиХ за период 2008/2014. година (000 КМ)
- Графикон 24. Структура пољопривредног буџета у БиХ за период 2008/2014. година по ентитетима/БД
- Графикон 25. Структура пољопривредног буџета у БиХ за период 2008/2014. година по групама мјера подршке (у милионима КМ)
- Графикон 26. Структура пољопривредног буџета у БиХ за период 2008/2014. година по групама мјера
- Графикон 27. Мјере тржишно-цјеновне политике у БиХ – структура (у милионима КМ)
- Графикон 28. Мјере директне подршке производњи у БиХ – структура (у милионима КМ)
- Графикон 29. Поређење висине средстава издвојених за мјере руралног развоја и мјере директне подршке
- Графикон 30. Структура мјера руралног развоја (милиона КМ)
- Графикон 31. Структура мјера општих услуга у пољопривреди (милиона КМ)
- Графикон 32. Робна размјена пољопривредних производа за период 2012/2014. година (милиона КМ)
- Графикон 33. Топ десет увозних група пољопривредно-прехранбених производа за 2014. годину
- Графикон 34. Топ десет извозних група пољопривредно-прехранбених производа за 2014. годину
- Графикон 35. Учешће региона у увозу пољопр.-прехранбених производа у БиХ у 2014. години
- Графикон 36. Учешће региона у извозу пољопр.-прехранбених производа из БиХ у 2014. години
- Графикон 37. Робна размјена пољопривредних производа између БиХ и Републике Хрватске, 2013/2014. година
- Графикон 38. Робна размјена пољопривредних производа између БиХ и Републике Србије, 2013/2014. година

ПРЕДГОВОР

За пољопривреду у БиХ 2014. година остаће упамћена по огомним директним и индиректним штетама и губицима узрокованим катастрофалним мајским поплавама које су процијењене на око 366 милиона КМ.¹ Као један од битних утицаја и посљедица поплава, осим штета и губитака, пољопривреду у 2014. години карактеришу негативни трендови у заснивању производње, односно смањене су засијане површине за 16 хиљада хектара или 3%, док су угари и необрађене оранице повећане за око 30 хиљада хектара или 6,3% у односу на 2013. годину. Када је ријеч о производњи примарних пољопривредних производа, неповољни временски услови негативно су утицали како на остварење плана сјетве, тако и на остварење очекиваних приноса, и то: житарица за 11,7%, поврћа 26%, кромпира 19%, крмних усјева за 15%, док су код воћа и грочја, зависно од култура, приноси мањи од 30 до 50%. Што се тиче сточарске производње и, генерално, стања у сточном фонду, поред бројних проблема који егзистирају већ годинама, штете причињене поплавама додатно су негативно утицале на производњу у сточарству, а нарочито на њен најосјетљивији и најважнији сегмент – млекарску производњу и производњу меса. Бројно стање говеда је смањено за 0,7%, а перади за 16,5% у односу на исти период претходне године. Када је ријеч о бројном стању оваца, он је већи али у незнатном проценту и то 0,5%, свиња за 0,6% и коза за 7,2%. Када је ријеч о клању стоке и перади и нето производњи меса, број закраних говеда се смањило за 32%, свиња за 9,03%, перади за 0,19%, док је број закраних оваца повећан за 1,26%, у поређењу са подацима из претходне године.

Осим негативних резултата остварених у производњи, за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју издвојено је 139,1 милиона КМ или за 4% мање средстава у поређењу са претходном годином.

Реализација активности ентитетских министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду Дистрикта Брчко, била је у највећем дијелу 2014. године подређена ублажавању посљедица поплава, с обзиром на размјере директних и индиректних штета. С тим у вези, спровођене су хитне мјере санације, као и обнове пољопривредне производње у поплавленим подручјима, као и низа других мјера у оквиру краткорочног и средњорочног периода имплементације. Приоритет рада надлежних институција у мрежи хране на којем се радило односио се првенствено на остваривање услова за извоз пољопривредних производа анималног поријекла на европско тржиште, достављени нови Закон о храни, Закон о ветеринарству у БиХ и измјене и допуне Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ у процедуру прибављања мишљења, и усклађивању улоге и надлежности институција у мрежи хране.

Када је ријеч о пољопривредној политици и политици развоја руралних области, активности на којима се радило односиле су се на израду новог нацрта Закона о вину, израду Плана активности за побољшање услова спољнотрговинског пословања и заштите домаће производње у области пољопривреде и прехранбене производње, изради нацрта Статешког плана руралног развоја, инициране и покренуте активности на потписивању меморандума о сарадњи у оквиру процеса приступања ЕУ, посебно у области усклађивања законодавства са ЕУ и коришћења фондова ЕУ за пољопривреду и рурални развој са Републиком Србијом, Републиком Хрватском и Црном Гором. Међутим, када је ријеч о пољопривредној политици и политици руралног развоја, оно што се може констатовати је да, иако су спроведене бројне активности у овим областима, оне у коначници нису резултирале усвајањем и доношењем поменутих правних прописа, израдом стратешког документа руралног развоја, нити попуном реализацијом активности стварања услова за извоз млијека и млијечних производа на тржиште Европске уније.

У дијелу припрема за коришћење Инструмента претприступне помоћи за рурални развој, није постигнут договор о институционалним структурама за децентрализовано управљање средствима из IPA-е што је био и разлог за отказивање техничке помоћи Европске комисије из IPA-е намијењене пољопривреди и руралном развоју.

¹ Извор података о штетама и губицима услед поплава, FAO: БиХ Recovery Assessments Needs.

Чињеница је да ни у 2014. години постојећи систем безбједности хране у БиХ није успио да испуни све критеријуме којим се осигурава добијање извозних дозвола за ЕУ тржиште, иако су надлежне институције радиле на припреми и усклађивању домаћег законодавства са европским прописима. Наиме, ланац управљања и систем службене контроле хране и хране за животиње нису усклађени са европским стандардима, да би се омогућио извоз робе животињског поријекла на тржиште ЕУ, што у исто вријеме значи да није било ни извоза пољопривредних производа попут млијека и млијечних прерађевина, меса и месних прерађевина и кромпира на европско тржиште.

У области ветеринарства су, ипак, направљени одређени помаци у виду усвајања проведбених прописа којим се уређују питања контроле, спречавања и искорјењивања одређених преносивих болести животиња, а такође је стављен у функцију нови Систем за управљање процесима везаним за појаву сумње болести код животиња. Такође, и у фитосанитарном сектору је забиљежен мањи напредак у виду усвајања измјена и допуне Закона о заштити нових сорти биља у БиХ и одобрењу општег оперативног акционог плана у случају хитне појаве организама штетних за биље и биљне производе. Осим тога, започета је регистрација произвођача, прерађивача, увозника и дистрибутера биљака, биљних производа и регулисаних објеката у фиторегистре, а и службене контроле и стање у погледу главних организама штетних по кромпир су, углавном, оцијењени позитивним.

Пад производње биљних и анималних производа, као и неиспуњавање услова за извоз, негативно се одразило и на кретања у трговини, и то првенствено извозу пољопривредних производа. Наиме, извоз пољопривредних производа из БиХ у прошлој години износио је 649,33 милиона КМ и мањи је за 3,63% у поређењу са 2013. годином. Укупан увоз пољопривредних производа у БиХ у 2014. години износио је 2,73 милијарде КМ, и биљежи блажи благи раст за 0,02% у односу на претходну годину. Дефицит у трговини пољопривредних производа у 2014. години је износио 2 милијарде КМ, и биљежи раст за 1,20% чему је свакако имао допринос пада извоза од 3,63% и увоза од 0,02%. Покривеност увоза извозом БиХ пољопривредним производима у 2014. години је износила 23,60% и незнатно је смањена у односу на 2013. годину, када је износила 24,49%.

У циљу побољшању регионалне сарадње, размјене искустава и олакшања трговине пољопривредним и прерађеним пољопривредним производима, потписани су Меморандум о сарадњи у области пољопривреде БиХ и Мађарске и Протокол о међусобном признавању и прихватању докумената изданих од стране акредитованих лабораторија за храну и храну за животиње између Министарства спољне трговине и економских односа БиХ и Агенције за храну и ветеринарство Републике Македоније.

На основу свега претходно наведеног, може се констатовати да сектор пољопривреде и руралног развоја у БиХ осим декларативног приступа, није дефинисан конкретним политикама и подршкама као стратешка грана од кључног значаја за развој привреде у цјелини. Такође, подмиривање потреба становништва пољопривредно-прехранбеним домаћим производима је врло ниско, што указује на велику зависност од увоза хране. Сталне измјене и непредвидљивост аграрне политике, непостојање спроводивих стратегија развоја пољопривреде, недовољна средства подршке пољопривредницима, немогућност инвестирања у усвајању и примјени нових технологија и стандарда у производњи довели су до тога да пољопривредно-прехранбени сектор стагнира, што у суштини значи да све теже прати тренд конкурентности на регионалном тржишту.

Генерално, пред пољопривредом у БиХ и у предстојећем периоду као важан приоритет остаје потреба креирања аграрне политике и увођење оних инструмената који ће омогућити динамично реструктурирање пољопривредног сектора, модернизацију, а уједно и ефикасно приближавање ЕУ интеграцијама путем постепеног усклађивања политике са принципима Заједничке пољопривредне политике Европске уније. Само уз активно укључивање и агажман свих чинилаца, а посебно заинтересованих и укључених учесника у пољопривредном сектору у БиХ, може се одговорити на велике изазове и захтјеве у процесу интеграција и стицања чланства Европске уније.

1. АНАЛИЗА СТАЊА У ПОЉОПРИВРЕДНО ПРЕХРАМБЕНОМ СЕКТОРУ

1.1. Макроекономски оквир и значај пољопривредно-прехрамбеног сектора

Пољопривредно-прехрамбени сектор у БиХ се током последњих неколико година сусрео са многобројним промјенама, реформским процесима као и проблемима и изазовима, нарочито када је ријеч о производњи и трговини пољопривредним производима. Оно што се значајно одразило на трендове у производњи и трговинским токовима су и измјена услова у регионалној трговини уласком Републике Хрватске у Европску унију од 01. 07. 2013. године, и екстремно неповољни временски услови у 2010, 2012. и 2014. години. Удио сектора пољопривреде, шумарства и риболова у укупном БДП-у БиХ за 2013². Годину износио је 6,97% и већи је за 0,73% у поређењу са 2012. годином. Када је ријеч о стварању БДВ, ту сектор пољопривреде има значајно мјесто, које је у 2013. години износило 8,4%. БДВ пољопривреде је у 2013. години, у односу на претходну 2012. годину, већа за 0,73%, или 0,11% у поређењу са 2011. годином.

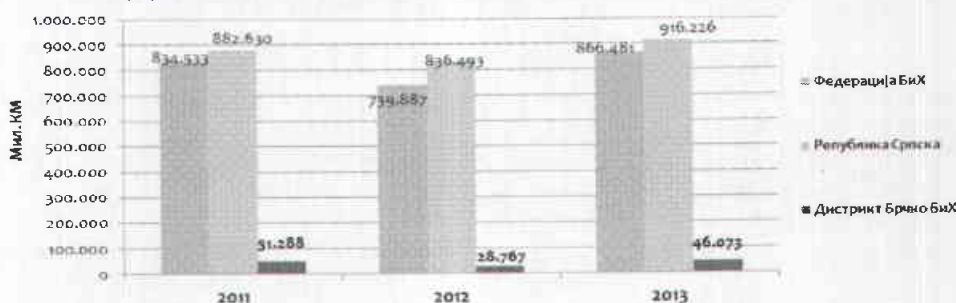
Табела 1: БДВ пољопривреде, шумарства, лова и риболова у ФБиХ, РС и Дистрикту Брчко БиХ (2011/2013. година)

Година	2011.	2012.	2013.
Федерација БиХ			
БДВ пољопривреде, шумарства и риболова (000 КМ)	834.533	739.887	866.481
Удио у укупној БДВ	6,17	5,42	6,20
Удио у укупном БДП Федерације БиХ (%)	5,1	4,5	5,1
Република Српска			
БДВ пољопривреде, шумарства и риболова (000 КМ)	882.630	836.493	916.226
Удио у укупној БДВ	12,4	12,0	12,7
Удио у укупном БДП Републике Српске (%)	10,2	9,7	10,4
Дистрикт Брчко БиХ			
БДВ пољопривреде, лова и шумарства (000 КМ)	51.288	28.767	46.073
Удио у укупној БДВ	12,0	6,8	10,4
Удио у укупном БДП Дистрикта Брчко (%)	8,54	4,83	7,48
Укупно БиХ			
БДВ пољопривреде, шумарства и риболова у БДП БиХ (000 КМ)	1.768.451	1.605.147	1.828.780
Удио у укупној БДВ	8,39	7,65	8,44
Удио у укупном БДП БиХ	6,86	6,24	6,97

Извор: Агенција за статистику БиХ, РЗСРС, ФЗС БиХ.

Посматрајући удио сектора пољопривреде у укупном БДП и БДВ ентитета и Дистрикта, евидентно је да је у Републици Српској удио пољопривреде у БДП око 10%, а у њеној БДВ учествује са више од 12%. Што се тиче Федерације БиХ, удио пољопривреде у укупном БДП у 2013. години износио је 5,1%, а у њеној укупној БДВ 6,2% што је скоро за око 50% мање у односу на Републику Српску. Када је ријеч о Дистрикту Брчко, пољопривреда има значајан удио у укупној економији Дистрикта, с обзиром на учешће у укупном БДП од 7,5% и стварању БДВ са учешћем од 10,4% у 2013. години.

Графикон 1. БДВ пољопривреде у ФБиХ, РС и Дистрикту Брчко БиХ (2011/2013. година)

²Подаци о БДП за БиХ за 2014. годину нису били доступни у периоду израде овог извјештаја

С обзиром на значај пољопривредног сектора у БДП као и стварању БДВ у Босни и Херцеговини и поређењем са нпр. земаљама региона, евидентно је да је ситуација слична, с тим што је у Србији, Македонији и Албанији значај пољопривреде много већи, док је у поређењу са земаљама ЕУ, попут нпр. Њемачке, удио пољопривреде у укупној БДВ мањи, што указује да друге привредне гране које имају већи допринос у БДП имају и веће учешће. Сиромашније земље, односно оне код којих је слабија економска ситуација, имају већи удио пољопривреде у БДВ, као што је случај нпр. код Румуније, са којом се и БиХ може поредити.

Значај пољопривредног сектора се огледа и у запошљавању становништва. Међутим, број запослених у пољопривредној дјелатности се у периоду од три последње године смањило са 167.000, колико је било запослено 2012. године, на 139.000 у 2014. години, што је за 28.000 или 17% мање. Такође, и удио пољопривредне дјелатности у укупној запослености је смањен са 20,6% на 17,1% у трогодишњем периоду.

Табела 2: Број запослених у пољопривредној дјелатности у БиХ за период 2012/2014. година (000)

	2012.	2013.	2014.
Укупан број запослених у пољопривредној дјелатности (у 000)	167	155	139
Удио пољопривредне дјелатности у укупној запослености (%)	20,6	18,9	17,1

Извор: Агенција за статистику БиХ.

Тренд смањења броја запослених је евидентан и код мушкараца и жена, с тим што је већи пад броја запослених жена и то за 22%, док је број запослених мушкараца мањи за 13,13% у последње три године.

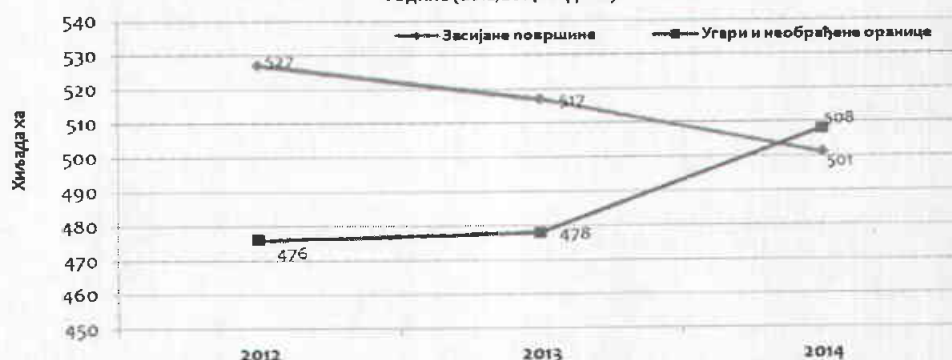
Просјечна нето исплаћена плата у пољопривреди, лову и шумарству за 2014. годину износила је 727 КМ и мања је за 3,6% у поређењу са нето исплаћеном платом из претходне године, која је износила 764 КМ.

1.2. Ораничне површине према начину коришћења

Према званичним подацима Агенције за статистику БиХ за 2014. годину ораничне површине према начину коришћења износиле су 1.011 хиљада ха, од чега је 501 хиљада хектара засијано, 508 хиљада ха су угари и необрађене оранице, а око 2 хиљаде хектара чине расадници и остало на ораницама.

Графикон 4. Однос засијаних површина и угара, односно необрађених ораница у БиХ током три последње године (2012/2014. година)

Евидентно је да се засијана оранична површина током три последње године смањила са 527 хиљада ха, колико је износила 2012. године, на 501 хиљаду ха у 2014, што је мање за 26 хиљада ха или 5%. У односу на засијане оранице, необрађене оранице и угари биљеже повећање од 2012. године са 476 хиљада ха на 508 хиљада ха у 2014. години, или за 6,8% односно за 32 хиљаде ха. По први пут у БиХ је забиљежено да је омјер засијаних ораничних површина и необрађених ораница 49,55 : 50,2%, у корист необрађених површина. Засијане површине су у 2014. години мање за 16 хиљада хектара или 3%, док су угари и необрађене оранице повећане за 30 хиљада хектара или 6,3%, у односу на 2013. годину, што је највећим дијелом последица катастрофалних поплава и дугог задржавања воде у долинама ријека.

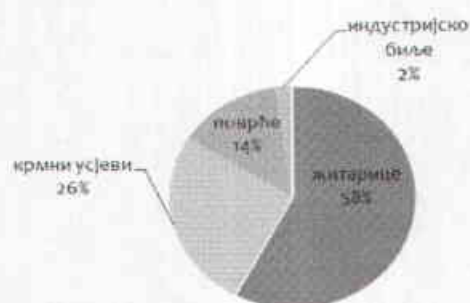
Табела 3: Ораничне површине према начину коришћења у БиХ (000 ха)

Година	Житарице	Индустријско биље	Поврће	Крмно биље	Укупно	Угари и необрађене оранице	Расадници и остало на ораницама	Оранице и баште
2013.	305	8	75	129	517	478	3	998
2014.	290	9	73	129	501	508	2	1011

Извор: Агенција за статистику БиХ.

У структури укупних засијаних површина у 2014. години од 501 хиљаду хектара житарице су заступљене на око 290 хиљада ха, крмно биље на 129 хиљада ха, поврће на 73 хиљаде ха и индустријско биље на 9 хиљада ха ораничних површина.

Графикон 5. Засијане ораничне површине у јесењој/прољетној сјетви 2013/2014. година

Према подацима Републичког завода за статистику РС укупно засијане површине у Републици Српској за 2013/2014. годину су износиле 299.876 ха, од чега је житарицама засијано 199.946 ха, поврћем 37.316 ха, индустријским биљем 5.510 ха, крмним сточним биљем 32.267 ха и осталим усјевима 4.840 ха.

Табела 4: Засијане површине у Републици Српској, Федерацији БиХ и Дистрикту Брчко у 2014. години (ха)

	Укупно засијане површине	Житарице	Индустријско биље	Крмно биље	Поврће	Остало
Република Српска	299.876	199.946	5.510	62.267	27.316	4.840
Федерација БиХ	185.309	79.733	1.564	62.446	41.566	/
Дистрикт Брчко	12.624	9.744	1.294	1.001	520	

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске, Федерални завод за статистику, Одјељење за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ.

У Федерацији Босне и Херцеговине у 2013/2014. години укупно је засијано 185.308 ха, што је мање за 6,3% у односу на сјетву у 2012/2013. години. Гледано по групама усјева, жита су засијана на површини од 87.493 ха, што је мање засијаних површина за 8,9%, индустријског биља 2.548 ха, што је мање за 38,6%, сточног крмног биља 64.501 ха, што је мање за 3,2% и поврћа 43.151 ха, тј. мање за 3,7% у односу на прошлу годину.

Укупна пољевена површина у Федерацији БиХ у 2013/2014. години је износила 169.547 ха.

Укупно засијане површине у Дистрикту Брчко БиХ, према подацима Одјељења за пољопривреду, шумарство и водопривреду износиле су 12.156 ха, од чега је житарицама засијано 9.744 ха, индустријским биљем 1.294 ха, поврћем (отворени и заштићени простор) 520 ха, сточним крмним биљем 1.001 ха, међуусјевима и подусјевима 65 ха. Под остало на ораницама и вртovima биљежи се 12.148 ха а од тога су необрађене оранице и вртови 5.550 ха. Пољевена површина у Дистрикту је износила 11.494 ха.

1.3. Откуп и продаја пољопривредних производа

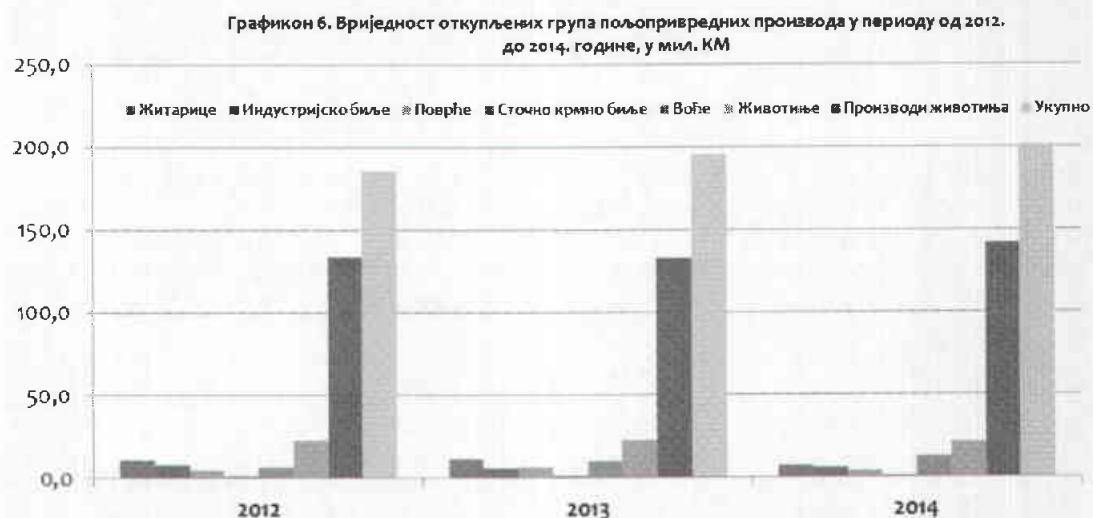
Пословни субјекти су у 2014. години од породичних пољопривредних произвођача откупили пољопривредних производа у вриједности 201 милион КМ, при чему је вриједност откупљених производа у овој години већа за 2,86% у поређењу са укупном вриједности откупљених пољопривредних производа из 2013. године.

Табела 5: Вриједност откупљених производа пољопривреде према групама производа у 2012-2014. години (КМ)

Групе производа	2012.	2013.	2014.
Житарице	10.375.428	11.322.563	7.360.950
Индустријско биље	7.780.763	5.609.915	5.739.132
Кромпир	1.043.200	1.030.980	1.141.982
Поврће	4.114.742	6.731.175	3.719.997
Сочно крмно биље	299.039	312.634	276.994
Резано цвијеће	-	-	450
Воће	6.402.278	9.881.609	12.692.569
Садни материјал	-	52.608	0
Алкохолна пића	-	8.156	40.540
Животиње	22.401.961	22.588.206	21.212.271
Производи животиња	133.410.150	132.770.897	141.987.546
Остало	-	5.114.980	6.838.651
Укупно	185.827.561	195.423.723	201.011.081

Извор: Агенција за статистику БиХ.

Евидентно је да вриједност откупљених пољопривредних производа биљежи раст током три последње посматране године. Наиме, вриједност откупљених пољопривредних производа је са 185,82 милиона КМ, колико је износила 2012. године, повећана на 201 милиона КМ у 2014. години што је за 8,17% више. У 2014. години биљежи се повећање вриједности откупа индустријског биља за 2,30%, кромпира за 10,77%, воћа за 28,45%, производа животиња за 6,94% и осталих производа за 33,67%, док се биљежи смањење вриједности откупа житарица за 34,99%, поврћа за 44,73%, сточног крмног биља за 11,40% и животиња за 6,09% у односу на 2013. годину.

Просјечне откупне цијене житарица: Откупна цијена пшенице у 2014. години износила је 347 КМ по тони и била је већа за 7% у поређењу са откупном цијеном из претходне године која је износила 325 КМ. Када је ријеч о откупним цијенама кукуруза, јечма и ражи оне су биле ниже у поређењу са откупном цијеном претходне године. Наиме, тона кукуруза се у 2014. години откупљивала по цијени од 268 КМ што је 29% нижа откупна цијена него у 2013. години када је износила 378 КМ/тона. Откупна цијена ражи у 2014. години је била за 36% нижа у односу на откупну цијену из 2013. године, док је откупна цијена јечма била нижа за 22% у поређењу са откупном цијеном из претходне године.

Просјечна откупна цијена соје и дувана: Откупна цијена соје по килограму у 2014. години износила је 0,65 КМ и нижа је за 12% у поређењу са откупном цијеном соје из претходне године. Килограм дувана у листу се у 2014. години откупљивао по цијени од 2,49 КМ што је за 1,2% виша цијена у поређењу с откупном цијеном дувана из претходне године.

Табела 6: Просјечна откупна цијена одабраних пољопривредних производа у 2013-2014. години (КМ)

Назив производа	Јединица мјере	2013.	2014.
Пшеница, меркантилна	тона	324,69	347,42
Раж, меркантилна	тона	632,99	402,69
Јечам, меркантилни	тона	487,58	378,34
Кукуруз, меркантилни	тона	378,16	268,41
Соја	кг	0,74	0,65
Дуван, суви лист	кг	2,46	2,49
Кромпир, меркантилни	кг	0,65	0,45
Пасуљ	кг	3,88	4,04
Црни лук	кг	0,72	0,62
Бијели лук	кг	3,73	3,90

Купус	кг	0,32	0,40
Мрква	кг	1,13	1,00
Зелена салата	кг	1,38	0,78
Шпинат	кг	1,49	1,27
Парадајз	кг	0,93	1,45
Паприка	кг	0,80	1,05
Луцерка	кг	0,25	0,25
Шљиве	кг	0,76	0,79
Јабукe	кг	0,80	0,61
Крушке	кг	0,86	0,86
Малине	кг	3,21	2,93
Грожђе	кг	1,39	1,72
Телад, старости до 1 године	кг	5,92	5,97
Свиње за тов	кг	3,21	2,95
Јагњад од 2 мјесеца до 1 године	кг	4,66	4,57
Товљени пилићи	кг	2,11	1,98
Јаја	комада	0,18	0,13
Кравље млијеко	литара	0,58	0,58
Мед	кг	8,84	9,04

Извор: Агенција за статистику БиХ.

Просјечне откупне цијене кромпира и поврћа: Откупна цијена килограма кромпира у 2014. години износила је 0,45 КМ и била је нижа за 0,20 КМ у поређењу са откупном цијеном кромпира из претходне године. Што се тиче откупних цијена поврћа виша откупна цијена у 2014. години се биљежи код пасуља и то за 4,1%, бијелог лука за 4,6%, купуса за 25%, парадајза за 55,9%, и паприке за 31,3% у поређењу са откупним цијенама из претходне године. Ниже откупне цијене у 2014. години се биљеже код црног лука и то за 13,9%, мркве за 11,5%, зелене салате за 43,5% и шпината за 14,8% у поређењу са откупном цијеном из претходне године.

Просјечне откупне цијене воћа и грожђа: Откупна цијена шљиве за 2014. годину износила је 0,79 КМ по килограму и била је виша за 4% у односу на откупну цијену из претходне године. Откупна цијена јабуке је у 2014. години износила 0,61 КМ и била је нижа за 24%, а малине 2,93 КМ и нижа је за 9% у поређењу са откупном цијеном из претходне године. Килограм грожђа се у 2014. години откупљивао по цијени од 1,72 КМ што је за 24% виша откупна цијена у поређењу са цијеном из претходне године која је износила 1,39 КМ. Откупна цијена крушке је остала на нивоу откупне цијене из претходне године од 0,86 КМ /кг.

Откупне цијене сточарских производа и меда: Откупне цијене јаја по комаду су ниже и то за 0,05 КМ, док је откупна цијена меда по килограму виша за 0,20 КМ или 2,3%. Када је ријеч о откупној цијени млијека она је остала иста као и претходне године 0,58 КМ по литри.

Откупне цијене стоке и перади: Откупна цијена свиња за тов по килограму 2014. године је износила 2,95 КМ и нижа је за 0,26 КМ, док је откупна цијена по килограму перади износила 1,98 КМ и нижа је за 0,13 КМ. Што се тиче откупне цијене јагњаци старости од 2 мјесеца до 1 године износила је 4,57 КМ и незнатно је нижа, за 0,10 КМ, у односу на прошлу годину. Телад старости до 1 године откупљивала су се по цијени од 5,97 КМ, која је у односу на откупну цијену из претходне године виша за 0,15 КМ по килограму.

1.4. Просјечне потрошачке цијене прехранбених производа

Што се тиче потрошачких цијена прехранбених производа, односно основних животних намирница у 2014. години становници БиХ су у просјеку морали издвојити за: килограм хљеба 2,20 КМ, килограм брашна 1,10 КМ, литар уља 2,14 КМ, килограм шећера 1,28 КМ, литар млијека 1,51 КМ. Поређењем просјечних потрошачких цијена основних намирница из 2014. са 2013. годином видљиво је да је хљеб био јефтинији за 0,04 КМ или 1,8%, брашно за 0,09 КМ или за 7,6%, уље за 0,6 КМ или за 22%, и шећер за 0,32 КМ или за скоро 20%. Цијена конзумног млијека се није мијењала и остала је иста.

Када је ријеч о потрошачким цијенама меса у 2014. години није се промијенила цијена килограма јунетине без костију која је коштала 13,11 КМ, док је цијена килограма свињетине са костима по килограму била нижа за 0,21 КМ или за 2,3%, а просјечна цијена по којој се куповао килограм свјеже пилетине износила је 5,25 КМ и нижа је за 3,9% у поређењу са цијеном из 2013. године.

Банане су се у 2014. години куповале по просјечној цијени од 2,19 КМ по килограму, што је више за 6,3% у односу на цијену из претходне године. За разлику од банана, килограм јабука плаћао се по цијени која је била 17% нижа у поређењу са цијеном из 2013. године која је износила 1,82 КМ.

Што се тиче поврћа, црни лук биљежи нижу просјечну цијену и то за 4,6%, кромпир за 16,4%, док се килограм пасуља плаћао по цијени која је била за 7,52% виша у поређењу са претходном годином.

У 2014. години биљежи се раст потрошачких цијена и то меда за 1,3%, кокошијих јаја по комаду за 11,6%, и маслаца за 6,54%. Ниже цијене су забиљежене код маргарина за 1,54% и свјеже пастрмке за 2,32% у односу на претходну годину.

Табела 7: Просјечне потрошачке цијене прехранбених производа у БиХ (2014/2013. година), КМ

Производи	Јединица	2013.	2014.
Рижа	кг	3,37	3,23
Хљеб од пшеничног брашна	кг	2,24	2,20
Пшенично брашно, бијело	кг	1,19	1,10
Јунетина без костију	кг	13,11	13,11
Свињетина са костима	кг	9,27	9,06
Свјежа пилетина	кг	5,46	5,25
Свјежа пастрмка	кг	9,91	9,68
Млијеко у тетраку	л	1,51	1,51
Тврди сир	кг	12,35	12,29
Маслац	кг	16,65	17,74
Маргарин	кг	4,53	4,46
Кокошија јаја	компл	0,26	0,29
Уље	л	2,74	2,14
Банане	кг	2,06	2,19
Јабукe	кг	1,82	1,51
Пасуљ	кг	5,18	5,57
Црни лук	кг	1,30	1,24
Кромпир	кг	1,10	0,92
Шећер, кристал	кг	1,60	1,28
Мед	кг	15,96	16,16

Извор: Агенција за статистику БиХ.

2. ПОЉОПРИВРЕДНА ПРОИЗВОДЊА

Изглед усјева, висина приноса и квалитет произведених роба у пољопривредној производњи у БиХ у последњих неколико година је зависно и високо условљено временским приликама. Изразито неповољни временски услови забиљежени 2010, 2012. и 2014. године директно су утицали на пад пољопривредне производње, како обима, тако и квалитета, што се негативно одразило и на примарну пољопривредну производњу, прехранбену индустрију и извоз пољопривредних и прехранбених производа.

2.1. Биљна производња

2.1.1. Обим и структура производње житарица

У структури засијаних површина, удио површина под житима стагнира већ последњих десетак година и износи око 58% укупно засијаних површина. Иако је и код житарица, као и код већине усјева у 2014. години смањена засијана површина, жита ипак чине доминантан удио у укупно засијаним површинама. Међутим, евидентно је да су површине засијане житима у 2014. години износиле 290.000 ха, што је мање за 15 хиљада ха или 5% у поређењу са претходном годином када је засијано 304.000 ха. Пожњевена површина житима, је у односу на засијану, мања за 6%, док је у односу на пожњевену површину 2013. године мања за 10,5%. У структури пожњевених површина као и производњи житарица доминирају кукуруз са учешћем од 62%, и пшеница са учешћем од 22%, док је удио осталих житарица око 16%.

Пожњевена површина пшенице износила је 59.110 ха и мања је за 8.520 ха или 13% у односу на претходну годину. Пожњевена површина кукуруза износила је 169.948 ха и мања је за 19.606 ха, односно 10% у поређењу са 2013. г.

Графикон 7. Учешће пшенице, кукуруза и осталих житарица у укупно пожњевеним површинама

Такође, пожњевена површина и код осталих житарица биљежи смањење и то ражи за 3,7%, јечма за 11,7%, зоби за 3,8%, тритикалеа за 7,4%, а кукуруза за сјеме чак 70,3%.

Изузетак су једино пожњевене површине хељде које су више за 6,3% у поређењу са претходном годином.

Укупна производња житарица у 2014. години износила је 1.081.389 тона што је за 143.297 тона или 11,7% мање у поређењу са производњом из 2013. године која је износила 1.224.686 тона.

Код свих усјева житарица, осим кукуруза, евидентно је смањење производње. Остварени род пшенице у 2014. години износио је 170.055 тона и мањи је за 36% у поређењу са претходном годином када је произведено 265.152 тоне. Када је ријеч о производњи кукуруза, због повећања приноса по хектару за 12% и успјешног посла пресијавања површина захваћених поплавом, произведено је 798.487 тона ове житарице, што је ниво производње једнак као и претходне године. Међутим, код производње кукуруза за сјеме, услед немогућности пресијавања и самим тим смањења пожњевених површина за 70% (са 437 на 130 ха) као и смањењем висине приноса по хектару за 64% (са 5 на 1,8 т/ха) остварена је производња од 229 тона што је чак око 90% мање у односу на годину раније када је произведено 2.188 тона. Остварена производња ражи износила је 9.968 тона и мања је за 17,4%, јечма 48.649 тона и мања је за 31,3%, зоби 19.595 тона и мања је за 30,3%, тритикалеа 33.480 тоне и мања је за 29% и хељде 926 тона и мања је за 5,2% у поређењу са 2013. годином.

Пад производње житарица последица је и смањеног приноса усјева по јединици површине (ха), и то код пшенице за 26%, ражи за 15,6%, јечма за 20,6%, зоби за 28%, тритикалеа за 24,4%, хељде за 13,3%, док код кукуруза за сјеме смањење износи за 64%.

У Републици Српској је у 2014. години произведено 731.269 тона жита, што је у поређењу са производњом из претходне године мање за 12%, када је произведено 829.878 тона. Производња пшенице износила је 106.777 тона и мања је за 40,7% од прошлогодишње производње. Такође, мања је и производња овса за 40,2%, јечма за 37,3%, тритикалеа за 35,5% и ражи за 19,1%. Због повољнијих услова током вегетације, производња кукуруза за зрно је износила 584.765 тона и већа је за 6,3% у односу на прошлогодишњи род.

Што се тиче Федерације БиХ укупна производња житарица је износила 259.075 тона и мања је за 88.124 тоне или за 25,4% у поређењу са производњом из претходне године која је износила 347.199 тона. Као што је случај у РС, и у Федерацији БиХ произведено је 32,4% мање пшенице, односно 52.951 тона. Такође, и код осталих усјева се биљежи мања производња и то ражи и зоби за 19%, јечма за 24% и кукуруза за зрно за 21% у поређењу са родом из прошле године.

Производња житарица у Дистрикту Брчко је износила 42.749 тона и већа је у поређењу са производњом жита из претходне године за 10.487 тона или за 34%. Остварена производња пшенице у 2014. години износила је 7.141 тону и мања је за 16,41%, јечма 1.063 тона и мања је за 53%, зоби 558 тона и већа је за 37%, и кукуруза 33.988 тона и већа је за око 50% у поређењу са производњом из претходне године. Већи обим производње кукуруза у Дистрикту је утицао и да укупна производња житарица у 2014. години буде већа у односу на претходну годину.

Графикон 9. Учешће Републике Српске, Федерације БиХ и Дистрикта Брчко у укупној производњи жита у 2014. години

2.1.2. Обим и структура производње крмне/сточне хране

Производња крмног биља током 2014. године одвијала се на површини од 129.000 ха и остала је на приближно истом нивоу засијаних површина као и претходне године. Укупна производња крмног биља износила је 915.875 тона, и већа је за 15% у односу на претходну годину када је укупно произведено 799.044 тоне.

Графикон 10. Учешће дјетелине, кукуруза за крму, луцерке и ТДС у укупно пожењеном површинама крмних биља

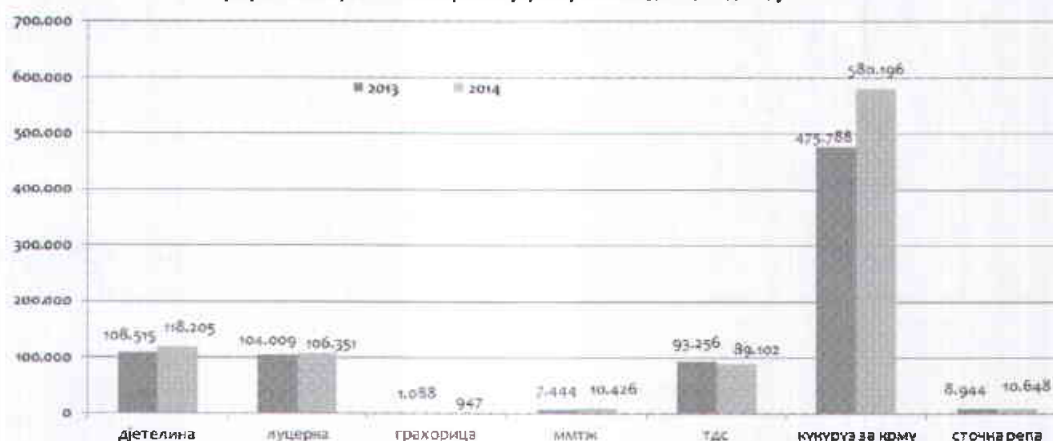

У производњи крмног биља на првом мјесту је производња кукуруза за силажу која је заступљена у укупној производњи крме око 63%, затим слиједе дјетелина са 13%, луцерка 12%, травно-дјетелинске смјесе око 10%, остало крмно биље око 2,3%, и грахорица и мјешавине трава и жита са 1,24% учешћа.

Обим производње кукуруза за крму/силажу у 2014. години износио је 580.196 тона што је за 22% више у односу на прошлу годину када је произведено 475.788 тона.

Осим производње кукуруза за крму, значајна је производња дјетелине која је износила 118.205 тона и већа је за 9%, луцерке 106.351 тона која је већа за 2,3% и мјешавине махуна, трава и жита 10.426 тона и већа је за 40,1% у односу на претходну годину. Мања производња се биљежи код производње грахорице и то за 13% и травно дјетелинских смјеса за 2,2%

Графикон 11. Производња крмних усјева у БиХ 2013/2014. година, у тонама

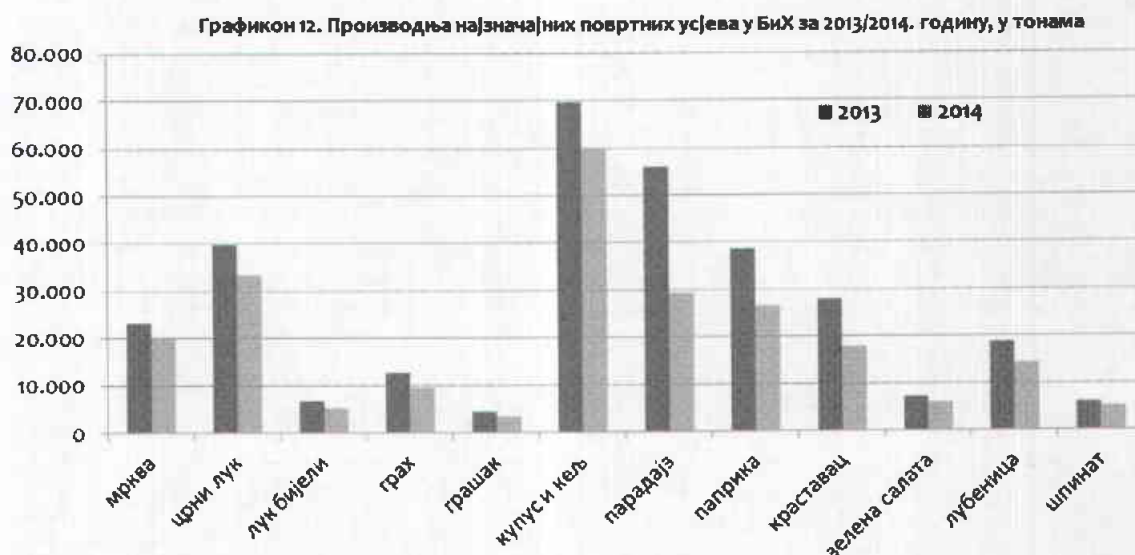
Према подацима Републичког завода за статистику РС у Републици Српској је у прољетној сјетви крмним/сточним биљем засијано 64.192 ха што је за 2% мање у односу на претходну годину, док је у јесеној сјетви 2014. године засијано 2.414 ха, односно 19% мање површина у поређењу са истим периодом претходне године.

Што се тиче Федерације БиХ, у 2014. години пожењено је 59.344 ха крмног биља, са којих је произведено 484.406 тона разноврсних крмних усјева. С обзиром да су смањене пожењене површине за 2,8%, као и приноси свих крмних усјева од 2,3 до 10,8% смањена је и укупна производња за 4,4%.

Према статистичким подацима површине пожењене крмним сточним биљем у Дистрикту Брчко просјечно су износиле око 995 ха, са којих је произведено 3.740 тона крмних усјева, што је више за 58% у односу на прошлогодишњу производњу од 2.365 тона.

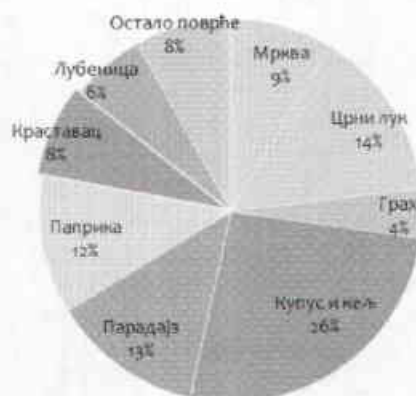
2.1.3. Обим и структура производње поврћа и кромпира

Површине засијане поврћем у 2014. години износиле су 73 хиљаде ха и мање су за око 2 хиљаде ха или за 3% у поређењу са претходном годином када је засијано 75 хиљада ха. Остварена производња поврћа у 2014. години износила је 230.265 тона и мања је за 26% у поређењу са производњом из претходне године која је износила 310.497 тона. Евидентно је да је производња свих врста поврћа мања и то купуса и кеља за 14%, црног лука за 16,1%, парадајза 47,7%, паприке за 25,7%, краставаца за 36,1%, лубенице за 24%, салате за 14,6%, шпината за 16% у поређењу са претходном годином. Смањење производње пасуља, мркве, грашка и бијелог лука се креће у распону од 13,6 до 23%. Додатно, оно што у производњи поврћа видљиво а то је да је принос по јединици површине такође мањи код свих врста поврћа, и то у распону од 7,4 до 42%.

Најзначајније и најзаступљеније врсте поврћа у производњи су купус и кељ, мрква, парадајз, паприка, краставац, затим црни лук и лубеница. Око 26% укупне производње поврћа чини производња кеља и купуса, затим производња црног лука са учешћем од 14%, парадајза са учешћем од 13% и паприке са 12%.

Графикон 13. Учешће важнијих повртних усјева у укупној производњи поврћа за 2014. годину

Нижи приноси и смањење производње је примјетно и код производње меркантилног као и сјеменског кромпира. Што се тиче производње меркантилног кромпира произведено је 300.408 тона, али се биљежи смањење произведених количина за 19% у поређењу са прошлом годином када је произведено 371.140 тона. Смањење производње узроковано је мањим приносом кромпира по ха са 10,5 т/ха, колико је износио 2013. године, на 8,8 т/ха у 2014. или за 16%. Производња сјеменског кромпира износила је 3.446 тона и мања је за 6,6% у поређењу са 2013. годином када је остварена производња од 3.689 тона. Оно што је код производње сјеменског кромпира позитивно истаћи је то да је просјечан принос кромпира по ха био већи, и то за 1,7% у односу на претходну годину.

Табела 10: Производња и принос кромпира у БиХ за 2013/2014. годину

	2013.		2014.	
	Производња (тона)	Принос (тона/ха)	Производња (тона)	Принос (тона/ха)
Кромпир	371.140	10,5	300.408	8,8
Кромпир сјеме	3.689	11,9	3.446	12,1

Извор: Агенција за статистику БиХ.

Према подацима Министарства пољопривреде, поврће је у Републици Српској засијано на преко 15.000 ха. На површинама под поврћем је, као и на готово свим ратарским културама, услед неповољних временских прилика, вишка влаге и знатне појаве биљних болести, принос смањен у просјеку од 5 до 10%. Кромпир је у 2014. години засијан на 10.271 ха. На цијелом подручју Републике Српске на кромпиру су уочене појаве болести пламењаче и црне пјегавости као и интензивнија појава птица и глодара. Поред свега наведеног приноси су ипак на задовољавајућем нивоу, односно у очекиваним границама од око 18 т/ха (варирају од подручја до подручја и крећу се од 10 т/ха до 26 т/ха). Код већине повртарских култура због прекомјерне количине падавина долази до појаве трулежи. Поврће у пластеницима и другом заштићеном простору (парадајз, паприка, краставац) је веома доброг квалитета, а приноси на задовољавајућем нивоу.

Према подацима Федералног завода за статистику у Федерацији БиХ производња поврћа се одвијала на површини од 35.984 ха, са којих је остварена производња од 274.338 тона разноврсног поврћа. Кромпир се у Федерацији БиХ узгаја на површини од око 57%, а све остале повртарске културе су заступљене на површини од 15.439 ха, или 43%. Принос кромпира у 2014. години износи око 8,2 тона/ха што је у односу на претходну годину мање за 20,6%, при чему је остварена производња износила 165.994 тоне и мања је за 55.193 тоне, односно за 25% у поређењу са производњом из прошле године које је износила преко 200 хиљада тона. Производња осталих најзначајнијих повртних врста износила је 108.344 тоне, од чега купуса и кеља 31.403 тона, парадајза 16.622 тоне, црног лука 25.250 тона, мркве 15.370 тона, паприке 10.681 тона и граха 5.258 тона, бијелог лука 3.121 тону и грашка 639 тона.

Према статистичким подацима у Дистрикту Брчко површина за производњу поврћа у 2014. години износила је 466 ха од којих је 230 ха или 49% површина под усјевом кромпира, а преосталих 236 ха или 51% површина под осталим поврћем. Укупна производња поврћа у 2014. години износила је 2.913 тона од чега 2.070 тона кромпира, пасуља 160 тона, купуса и кеља 320 тона, црног лука 60 тона, краставаца 60 тона, парадајза 63 тоне, паприке 60 тона, мркве 45 тона, лубенице и диња 36 тона и грашка 24 тоне.

2.1.4. Обим и структура производње индустријских усјева

Индустријски усјеви су у БиХ у 2014. години узгајани на површини од 9.000 ха и већи су око 1.000 ха или 12,5% у односу на претходну годину. Укупна производња индустријских усјева је износила 12.807 тона и већа је за 10% у поређењу са 2013. годином када је произведено 11.633 тоне.

Графикон 14. Учешће уљане репице, соје и дувана у производњи индустријских усјева у 2014. години

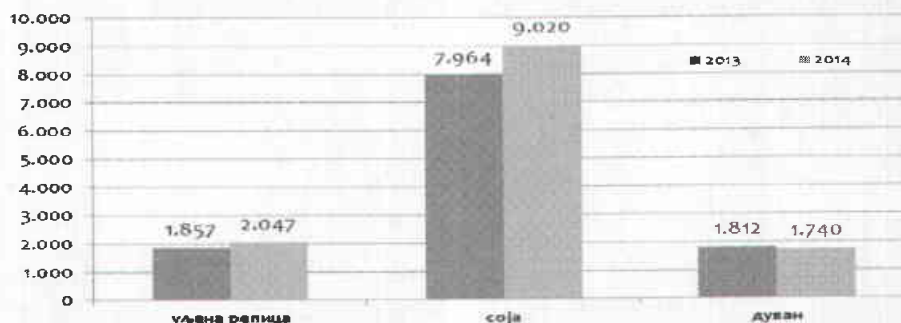

Што се тиче индустријских усјева у структури производње доминантно мјесто заузима соја са удјелом од 70%, затим слиједи уљана репица са учешћем од 16%, и дуван са око 14% учешћа.

Укупном повећању производње индустријских усјева у 2014. години највећи допринос је имало повећање производње соје са 7.964 на 9.028 тона или за 13%.

Такође, производња уљане репице је повећана са 1.857 на 2.047 тона или за 10%, док је изузетак производња дувана која је смањена са 1.812 тона на 1.740 тона или за 4%.

Графикон 15. Производња индустријских усјева у БиХ 2013/2014. година, у тонама

Од индустријског биља у Републици Српској највише је узгајана соја, која је у 2014. години засијана на око 3.000 ха. Временски услови који су били са пуно падавина погодовали су порасту и развоју усјева соје, што је за резултат имало и задовољавајући ниво приноса од 2,2 до 2,5 т/ха. У односу на 2013. годину гдје је принос соје износио 1,8 т/ха, у 2014. години је евидентно и повећање просјечног приноса соје.

У Федерацији БиХ од индустријског биља заступљени су соја и дуван. Према статистичким подацима за 2014. годину пожњевене површине под сојом износиле су 512 ха, што је у односу на пожњевену површину из прошле године мање за чак 65%. Осим што су смањене пожњевене површине под сојом смањена је и укупна производња зрна, и то за 64%, односно произведено је 1.239 тона овог усјева. Када је ријеч о производњи дувана, исти је у 2014. години обран на површини од 536 ха што је мање за 5%, а то се свакако одразило и на висину производње листа дувана која је мања за 19,4% у поређењу са производњом из претходне године која је износила 489 тона.

Од индустријских усјева у Дистрикту Брчко се узгајају уљана репица, соја, сунцокрет и дуван. Укупно пожњевене површине под индустријским усјевима у Дистрикту за 2014. годину износиле су 1.286 ха. Укупна производња индустријских усјева износила је 2.655 тона, од чега соје 2.150 тона, уљане репице 263 тоне, сунцокрета 238 тона и дувана 5 тона. Генерално, производња индустријских усјева у 2014. години је, у поређењу са претходном годином, мања за 1,7%.

2.1.5. Обим и структура производње воћа и грожђа

Што се тиче производње воћа, према званичним статистичким подацима за 2014. годину, услед неповољних временских услова у воћарској производњи су евидентиране највеће штете. Наиме, иако се биљеже позитивна кретања када је ријеч о повећању броја родних стабала са 23,7 на 24,2 милиона у 2014. години, нижи приноси су утицали на то да је укупна производњу воћа за чак 58% мања у поређењу са производњом из претходне године.

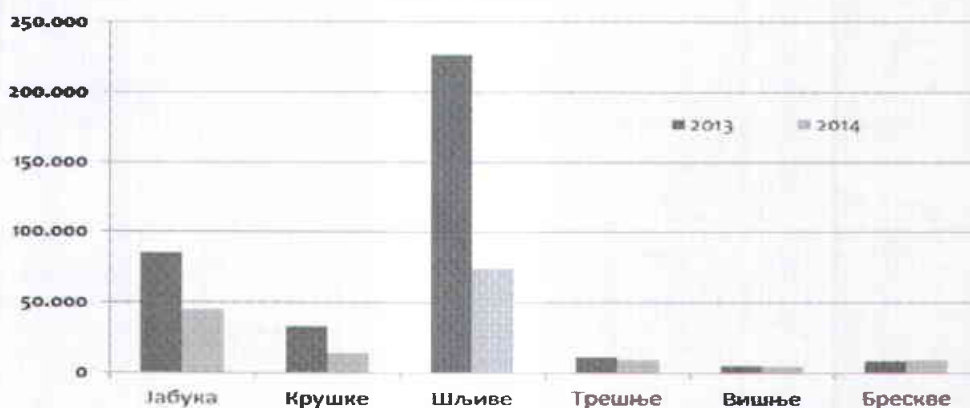
Табела 8: Број родних стабала и производња воћа у БиХ за 2013/2014.годину

Воћне врсте	2013.		2014.	
	Број стабала способних за род	Производња (тона)	Број стабала способних за род	Производња (тона)
Јабукe	6.223.340	85.117	6.550.893	44.795
Крушке	2.584.638	32.629	2.579.752	13.949
Шљиве	12.136.022	226.898	12.095.899	74.075
Трешње	791.096	10.867	852.781	9.010
Вишње	502.166	4.749	517.908	4.209
Брескве	595.750	8.327	605.940	8.763
Кајсије	112.517	1.048	115.015	805
Дуње	115.182	1.374	118.324	794
Ораси	563.220	5.131	564.545	2.079
Бадеми	11.925	57	11.580	55
Мандарине	4.650	33	4.750	44
Лимун	3.150	12	3.050	16
Смокове	73.340	958	76.095	777
Маслине	44.220	338	42.800	190
Укупно	23.716.996	377.538	24.139.332	159.561

Извор: Агенција за статистику БиХ.

Посматрајући податке о производњи појединачних воћних врста и поређењем са производњом из претходне године, евидентно је да је производња јабуке мања за 47,4%, крушака за 57,2%, шљива за 67,4%, трешања за 17,1%, вишања за 11,4%, кајсија за 23,2%, дуња за 42,2%, ораха за 59,5%, смокава и маслина за 43,7%.

Графикон 16. Производња најзначајнијих воћних врста у БиХ за 2013/2014. годину

Повећање производње се биљежи код брескве и то за 5,2%, а посебно код производње цитруса, и то мандарине за 34,2% и лимуна за 31,7%

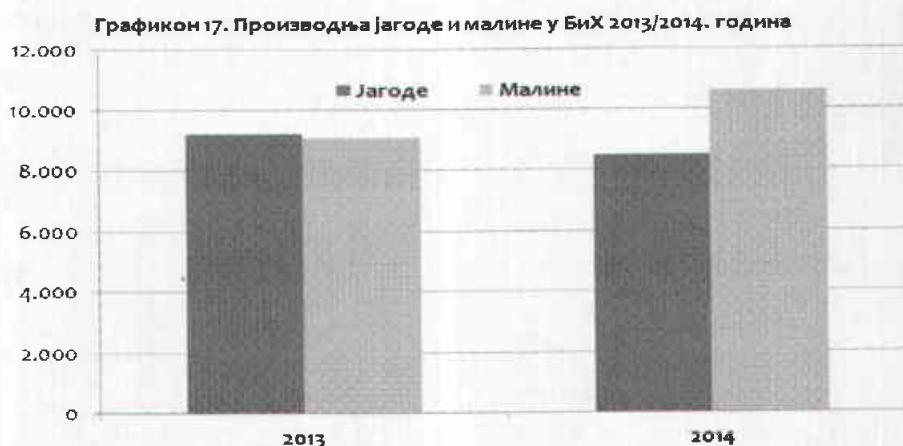
Према процјени стања на терену коју је извршила савјетодавна служба Министарства пољопривреде Републике Српске, под воћњацима се налази око 14.000,00 ха. Просјечни

приноси воћа су мањи у односу на 2013. годину и крећу се од 16 до 24 т/ха код јабучастих, 14–15 т/ха код коштичавих, односно 10–15 т/ха код јагодастих воћних врста. Директне и индиректне штете у воћарству настале умањењем приноса и квалитета убраних производа, последица су благе зиме на почетку 2014. године и раног кретања вегетације, штете од поновне појаве дрвенара, прекомјерне влаге и мјестимичног плављења засада у мају 2014. године, те појаве интензивног града у више наврата у јуну и јулу. Укупни губици по основу директних и индиректних штета процјењују се на преко 30 милиона КМ, а највише је захваћено подручје регија Градишка, Приједор и Бијељина. Увидом у стање на терену, процијењено је да је количина произведеног воћа у 2014. години износила око 224.685 тона, што представља умањење висине производње од преко 60% у односу на изузетно родну 2013. годину. Прикупљени род је највећим дијелом воће индустријског квалитета, углавном за пласман у прехрамбеној индустрији, што представља додатни проблем за приходе узгајивача.

Површине под воћњацима у Федерацији БиХ износе око 43.000 ха. Остварена производња воћа (ране и касне врсте) за 2014. годину износила је 65.732 тона. Евидентно је да је род мањи за 55,3% или за 81.305 тона у поређењу са производњом од 147.037 тона из претходне године. Приноси и производња скоро свих воћних врста су смањени у односу на прошлогодишњу производњу и то шљиве за 68%, јабуке за 48,4%, крушака за 55,2%, ораха 68,5%, бадема за 17,5%, вишње за 12,5%, и трешње за 23,5%, кајсије за 33,3%, маслине за 43,5%, смокве за 18,8%. Већа производња воћа се биљежи код брескве и то за 10,2%, мандарине за 30% и лимуна за 44%.

Према расположивим статистичким подацима за Дистрикт Брчко укупна производња воћа са вишегодишњих засада износила је 5.231 тону, од чега шљиве 4.000 тона, крушке 285 тона, јабуке 428 тона, вишње 201 тону, трешње 115 тона, брескве 21 тону, дуње 12 тона и ораха 150 тона.

Производња јагоде и малине у БиХ се одвијала на површини од 2.616 ха, са које је остварена производња од 19.086 тона јагода и малина. Што се тиче производње јагоде у 2014. години она је износила 8.473 тона и мања је за 8%, с обзиром да је принос јагоде по јединици површине био мањи за 11,4% у односу на прошлогодишњи. Производња малине износила је 10.613 тона, при чему се биљежи повећање производње за 17,2 %, чему је допринијело како повећање приноса по јединици површине за 4,2%, тако и повећање површина за 11,5%.

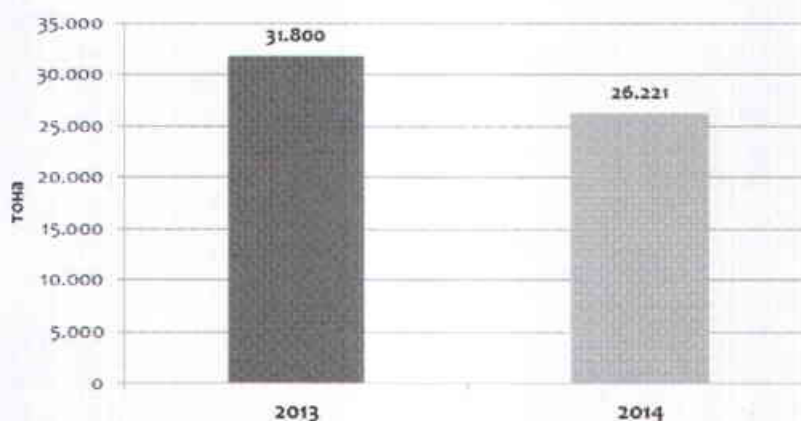
Производња јагоде и малине у Републици Српској за 2014. годину износила је 6.701 тона, од чега јагоде 2.243 тона и мања је за 4,6%, а малине 4.458 тона и мања је за 3,1% у поређењу са производњом из 2013. године. Површина засађена јагодама износила је 412 ха и мања је за 52 ха а малине 712 ха и мања је за 29 ха у односу на производне површине овог воћа из претходне године, што је највише и утицало на смањење производње ових воћних врста.

Када је ријеч о Федерацији БиХ, површине за производњу као и сама производња јагоде и малине је већа него у Републици Српској. Наиме, производња јагоде у Федерацији за 2014. годину износила је 5.775 тона, а малине 6.115 тона.

Што се тиче Дистрикта Брчко остварена производња јагоде износила је 455 тона, а малине око 40 тона.

Укупна производња грожђа у БиХ за 2014. годину износила је 26.221 тону и мања је за 17,5% у поређењу са рекордном производњом грожђа од 31.800 тона која је остварена претходне године. Свакако да су, слично као и код воћа, смањењу производње грожђа допринијели неповољни временски услови који су се негативно одразили прије свега на принос грожђа по чокоту који је износио 1,9 кг, али и на квалитет убраног рода. Ипак, оно што је позитивно истаћи када је грожђе у питању је да се у 2014. години биљежи благо повећање броја родних чокота са 13,5 милиона, колико је било у 2013. години, на 13,7 или за 1,5%.

Графикон 18. Производња грожђа у БиХ 2013/2014. година

Површине под виновом лозом у Републици Српској у 2014. години износе око 413 ха, а процијене су да су приноси мањи у односу на прошлу годину и крећу се у просјеку око 7,67 т/ха са знатно лошијим квалитетом у односу на прошлу годину.

Површине под виноградима у Федерацији БиХ, према подацима Федералног агромедитеранског завода, просјечно износе око 3.250 ха. Приноси грожђа у 2014. години износили су око 2,1 кг по чокоту и мањи су за 12,5%. Укупна производња грожђа у Федерацији је износила 24.635 тона и мања је за 15,4% у односу на род из 2013. године.

2.2. СТОЧНИ ФОНД И АНИМАЛНА ПРОИЗВОДЊА

Евидентно је да се у претходних неколико година сточарство као и сточарска производња, првенствено производња меса у БиХ, као и млијека, оптерећени бројним проблемима. Анализом тржишта и нивоа домаће производње меса, видљив је пад производње и смањење понуде свих категорија меса. На тржишту је примјетан јасан дебаланс потражње и понуде, тј. понуде нивоа домаће производње меса и тржишне потражње, како за потрошњу меса у свјежем стању, тако и за индустријску прераду. На основу расположивих података, у сточарству је значајно смањен број првенствено расплодне стоке и товних грла што је узроковало и смањење броја закланих грла у клаоницама. Осим тога, због недостатка сточне хране из домаћих извора (умањених неповољним временским приликама), те високе цијене увозне сточне хране, поскупиле су и производњу грла за тов. Поскупљење производње товних животиња утицало је и на раст њихове откупне цијене због чега су домаћа месопрерађивачка индустрија и кланице умјесто из домаћих извора, своје потребе подмиривале увозом живе стоке или меса по нижим цијенама од домаћих.

2.2.1. Бројно стање стоке и перади и клање стоке и перади у клаоницама

Према статистичким подацима о бројном стању стоке за 2014. годину укупан број говеда је смањен за 0,7%, и перади за 16,5% у односу на исти период претходне године. Када је ријеч о бројном стању оваца, коза и свиња, биљежи се незнатно повећање, и то 0,5% оваца, свиња за 0,6% и коза за 7,2%. Ово благо повећање броја ситних преживара и свиња је охрабрујуће јер упоређујући кретања и бројно стање стоке у петогодишњем периоду, укупан број говеда је био мањи за 3,9%, оваца 2%, свиња за 9,72%, и коња за 12%, док је само број коза био повећан са 63 на 74 хиљаде комада или за 17,5%. У посматраном периоду од 5 година, бројно стање перади у БиХ од 2010. до 2014. године је варијало од 18,7 до 24,73 милиона комада, док је бројност кока носилица од 2010. године повећана и то са 3,77 на 5,60 милиона, с тим што је у 2014. години нешто мање бројно стање у односу на претходну годину за 16,1%.

Табела 9: Бројно стање стоке и перади у БиХ (2010-2014. година)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Говеда (хиљада грла)	462	455	445	447	444
Краве и стеоне јунице (хиљада грла)	319	306	295	297	290
Овце (хиљада грла)	1.046	1.021	1.005	1.020	1.025
Овце за приплод (хиљада грла)	747	720	694	602	593
Свиње (хиљада грла)	590,4	577	539	530	533
Крмаче и супрасне назимице (хиљада грла)	97,5	81	75	78	75
Коњи (хиљада грла)	19,3	19	18	18	17
Козе (хиљада грла)	63	65	65	69	74
Перад (хиљада комада)	21.80	18.70	19.40	24.736	20.664
	2	3	1		
Коке носилице (хиљада комада)	3.777	3.646	4.321	6.675	5.602
Кошнице пчела (хиљада комада)	367	382	384	393	392

Извор: Агенција за статистику БиХ.

Број кошница пчела од 2010. године такође биљежи раст са 367 хиљада комада, колико је било заступљено у 2010. години на 392.000 у 2014. Међутим, број кошница у 2014. години нешто је мањи и то око 0,3% у поређењу са бројем кошница из претходне године.

Бројно стање расплодне стоке у БиХ код свих категорија биљежи константан пад од 2010. до 2014. године и то:

- * крава и стеоних јуница са 319 на 290 хиљада грла, што је за 29.000 грла или 9% мање;
- * оваца за приплод са 747 хиљада грла на 593 хиљаде грла, односно за 154 хиљаде грла или 21% мање;

крмача и супрасних назимица са 98 хиљада на 75 хиљада грла тј. 22,5 хиљада грла или 23% мање.

Графикон 19. Бројно стање крава и стеоних јуница, оваца за приплод, крмача и супрасних назимица у БиХ за 2010/2014. годину

Производња меса у БиХ је друга по значају сточарска производња која се током посљедњих неколико година сусреће са бројним проблемима. Наиме, евидентан је пад производње свих категорија меса, а уједно је и смањењен број располодне стоке и товних грла, што је утицало и на смањење закланих грла у клаоницама, као и пад понуде свјежег меса из домаћих извора снабдијевања. Евидентно је да се у 2014. години број закланих говеда смањено за 32%, свиња за 9,03%, и перади за 0,19%, док је број закланих оваца повећан за 1,26% у поређењу са бројем закланих животиња из претходне године. Нето тежина закланих говеда је смањена за 33,73%, и свиња за 5,46%, док је нето тежина закланих оваца повећана и то за 1,09% и перади за 4,53% у поређењу са нето тежином клања из претходне године.

Табела 10: Клање стоке и перади у клаоницама у БиХ (2012-2014. година)

Категорија	2012.		2013.		2014.	
	Број грла/комада	Нето тежина (тона)	Број грла/комада	Нето тежина (тона)	Број грла/комада	Нето тежина (тона)
Телад	61.629	4.269	69.409	7.694	48.027	4.608
Јунад	53.754	13.277	23.619	3.419	21.819	6.259
Крава	19.316	5.353	11.703	2.590	2.102	550
Остала говеда	262	61	847	140	39	11
Говеда, укупно	134.961	22.960	105.578	17.245	71.987	11.429
Јањад	103.804	1.516	91.321	1.335	92.577	1.369
Остале овце	30.103	754	5.414	133	5.380	115
Овце, укупно	133.907	2.270	96.735	1.468	97.957	1.484
Прасад	30.374	565	25.700	533	24.204	516
Остале свиње	190.666	15.130	118.764	9.688	117.394	9.178
Свиње, укупно	221.040	15.695	144.464	10.221	131.425	9.693
Товљени пилићи	37.344	53.339	27.856	41.011	27.622	42.558
Остала перад	354	497	415	538	596	873
Перад укупно	37.698	53.836	28.271	41.548	28.218	43.431

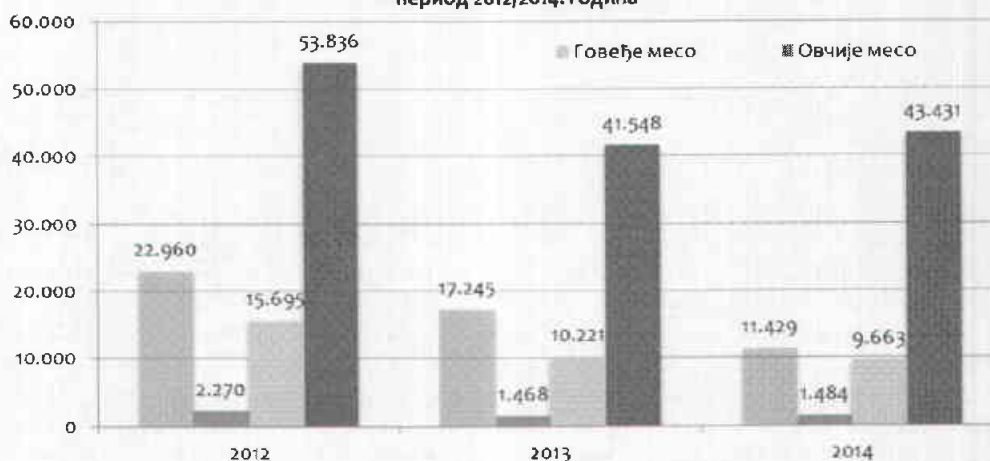
Извор: Агенција за статистику БиХ.

Укупна производња свјежег меса у клаоницама у 2014. години је износила 66.007 тона и мања је за 4.475 тона, односно 6% у поређењу са производњом из претходне године која је износила 70.482 тоне. Евидентно је да укупна производња свјежег меса у посљедње три посматране године биљежи пад са 94.761 тону, колико је произведено 2012. године, на 66.007 тоне у 2014. години, што је мање за 28.704 тона или 30%. У структури укупне производње свјежег меса, већ дужи низ година, са учешћем од 59% доминантно мјесто има производња меса перади, затим

слиједи производња говеђег mesa са учешћем од 24%, а производња свињског mesa је са учешћем од 15% у укупној производњи трећерангирана. Производња овчијег mesa је на последњем мјесту, с обзиром да има удио од 2% у укупној производњи.

Производња mesa перади је једна од водећих производњи mesa. Према подацима за последње три године у просјеку се у клаоницама годишње закоље око 31.396 комада перади од које се просјечно добије око 46.272 тоне свјежег mesa. Углавном, чак 99% перади која се коље су товљени пилићи/бројлери док преосталих 1% чине остала перад, углавном изношене коке носиле. Производња mesa перади у последње три године ипак биљежи пад са 58.836 тона, колико је произведено 2012, на 43.431 тону у 2014. години, што је мање за 19%. Иако је производња у 2014. била већа за 4,53% у поређењу са 2013. годином, ипак није успјела да се врати на ниво производње из 2012. године. Смањење броја заклане перади у трогодишњем период за 25% негативно се одразило и на висину производње перадарског mesa.

Графикон 20. Производња говеђег, овчијег, свињског и mesa перади у БиХ за период 2012/2014. година

Просјечна годишња производња говеђег mesa у периоду од 2012. до 2014. године износила је 17.211 тона. Када је ријеч о производњи говеђег mesa, биљеже се негативна кретања, и када је ријеч о броју закланих говеда, а самим тим и производње mesa. Наиме, број закланих говеда од 2012. до 2014. године је смањен са 134.961 на 71.987 односно за 62.974 грла или за 47%. Смањење броја закланих говеда утицало је, свакако, и на смањење производње mesa са 22.960 тона колико је произведено говеђег mesa 2012. године на 11.429 тона у 2014, што је за 50% мање. Имајући у виду да се домаћа производња говедине базира на тову јунади, а с обзиром да је у току посматраног трогодишњег периода дошло до значајног смањења броја товних јунади, као и клања истих за скоро 60%, то се директно одразило и на смањење укупне производње говеђег mesa и повећање увоза.

Производња овчијег mesa је у периоду од 2012. до 2014. године у просјеку износила око 1.741 тону. Најмања количина овчијег mesa је произведена 2013. године и износила је 1.468 тона, што је у односу на остварену производњу из 2012. године мање за 35,33%, док је производња у 2014. години незнатно порасла, и то за 1,09% у поређењу са производњом из 2013. године. Производња овчијег mesa од 2012. године биљежи пад са 2.270 тона на 1.468 тона у 2014. години или за 35%. На пад производње овчијег mesa се одразило смањење броја закланих оваца у регистрованим објектима, и то за 35.950 грла односно за 27% у периоду од три године.

Годишња просјечна производња свињског mesa износи око 11.860 тона. Као и код осталих категорија mesa, тако и код свињског, биљеже се негативни трендови, односно производња биљежи смањење са 15.695 тона, колико је произведено 2012. године, на 9.663 тоне у 2014, што је за 6.032 тоне или 38% мање. На смањење производње свињског mesa је утицало смањење броја закланих свиња и то за 89.615 комада или за 41% у периоду од три године.

2.2.2. Производња, откуп и прерада млијека и млијечних производа

Једна од најзначајнијих сточарских производњи у БиХ је производња сировог свјежег млијека. Чињеница која указује на значај ове производње је број произвођача, и то између 13.000 и 14.000, те вриједности субвенција које се издвајају из буџета и које чине око 54% од укупних средстава намијењених пољопривредницима. Током 2014. године укупна производња сировог млијека износила је 689.005 хиљада литара, што је незнатно мање у односу на укупну производњу сировог млијека од претходне године. Доминантно мјесто у производњи сировог млијека има кравље млијеко, са учешћем од 97% у укупној производњи, затим слиједи производња сировог овчијег млијека, са учешћем од 2% и козје сирово млијеко, са учешћем од око 1%.

Табела 11: Производња сировог млијека у БиХ за 2013/2014. годину

Сирово млијеко	2013.	2014.
Кравље млијеко (хиљ. литара)	666.872	665.208
Овчије млијеко (хиљ. литара)	15.561	16.328
Козје млијеко (хиљ. литара)	7.004	7.469
Укупно	689.437	689.005

Извор: Агенција за статистику БиХ.

На основу података приказаних у табели, видљиво је да се код производње сировог крављег млијека у 2014. години биљежи пад од незнатних 0,24% у поређењу са производњом крављег сировог млијека из претходне године. Када је ријеч о производњи сировог овчијег млијека биљежи се повећање производње за око 5% и козјег млијека за око 7%. Евидентно је да је у 2014. години око 53% укупне производње сировог млијека остварено у Федерацији БиХ, око 43,9% у Републици Српској и Дистрикту Брчко око 1,2%.

Посматрајући остварену укупну производњу млијека у 2014. години у Републици Српској може се констатовати да је мања за 5,7% или за 19,7 милиона литара, док је у Федерацији БиХ производња виша скоро за исту количину од 19,3 милиона литара, колико је иста мања у Републици Српској, или за 5,6% поређењу са производњом из претходне године. Позитивна кретања у производњи млијека за 2014. годину се биљеже нарочито у Дистрикту Брчко, имајући у виду да је укупна остварена производња сировог млијека износила 7,9 милиона литара, што је за 71,4% више у поређењу са 2013, чему је значајно допринијело повећање производње крављег млијека за 83,7% и козјег млијека за 50%.

Табела 12: Производња млијека у Федерацији БиХ, Републици Српској и Брчко дистрикту БиХ у 2013-2014. години

	Федерација		Република Српска		Брчко дистрикт	
	2013.	2014.	2013.	2014.	2013.	2014.
Кравље (хиљ. литара)	330.387	348.549	329.285	309.610	3.838	7.049
Овчије (хиљ. литара)	10.810	11.513	4.151	4.216	600	599
Козје (хиљ. литара)	4.398	4.862	2.406	2.307	200	300
Укупно	345.595	364.924	335.842	316.133	4.638	7.948

Извор: Агенција за статистику БиХ, Завод за статистику Републике Српске и Федерални завод за статистику.

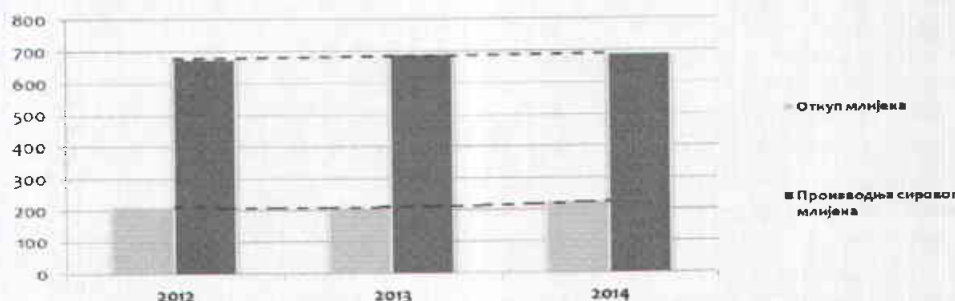
Количине сировог млијека коју откупе мљекаре од произвођача чине између 31 и 33% укупне производње сировог млијека. У суштини, је то просјечно око 215 милиона литара. Посматрајући откуп млијека за три последње године, евидентно је да је у 2014. години откупљена највећа количина у посматраном периоду од 225 милиона литара. Док производња сировог млијека биљежи блажи раст, откуп сировине за прераду варира током посматраног периода од три године.

Према подацима Милкпроцесинг-а у 2014. години тржишно релевантне мљекаре у РС и Федерацији БиХ откупљивале су млијеко од 12.817 произвођача, што је за 13,2% мање

произвођача у поређењу са бројем произвођача из претходне године, који је износио 14.762. Од укупно 225 милиона литара откупљеног млијека око 52% или 116,1 милион литара су мљекаре откупили на подручју Федерације БиХ, око 105 милиона литара или око 46,4% млијека је откупљено у Републици Српској и око 3,7 милиона литара или око 1,7% у Дистрикту Брчко. Када је ријеч о броју крава које држе произвођачи млијека од којих тржишно релевантне мљекаре откупљују млијеко у 2014. години, око 72% произвођача посједује до 5 крава, док око 28% произвођача посједује више од 5 крава.

Према подацима Министарства пољопривреде Републике Српске, откуп млијека у 2014. години у односу на количину млијека откупљену у истом периоду 2013. године остао је приближно исти, и на мјесечном нивоу износи просјечно око 8.900.000 литара. Број произвођача млијека – фарми у 2014. години је мањи у односу на прошлу годину за око 2000. Производња млијека у Републици Српској одржана је на вишегодишњем просјеку, од око 100 мил. литара откупљеног и прерађеног млијека, захваљујући мјерама подстицаја за развој пољопривреде и села. Квалитет млијека у откупу контролише независна лабораторија Ветеринарског института „Др Васо Бутозан“ Бања Лука, при чему Министарство у систему контроле квалитета учествује кроз ангажовање контролних асистената на узимању узорка за комерцијалне анализе, појачава контролу квалитета произведеног свјежег сировог млијека. Овим се мљекопрерађивачима обезбјеђује бољи квалитет сировине, пружа се већа сигурност у заштити здравља потрошача и премија за млијеко исплаћује у складу са оствареним квалитетом. Откуп млијека се врши директно од стране мљекопрерађивача и преко 35 организатора откупа са подручја Републике Српске који млијеко откупљују од фармера и продају мљекарама на прераду.

Графикон 21. Производња и откуп сировог млијека у БиХ за период 2012/2013/2014. година

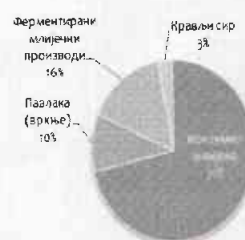
Просјечан садржај млијечне масти у млијеку износи око 3,94%, док је просјечан садржај протеина у млијеку око 3,86 %. Укупна производња конзумног млијека и осталих млијечних производа износила је 198.100 тона, што је за око 2,30% више од остварене производње из претходне године. Већа количина прикупљеног сировог млијека свакако се одразила и на блаже повећање производње. У структури производње млијечних производа водећи производ је конзумно млијеко, на другом мјесту су ферментисани млијечни производи, затим павлака и крављи сир. Удио маслаца и осталих жутomasних производа у структури производње износи око 0,3%.

Табела 13: Производња млијечних производа у БиХ, 2013/2014. година

Производи	2013.	2014.
Конзумно млијеко (тона)	142.219	141.236
Павлака (врхњс) (тона)	18.703	20.166
Ферментисани млијечни производи (тона)	27.634	30.732
Маслац (тона)	550	462
Крављи сир (тона)	4.524	5.504

Извор: Агенција за статистику БиХ

Графикон 22. Структура производње млијечних производа у 2014. години

2.2.3. Производња осталих сточарских производа

Од осталих сточарских производа значајни су производња јаја, вуне и меда. Производња вуне у 2014. години износила је 1.308 тона, што је више за 0,8% у односу на прошлу годину, јаја 702.121 хиљада комада и скоро је на истом нивоу производње као и претходне године. Најзначајнији пад производње се биљежи код меда, и то за 26,5%, у поређењу са производњом из претходне година која је износила 3.644 тоне.

Табела 14: Производња јаја, меда и вуне у БиХ за 2014. годину

Производи	2013.	2014.	Индекс 2014/2013.
Јаја (000 комада)	701.912	702.121	100
Мед (тона)	3.644	2.678	73,5
Вуна (тона)	1.298	1.308	100,8

Извор: Агенција за статистику БиХ.

Посматрајући производњу значајнијих сточарских производа у Републици Српској у 2014. години се биљежи повећање производње јаја и то око 0,8%, док производња меда и вуне биљежи пад за 32,8%, односно за 6,2% у поређењу са производњом из претходне године.

Табела 15: Производња јаја, вуне и меда у РС, ФБиХ и Дистрикту Брчко за 2013/2014. годину

Производи	Република Српска		Федерација БиХ		Дистрикт Брчко		БиХ	
	2013.	2014.	2013.	2014.	2013.	2014.	2013.	2014.
Јаја (000 комада)	416.000	419.000	278.000	275.710	7.912	7.411	701.912	702.121
Мед (тона)	1.550	1.042	1.991	1.546	103	90	3.644	2.678
Вуна (тона)	610	572	683	730	5	6	1.298	1.308

Извор: Агенција за статистику БиХ, Завод за статистику Републике Српске, Федерални завод за статистику.

Када је ријеч о Федерацији БиХ, пад производње се биљежи код производње меда и то за 22,4%, и јаја за 1,1%, док производња вуне биљежи раст за 7% у поређењу са производњом из претходне године.

Што се тиче Дистрикта Брчко, повећање производње се биљежи када је у питању вуна, и то за 20%, и мед за 9,2%, док се у производњи јаја биљежи смањење од 6,32% у поређењу са производњом из 2013. године.

3. ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА ХРАНЕ, ПИЋА И ДУВАНА

У овом дијелу извјештаја је приказано стање у прехранбеној индустрији, капацитети и остварена производња у Републици Српској, Федерацији БиХ и Дистрикту Брчко као и преглед стања најзначајнијих грана прехранбене индустрије за 2014. годину.

3.1. Прехранбена индустрија у Републици Српској

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске, остварена производња у 2014. години у односу на 2013. годину у области производње прехранбених производа у Републици Српској већа је за 6,2%, док је у области производње пића мања за 2,7%. Дуванска индустрија у истом периоду биљежи пад производње за 17,1%. Број запослених у прехранбеној индустрији већи је за 1,7%. У истом периоду број запослених у области производње пића већи је за 1,5%, а у области производње дуванских производа већи за 0,8%. Најзаступљеније гране прехранбене индустрије у РС су: прерада воћа и поврћа, производња меса и месних прерађевина и производња млијека и млијечних производа. Искоришћеност капацитета производње прехранбених производа је, осим у производњи млијека и мљечних производа, у свим прерађивачким гранама испод 50%.

Табела 16: Преглед капацитета у појединим гранама прехранбене индустрије у РС у 2014. години

Грана прехранбене индустрије	Јединица мјере	Број погона	Искоришћеност инсталисаног капацитета (%)
Производња меса и месних прерађевина	т	20	40
Прерада воћа и поврћа	т	15	40
Производња млијека и млијечних производа	т	14	60
Производња млинских производа	т	32	25
Производња кондиторских производа	т	4	30
Производња чаја, зачина и сл. производа	т	3	40
Производња шећера	т	2	12
Производња пива	000 л	1	40
Производња и пуњење воде	000 л	2	50
Производња дуванских производа	ком	1	10

Извор: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске.

У циљу финализације пољопривредних сировина и подстицања домаће производње, прераде и пласмана путем аграрног буџета, у 2014. години су реализоване следеће мјере: подршка прехранбеној индустрији за откуп домаћих сировина, премија за произведену и продану меркантилну пшеницу – род 2014. године, за млијeko и за произведено и продато воће и поврће. Додатно, прерађивачи пољопривредних производа су имали могућност коришћења кредитних средстава Инвестиционо-развојне банке по најповољнијој каматној стопи од 4% за откуп домаћих сировина. У циљу пружања подршке снажнијем развоју финализације пољопривредних производа, а тиме и повећању извоза финалних производа Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде РС перманентно води активности на ревитализацији капацитета прехранбене индустрије.

Прерада житарица: У Републици Српској произведено је 106.777,00 тона пшенице што је за 40,7% мање од прошлогодишње производње. Мања је и производња зоби за 40,2%, јечма за 37,3% и ражи за 19,1%, док је производња уљане репице већа за 8,5%. Млинско-пекарска индустрија је од домаћих произвођача откупила 22.936,24 тона меркантилне пшенице рода 2014. године.

Прерада воћа и поврћа: У односу на прошлу годину, остварена је мања производња вишње за 5,0%, трешње за 12,0%, кајсије за 23,5%, јагоде за 4,6% и малине за 3,1%. „Витаминка“ а. д. Бања Лука највећи је прерађивач воћа и поврћа у Републици Српској. Планирана производња у 2014. години износи око 12.000 тона готових производа и полупроизвода. Од укупне производње, 65% чини производња сокова. Откупљено је око 3.500 тона сировине из БиХ, док

су због елементарних непогода одређене количине поврћа увезене. У структури продаје извоз износи око 25%, од чега се највише извозе производи из програма киселих производа. Фабрика за прераду воћа „Приједорчанка“ а. д. Приједор откупила је 8.930 тона разног воћа, чиме је за 38,0% пребацила овогодишњи план од 6.486 тона. Највише је откупљено индустријске свјеже јабуке – 5.000 тона, крушке 1.500 тона, те 1.000 тона шљиве, 700 тона вишње, 350 тона јагоде, 120 тона малине, 170 тона кајсије, 70 тона дуње и 20 тона дрењка. Прерађивачи су имали могућност коришћења кредитних средстава Инвестиционо-развојне банке по повољнијој каматној стопи од 4% за откуп домаћих сировина.

Прерада млијека: Према евиденцији регистрованих прерађивача млијека, у Републици Српској има укупно 13 млекара, али се у 6 млекара свакодневно одвија процес производње. Главни и највећи прерађивач млијека у РС је „Млијекопродукт“ д. о. о. Козарска Дубица, која је у наведеном периоду откупила 41.419.107,00 литара млијека од пољопривредних произвођача. Друга млекара по капацитету и обиму откупа је „Пађени“ д. о. о. Билећа, која је према исплаћиваним премијама од пољопривредних произвођача откупила 4.522.258,00 литара млијека. У односу на просјечну мјесечну производњу остварену током 2013. године, регистровано је смањење производње прерађеног конзумног млијека за 0,7%, маслаца и осталих жуто-масних производа за 45,4%, док је истовремено забиљежено повећање производње ферментисаних млијечних производа за 5,2%, крављег сира за 11,6%, као и производња павлаке за 31,5%.

Прерада меса: У односу на просјечно мјесечно клање у 2013. години, број закланих оваца мањи је за 8,4%, број закланих свиња за 20,4%, број заклане живине за 22,8% и број закланих говеда за 32,1%. У истом периоду, забиљежено је смањење нето тежине заклане живине за 7,8%, нето тежине закланих оваца за 8,7%, нето тежине закланих говеда за 22,7%.

3.2. Прехрамбена индустрија у Федерацији БиХ

Према подацима Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, остварена производња у 2014. години у односу на 2013, у области производње прехрамбених производа у Федерацији БиХ већа је за 8,27%. Најзаступљеније гране прехрамбене индустрије у Федерацији БиХ су: прерада воћа и поврћа, производња и прерада меса и месних прерађевина, прерада и производња млијека и млијечних производа, прерада житарица и производња брашна и млинско-пекарских производа, те производња кондиторских производа. У Федерацији БиХ нема производње јестивог уља, шећера (осим паковања шећера), етил-алкохола, квасца и слада. Капацитети привредних друштава која се баве производњом прехрамбених производа у Федерацији БиХ у 2014. години су на истом нивоу као и претходних година. Чињеница је да је степен искоришћености домаћих капацитета у прехрамбеној индустрији веома низак, и то испод 50%.

Табела 17: Исталисани капацитети и остварена производња у прехрамбеној индустрији Федерације БиХ за 2014. годину

Грана прехрамбене индустрије	Јединица мјере	Исталисани капацитети	Остварена производња	Искоришћеност капацитета (%)
Млинска индустрија	Тона	397.500	141.000	35
Прерада млијека	000 литара	332.000	128.511	39
Прерада меса	Тона	169.000	34.267	20
Прерада воћа и поврћа	Тона	16.400	6.600	40
Производња кекса и вафла	Тона	28.100	5.455	19
Производња пива	Хл	1.500.000	366.934	24
Производња минералне воде	000 литара	420.000	51.979	12
Производња безалкохолних пића	000 литара	310.000	193.849	63
Производња вина	000 литара	26.400	2.147	8
Производња цигарета	Тона	7.000	2.410	34

Извор: Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства.

Најнижи степен искоришћености капацитета је у производњи вина (13,22%), производњи минералне воде (14,8%), прераде меса (17,5%) и производњи кекса и вафла. Највиши степен

искоришћености капацитета је у производњи безалкохолних пића (59,8%), преради воћа и поврћа (48,10%) и производњи цигарета (40,3%). Велики проблем са којим се у Федерацији БиХ суочава прехрамбена индустрија је неразвијеност комплементарних индустрија, што утиче на њену зависност од увоза већине потребних улазних сировина.

Прерада меса: Годишњи капацитети за прераду меса износе око 169.000 тона, а искоришћеност капацитета је тек једна петина, 20,27%. Производња меса и месних прерађевина у Федерацији БиХ је у благом порасту у односу на 2013. годину. Укупна производња меса и месних прерађевина у 2014. години износила је 34.267 тона, од чега свјежег меса 7.315,1 тона (говеђег меса 3.747,6 тона, јагњетине и овчетине 374,9 тона, меса перади 2.610,7 тона, јестиви клаонички производи 17,3 тона, изнутрице и јетра перади 564,6 тона). Производња меса сољеног, у саламури, сушеног или димљеног износила је 1.045,8 тона од чега је производња сушеног свињског меса 271,1 а говеђег 774,7 тона. Такође, производња прерађевина од ћурећег меса, која је износила 367 тона, билежи повећање за 6%. Остварена производња прерађевина од меса остале перади износила је 8.799 тона и већа је за 24% у односу на претходну годину, када је произведено 7.105 тона. Производња кобасица је износила 15.290,3 тоне и незнатно је мања у односу на 2013. годину.

Прерада млијека: У Федерацији БиХ послују 24 млекаре чији капацитети за прераду млијека износе 332.000 хиљаде литара на годишњем нивоу. Искоришћеност капацитета за прераду износи свега 38,7%. Укупна производња млијека и млијечних производа у 2014. години износила је 128.511 тона, што је у односу на претходну годину више за 27%. У односу на производњу остварену током 2013. године, у 2014. регистровано је повећање производње конзумног млијека за 28% и смањење производње павлаке за 7%. Производња свјежег сира остала је на истом нивоу од 1.890 тона као и претходне године, а производња осталих сирева (полутврди и тврди) износила је 1.420 тона и већа је за 28% у односу на претходну годину, када је произведено 1.112 тона.

Прерада воћа и поврћа: Годишњи капацитети за прераду воћа и поврћа износе око 16.400 тона, а искоришћеност је око 40,24%. Остварена производња у преради воћа и поврћа у 2014. години износила је 6.600 тона, што је у односу на прошлу годину мање за око 1.290 тона, када је производња износила 7.890 тона.

Млинска индустрија: Капацитети млинске индустрије у Федерацији БиХ износе око 397.500 тона годишње, али је њихова искоришћеност ниска и износи 35,5%. Укупна производња брашна у 2014. години износила је 141.000 тона, што је у односу на претходну годину 13% више, када је произведено 124.964,3 тоне. Недостајуће количине сировина за потребе млинске индустрије се увозе.

3.3. Прехрамбена индустрија Брчко дистрикта БиХ

Брчко дистрикт БиХ посједује значајан број производних капацитета за производњу хране. Једна од најзначајних је производња јестивог уља, чији су капацитети производње искоришћени преко 90%, а број запослених износи 214, што све говори да је међу лидерима у производњи јестивог уља у региону. Такође и производња шећера не заостаје за производњом јестивог уља, имајући у виду да су капацитети у производњи искоришћени преко 94%, а број запослених износи 147. Производња јестивог уља и шећера су двије главне производне гране прехрамбене индустрије Брчко дистрикта БиХ. Поред производње шећера и јестивог уља, у Брчко дистрикту БиХ заступљена је и производња прехрамбених производа са капацитетом од 1.000 т годишње, чија искоришћеност производње износи 77,2% и има 43 запослена, затим производња брашна са капацитетима од 20.000 тона и 32 запослена. Привредна друштва која се баве производњом и прерадом воћа посједују капацитете за прераду и производњу од 10.000 тона, али су неискоришћени, с обзиром да су у стечајном поступку. Иста је ситуација и са привредним друштвима која посједују капацитете за производњу меса.

4. ПОДРШКА ПОЉОПРИВРЕДИ И РУРАЛНОМ РАЗВОЈУ

Укупна сума средстава намијењених пољопривредним произвођачима у Босни и Херцеговини свих нивоа власти у 2014. години је била до сада најнижа у шестогодишњем периоду, од 2009. до 2014. године. Са укупно издвојених 139,1 милион КМ, пољопривредни буџет је мањи од буџета из претходне године за око 5,6 милиона КМ, односно за око 4%. Ако бисмо за поређење узели 2012. годину када су издвајање за пољопривреду била највећа, смањење буџета у 2014. години износило је око 16%, што указује на један значајнији пад издвајања буџетских средстава за подстицаје пољопривреди у БиХ. Анализирајући појединачно ентитете и Дистрикт, највеће осцилације у издвајањима у 2014. години биљежи Брчко дистрикт. Као што се из табеле 18 види, буџет Брчко дистрикта у 2014. години за пољопривреду и рурални развој је износио око 3,6 милиона КМ, што је мање за око 3,0 милиона КМ, односно изражено у релативним показатељима смањење износи око 46%. Смањење је забиљежено и у Федерацији БиХ, гдје је у 2014. години буџет умањен за око 2,5 милиона КМ у односу на претходну годину. Пољопривредни буџет је умањен и у Републици Српској, међутим умањење у 2014. години у односу на 2013. годину је износило свега 107 хиљада КМ.

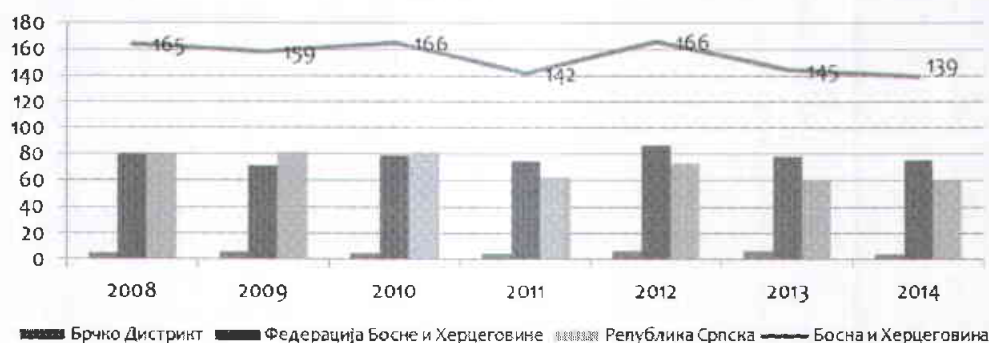
Табела 18: Пољопривредни буџети у БиХ (2009-2014) у 000 КМ

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Брчко дистрикт	6.055	5.067	4.557	6.505	6.677	3.607,7
Федерација БиХ ³	71.126	79.393	74.636	86.404	78.161	75.671,1
Република Српска	81.547	81.186	62.862	73.169	60.000	59.893,1
Босна и Херцеговина	158.730	165.646	142.056	166.078	144.838	139.171

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД.

Издавања за подстицаје у пољопривреди за период 2008/2014. година нису биљежила нека велика одступања по годинама и кретала су се од 140 до 165 милиона КМ. Поред овако реално скромног буџета за пољопривредни развој у БиХ, додатно брине чињеница да се посебно посљедњих година биљежи негативан тренд у издвајањима.

Графикон 23. Пољопривредни буџети у БиХ за период 2008/2014. година (000 КМ)

Ако се анализира процентуално учешће ентитета и Дистрикта у укупним подршкама, може се рећи да Федерација БиХ посљедњих година има континуирано повећање учешћа у укупном буџету намијењеном пољопривреди и руралном развоју у БиХ. Федерација БиХ је у просјеку у укупном буџету у БиХ учествовала са 50,6%. Република Српска је у 2014. години имала мање повећање учешћа у односу на укупна издвојена средства у односу на претходну годину у

³ Подстицаји за ФБиХ укључују и подршку са кантоналних нивоа.

износу од 0,4%. У просјеку учешће РС у периоду 2008/2014. у укупном буџету износи око 46%. Међутим, Брчко дистрикт у 2014. години биљежи знатан пад учешћа у укупном пољопривредном буџету који износи тек 54% буџета из претходне године. Просјечно Брчко дистрикт је у укупно издвојеном буџету у БиХ имао удио од 3,4%.

Графикон 24. Структура пољопривредног буџета у БиХ за период 2008/2014 по ентитетима/БД

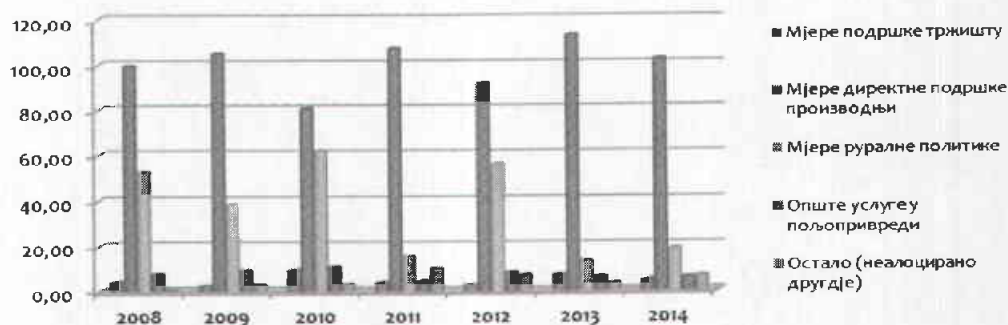

4.1. Структура подршке по групама мјера

У 2014. години није било значајнијих измјена када је у питању структура буџета по групама мјера. Као што се у графикону 25 може видјети, за мјере директних подршки пољопривредним произвођачима је и у претходној години издвојен најзначајнији дио буџета намијењеног пољопривреди и руралном развоју. Мјерено релативним показатељима, негдје око 73,7% укупног буџета је додијељено мјерама директне подршке произвођачима. Ипак у односу на 2013. годину дошло је до смањења издвајања за ову групу мјера. Тачније, смањење укупног буџета се највише одразило управо на ову групу мјера, па су издвајања у 2014. години за мјере директне подршке производњи у БиХ износиле 102,5 милиона КМ, што је мање у односу на годину раније за скоро 11 милиона КМ.

Друга група по висини издвајања била је група мјера руралне политике. За мјере руралног развоја је издвојено укупно 18,6 милиона КМ, што је око 13,5% укупног пољопривредног буџета. Оно што је значајније када је рурална политка у питању, јесте повећање буџета за ове мјере у односу на 2013. годину за око 5 милиона КМ.

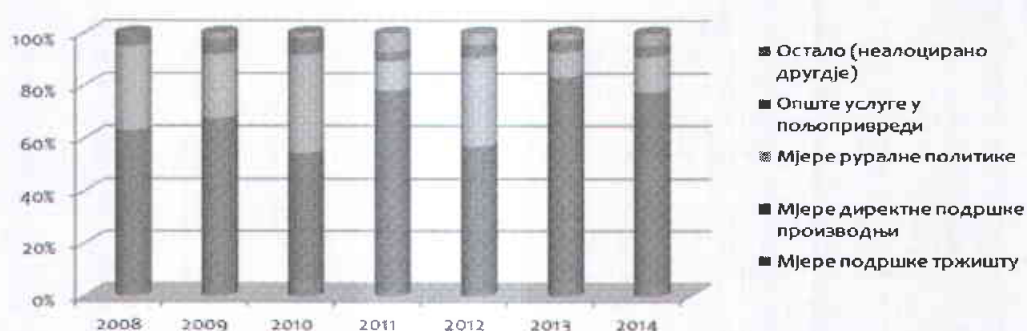
Графикон 25. Структура пољопривредног буџета у БиХ за период 2008/2014 . година по групама мјера подршке (у милионима КМ)

Мјере општих услуга су и 2014. године на трећем мјесту по висини издвајања у Босни и Херцеговини за које је издвојено укупно 6,2 милиона КМ, односно 4,4% од укупног буџета. Ово издвајање је нешто скромније у односу на 2013. годину када је за ову групу издвојено око 6,2 милиона КМ. Као и претходна група мјера и мјере подршке тржишту биљеже скромније учешће укупним издвојеним средствима у 2014. години у односу на 2013. годину. Са издвојених 5,05 милиона КМ мјере подршке тржишту су у 2014. години учествовале са око 3,6% у укупном буџету.

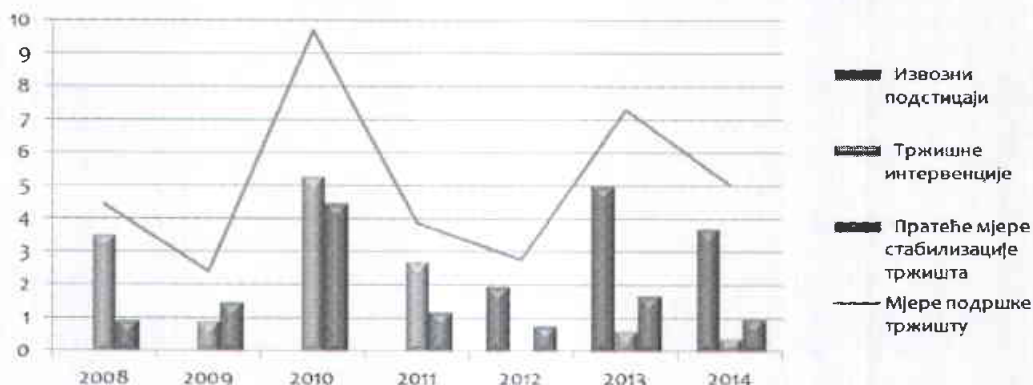
Група неалоцирано (неалоциране мјере) и ове године биљежи високо учешће (износе) у укупној структури мјера подршке пољопривреди и руралном развоју, што се може сматрати да није добро и да су могуће злоупотребе средстава намијењених кроз ову мјеру. Укупно је 6,7 милиона КМ средстава неалоцирано у 2014. години, што чини 4,8% укупног буџета.

Графикон 26. Структура пољопривредног буџета у БиХ за период 2008–2014. година по групама мјера

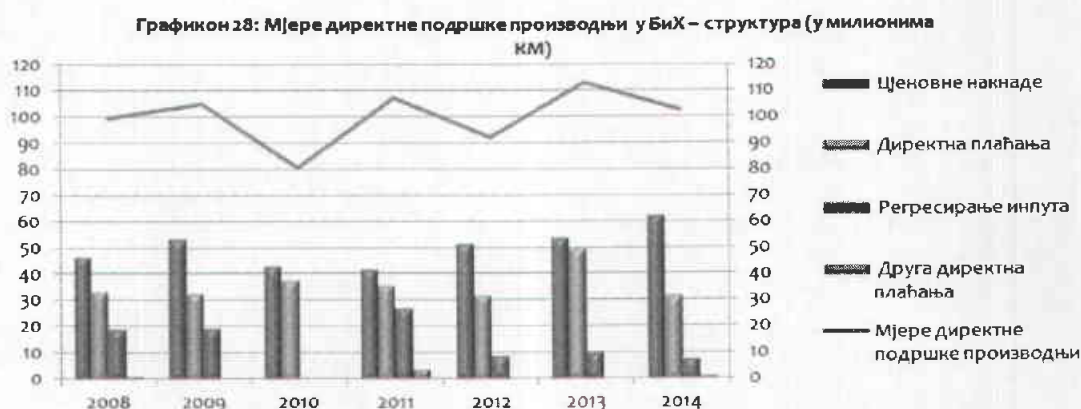
Мјере тржишно-цјеновне политике: Тржишно-цјеновна политика у Босни и Херцеговини се проводи путем мјера: тржишних интервенција, извозних подстицаја, плаћања потрошачима те пратећих мјера стабилизације тржишта. Ова група мјера је у 2014. години имала тенденцију опадања по питању финансијских издвајања. Тако је за мјере тржишно-цјеновне политике у 2014. години издвојено око 5,05 милиона КМ. У односу на 2013. годину новчани износи за подршку мјерама тржишно-цјеновне политике су били мањи за 31%, када је тај износ био 7,32 милиона КМ. Гледано збирно, мјере тржишно-цјеновне политике су у 2014. години у укупном буџету учествовале са 3,6%. Због овако скромног издвајања уз раније помињане узроке (нејединствено тржиште, административна подијељеност, непостојање јединствених мјера тржишно-цјеновне политике као и јединственог система интервенција), сматра се да ове мјере не могу произвести значајнији ефекат на развој домаће производње.

Графикон 27. Мјере тржишно-цјеновне политике у БиХ – структура (у милионима КМ)

Што се тиче структуре групе, како је из графикана 27 видљиво, и ове године су заступљене исте мјере као и претходне године. Подстицаји извозу, као новоуведена мјера посљедњих неколико година и даље држи примат у издвајањима када је у питању ова група мјера. Укупно је за извозне субвенције издвојено 3,7 милиона КМ, што је приближно 73% буџета за тржишно-цјеновну политику. Пратеће мјере стабилизације пољопривредних тржишта су поново на другом мјесту по издвајању са 1,0 милион КМ, што је 19,51% од буџета за тржишно-цјеновне политике. На крају су мјере тржишне интервенције које су учествовале са 7,57% од буџета намијењеног за мјере тржишно-цјеновне политике у Босни и Херцеговини или нешто више од 300 хиљада КМ. Међутим, додатне мјере намијењене стабилизацији домаћег тржишта, попут подршке приватном складиштењу, потрошњи, додатној обради производа и сл., као такве још увијек нису заживјеле као подршка пољопривредним произвођачима у Босни и Херцеговини.

Мјере директне подршке произвођачима/производњама: Као што је и приказано у графиконима 25 и 26, за мјере директних подршки у Босни и Херцеговини се традиционално издваја највише средстава, изузетак није била ни 2014. година. Ово не треба схватити као негативну појаву, с обзиром на скроман буџет са једне, али и потребе у пољопривреди, с друге стране. Слична ситуација је са структурама пољопривредних буџета и другим земљама региона. Када је у питању структура група, како је у графикону 28 и приказано, омјер издвојених средстава по појединим мјерама увелико се разликује. Плаћања на бази оутпута, за која се унутар групе издваја највише средстава, ове године су увећала предност у издвајањима у односу на друге мјере групе. Тако је у прошлој години за ову мјеру издвојено 62,0 милиона КМ, што је уједно и највећи износ издвојен за ову мјеру од 2008. године. У релативним показатељима то је 60,5% од буџета групе или 44,6% од укупног буџета за пољопривреду у БиХ. Овако велики износ за ову мјеру током периода 2008–2014. година, свакако треба захвалити подршци која се пружа произвођачима млијека у оба ентитета и БД. Међутим повећања издвајања која су забиљежена у 2014. години резултат су већег издвајања за млијеко у ентитету Федерација БиХ у којем је дошло до значајнијег повећања подстицаја по јединици мјере.

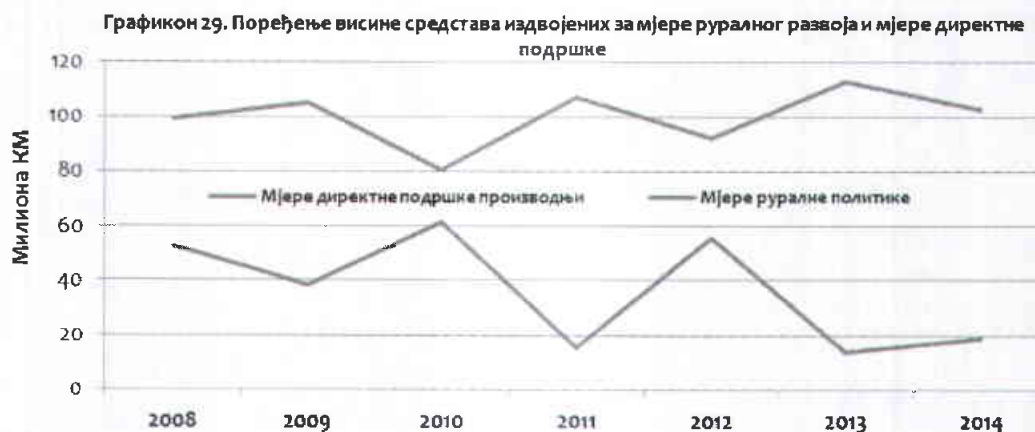

Када су у питању директна плаћања по хектару односно грлу, за ову мјеру је у 2014. години издвојено око 31,7 милиона КМ, што је 31% буџета намјењеног мјерама директне подршке, или 23% од укупног буџета издвојеног за пољопривреду. Средства за ову групу мјера су значајно умањена у односу на рекордну 2013. годину (износ од 49,1 милион КМ) за готово 17,4 милиона КМ. Овакво смањење је резултат два фактора а то су „вјештачко“ повећање исплата за ову мјеру у 2013. години, ради дуговања из претходне године, те реалног смањења буџета за ову мјеру у 2014. години. Трећа мјера по реализованим средствима у оквиру групе мјера директних плаћања јесу регресирања инпута. Укупни износ који је утрошен за ову мјеру у 2014. години је 7,5 милиона КМ, што је 7,3% од буџета намјењеног мјерама директне подршке односно 5,4% у односу на укупни буџет. Посматрајући прошлу годину може се констатовати да је и овдје дошло до умањења средстава за око 2,6 милиона КМ. Највећи дио средстава за регресирање инпута у БиХ издвојила је РС гдје су на снази и у 2014. години биле мјере регресирања

варијабилних инпута, нафте и минералних ђубрива. Мањи износ регреса биљежи се и са нивоа кантона у Федерацији БиХ, гдје је такође регресирана нафта али и вјештачко осјеменавање стоке.

Остала директна плаћања (компензаторна, накнада штета и сл) су стандардно на последњем мјесту по издвајању. За ову мјеру је у 2014. години утрошено 1,15 милиона КМ, што је повећање за око 1,05 милиона КМ у односу на годину раније. Разлог за ова повећања су компензаторна плаћања за штете настале услед поплава у 2014. години. Ова мјера у буџету мјера директне подршке учествује са 1,13%, односно око 0,8% у укупном буџету.

Мјере руралног развоја - Подршка руралном развоју представља други стуб подршке пољопривредницима у Босни и Херцеговини. Према висини издвајања, мјере руралног развоја су на другом мјесту одмах после групе мјера директне подршке пољопривредницима. Карактеристика издвајања за рурални развој су мање средства и варијабилност истих током година као што се може видјети и у графикону у којем је приказано поређење буџета за групу мјера директне подршке произвођачима и издвајања за мјере руралног развоја у БиХ. Укупни буџет за руралну политику у 2014. години, је забиљежио повећање издвојених средстава у односу на годину раније. Тако је у 2014. години за овај вид подршке утрошено укупно 18,7 милиона КМ, што је за скоро 5 милиона КМ, или 35,5%, више у односу на 2013. годину. Посматрајући укупни пољопривредни буџет подршка руралном развоју је у истом партиципирала са 13,5%. Иако су издвајања за подршку руралном развоју током 2014. године повећана за скоро 5 милиона КМ у односу на годину раније, ипак су иста далеко испод највећег нивоа издвајања у 2012. години. Разлика у издвајањима током прошле године у односу на 2012. годину, износи 37,3 милиона КМ или 66,6%.

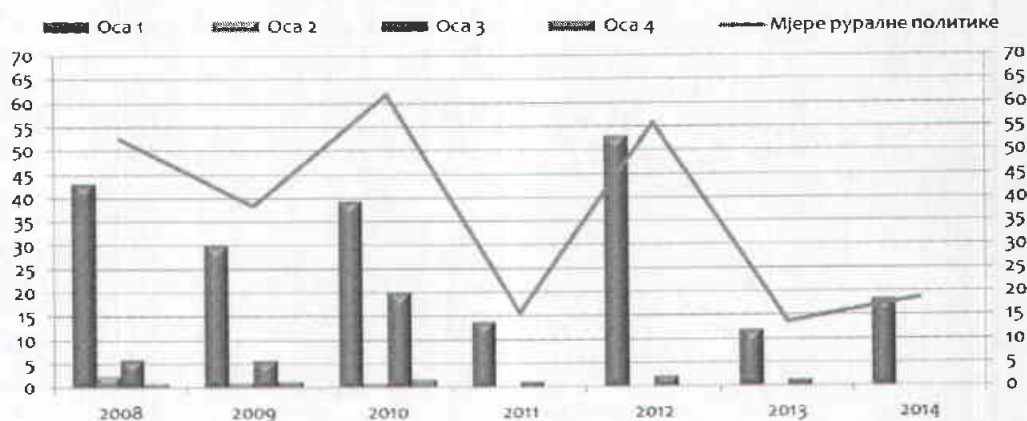
Како је видљиво из графикона, буџет за подршку пољопривреди и руралном развоју у посматраном периоду је практично фиксан, мијења се само његова структура. Евидентно је да повећање издвајања за мјере руралног развоја готово увијек резултира пропорционалним смањењем издвајања за мјере директне подршке и обрнуто. Оно што је такође карактеристика односа представљених мјера подршке је и међусобна разлика у издвајањима која се повећава кроз период посматрања. Тако је у 2010. години издвојено 18 милиона КМ више за мјере директне подршке у односу на мјере руралног развоја, док је у 2014. години ова разлика повећана на 84,3 милиона КМ.

Што се тиче саме структуре мјера руралног развоја иста није много промијењена у односу на године раније. Највећи износ подршке за мјере руралног развоја у 2014. години, као и претходних година, биљеже мјере из тзв. Оса 1 за које је издвојено укупно 18,4 милиона КМ што представља 98,5% укупног буџета за мјере руралног развоја или 13,2% од укупног буџета за подршку пољопривреди и РР у БиХ. Иако је структура група током готово цијелог период 2008 – 2014 била слична, односно мјере из осе 1 су у великој мјери готово цијели период, осим 2010. године, биле највише заступљене. Учешће Осе 1 у оквиру ове групе мјера показује колико

је уствари буџет за подршку недовољан јер се скоро сва средства у оквиру Осе 1, потроше кроз само једну мјеру повећања конкурентности односно кроз мјеру капиталних улагања у пољопривреду. Дефинитивно недостају значајна средства за финансирање других једнако тако важних мјера руралног развоја.

Оса 3 је стандардно на другом мјесту по висини издвајања у структури подршке руралном развоју у БиХ (мјере побољшања живота људи и диверсификације економије у руралним подручјима). Међутим, издвајања за ову осу нису ни близу нивоу подршке коју је забиљежила Оса 1. За мјере из ове осе је током 2014. године издвојено тек 135.390,00 КМ, што је 0,64% од укупног буџета за мјере руралног развоја или тек 0,09% од укупног буџета за подршку. Ово је и једина оса која у 2014. години биљежи смањење издвајања у односу на годину раније. За разлику од прошлих година, када је највећи обим средстава из ове осе упућиван кроз мјере руралне инфраструктуре, током 2014. године највећи износ средстава је утрошен на допунске дјелатности на фармама.

Графикон 30. Структура мјера руралног развоја (милиона КМ)

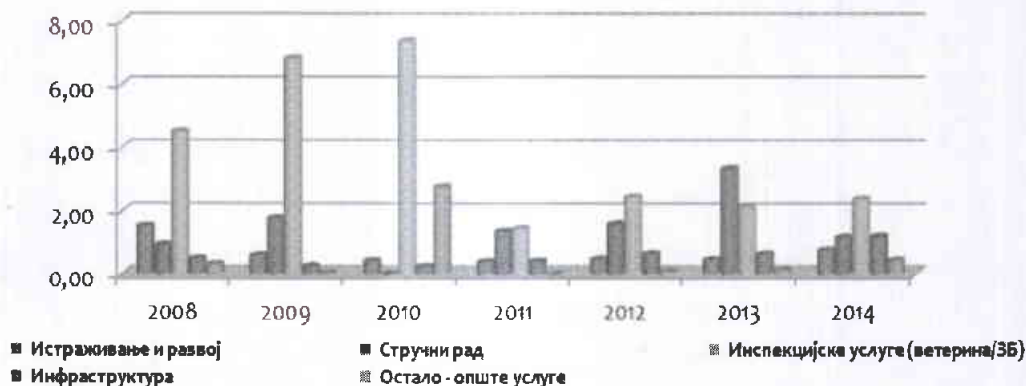
Као и претходних година последња у структури по висини издвајања је Оса 2, за коју је у прошлој години издвојено 118.925,9 КМ, што је око 0,6% буџета за подршку руралном развоју или 0,08% од укупног буџета за подршку. С обзиром на модел развијености мјера руралног развоја али и на недостатак средстава за овај вид подршке пољопривредницима у БиХ, обзиром и на чињеницу да се у оквиру ове осе финансирају мјере заштите околиша и здравља животиња, којима се посвећује најмање пажње.

Мјере општих услуга у пољопривреди - Група мјера подршке из тзв. III стуба пољопривредне политике – мјера општих услуга у пољопривреди су на трећем мјесту по издвајању у оквиру буџета за пољопривреду у БиХ. Кроз мјере општих услуга у пољопривреди БиХ, у 2014. години је издвојено 6,1 милион КМ, што је 4,4% пољопривредног буџета у БиХ. Анализа групе мјера општих услуга у пољопривреди за 2014. годину показује да у оквиру ове групе мјера, на првом мјесту су инспекцијске услуге за које је издвојено 2,3 милиона КМ, односно имају 38,4% учешћа у буџету за групу општих услуга. Инфраструктура и стручни рад обухватају готово идентичан ниво финансијских издвајања (1,2 и 1,1 милион КМ) односно у релативним показатељима износи 19,66%, односно 19,16% учешћа у буџету за групу мјера општих услуга. На четвртом мјесту су издвајања за истраживање и развој која имају удио од 12,52% у буџету за опште услуге, односно за исте је издвојено нешто више од 770 хиљада КМ.

Маркетинг и промоција као и прошлих године(а) троше најмањи износ подршке у оквиру ове групе што је у 2014. години износило 173.000 КМ, односно 2,80% од буџета из мјера општих услуга. Опште обиљежје издвајања за мјере општих услуга у пољопривреди у Босни и Херцеговини је неконзистентност, тако да ова издвајања варирају из године у годину. С

обзиром на свеукупну важност ове групе мјера, креатори пољопривредне политике у БиХ морали би повести више рачуна да при планирању пољопривредних буџета усмјеравају више средстава за мјере општих услуга у пољопривреди. Чињеница је да без већег издвајања за мјере које доприносе повећању хигијенских стандарда и сл. не може се ни остварити циљ стварања услова за извоз домаћих производа на тржиште Европске уније.

Графикон 31. Структура мјера општих услуга у пољопривреди (милиона КМ)

Неалоцирано(остало) – Иако се очекивало да ће се и у 2014. години наставити тенденција опадања висине износа средстава за ову „вјештачки“ створену групу то се нажалост није догодило. Износ средстава за ову групу у 2014. години износио је 6,71 КМ милиона или 4,82% од укупног пољопривредног буџета. Због овога се може констатовати да је у односу на прошлу годину ситуација доста лошија када су у питању неалоцирана средства. Због тога би се у наредном периоду требало повести рачуна о рјешењима која би довела до тога да сва плаћања буду класифицирана у оквиру претходних група.

4.2. Структура подршке по производима/производњама

На основу прегледа трансфера према производу/групама производа/свим производима евидентно је да се највећи износ подршке у 2014. години од 84,6 милиона КМ везује се за појединачне производе. На другом мјесту према висини издвајања су групе производа са укупно 20,1 милион КМ, а на последњем трансфери за све производе са издвајањем у износу од 13,4 милиона КМ. У структури доминирају трансфери ка појединачним производима са 71,6%, што представља више од двије трећине буџета за производе. Трансфери према групама производа имају учешће од 17,0% док трансфери према свим производима учествују са свега 11,4% у укупном буџету. На основу наведеног може се закључити да у коначном поретку током 2014. године није дошло до значајнијих измјена у односу на 2013. годину. Међутим, оно што је ипак повољна карактеристика претходне године је смањење издвајања за групе производа и појединачних производа у корист издвајања за све производе. Једино су трансфери за све производе током 2014. године забиљежили повећање у односу на годину раније. Ово повећање је у апсолутном износу било око 8,5 милиона КМ или 7,3% у процентима.

Када је ријеч о производима који учествују у трансферима за појединачне производе, и ове године као и претходних, доминантно је млијеко са 47,35% у укупним издвајањима за подршку пољопривреди и руралном развоју. Овај износ представља више од половине средстава намијењених појединачним производима (66,1%), али и скоро половину укупно утрошених средстава за подршку током 2014. године. У односу на 2013. годину, можемо рећи да су трансфери за млијеко забиљежили повећање за око 3% у 2014. години. Остали појединачни производи који су забиљежили значајнији износ подршке су говеђе и свињско месо, затим пилеће месо, риба и мед од анималних производа.

Табела 19. Дистрибуција подршке по производима/групама производа (%)

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Млијеко (кравље)	37,92	37,27	33,61	36,64	44,76	47,35
Млијеко (овчије и козје)	0,11	0,19	0,30	0,39	0,43	0,46
Говеће месо	3,29	6,00	4,35	3,18	6,79	4,75
Свињско месо	3,74	4,39	3,22	2,30	4,08	3,29
Овчије месо	1,78	0,44	0,81	0,07	0,71	1,16
Пилеће месо	1,45	1,80	1,27	1,47	1,16	1,63
Јаја	0,54	0,74	0,37	0,30	0,51	0,39
Мед	2,14	2,82	2,74	1,03	1,18	1,14
Риба	1,00	0,88	0,36	0,84	1,49	1,46
Ђурчићи	0,04	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Коњи	0,01	0,02	0,07	0,00	0,00	0,29
Пшеница	2,16	2,01	1,66	2,55	4,28	4,00
Кукуруз	0,92	1,62	2,27	3,20	3,96	3,73
Јечам	0,02	0,01	0,02	0,06	0,05	0,02
Дуван	2,96	0,91	1,88	0,35	0,66	0,44
Кромпир	1,16	1,33	0,87	0,43	0,64	0,49
Соја	0,23	0,29	0,28	0,29	0,37	0,00
Грожђе	0,12	0,08	0,11	0,00	0,10	0,12
Гљиве	0,03	0,00	0,03	0,22	0,30	0,81
Љ&А биље	0,15	0,44	0,44	0,11	0,38	0,10
Групе производа						
Поврће	2,78	3,21	4,12	2,74	2,54	2,67
Воће	8,12	8,87	5,34	3,49	3,35	4,72
Житарице	0,20	0,10	0,32	0,16	0,31	0,06
Крмно и индустријско биље	0,38	0,96	0,95	0,35	0,34	0,68
Биљна производња уопштено	15,53	0,66	23,33	7,78	9,06	6,79
Млијеко и месо - говеда	5,46	8,13	1,21	3,59	1,36	1,72
Млијеко месо овце/козе	1,03	3,82	3,29	1,31	7,23	0,36
Сви производи						
Сви производи	6,75	12,97	6,77	27,14	3,99	11,38

Извор: Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ, на основу података ентитетских/кантоналних министарстава пољопривреде и Одјељења за пољопривреду БД

Када је ријеч о издвајањима за групе производа, највећи ниво подршке током прошле године је имала „биљна производња уопштено“. Издвајања за ову групу производа учествују са 6,79% у укупном буџету. Овако велики износ за ову групу резултат је у највећој мјери резултат регреса за варијабилне инпуте за биљну производњу који се пружају као подршка пољопривредницима у Републици Српској. На другом и трећем мјесту су трансфери за воће 4,72% и поврће 2,67%. Што се тиче издвајања за све производе, у години која је иза нас у укупном буџету утрошеном на подршку пољопривреди и руралном развоју, су учествовала са 11,38%. Како је раније речено, једино трансфери за све производе биљеже пораст у односу на 2013. годину. Повећање издвајања за све производе на conto издвајања за појединачне производе би требало полако уводити у традицију, изузимајући овдје наравно врло осјетљиве производе за које производња и трансфер морају бити везани увијек. На тај начин би дошло до постепеног прилагођавања CAP-у ЕУ гдје су у структури буџета доминантна плаћања која немају везе са производима такозвани остали трансфери.

5. СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЈЕНА ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА

Укупан увоз пољопривредних производа у БиХ у 2014. години је износио 2,75 милијарди КМ, док је укупан извоз износио 649 милиона КМ. Дефицит у трговини пољопривредним производима у 2014. години је износио 2,1 милијарду. Покривеност увоза извозом износила је 23,6% што је за 0,89% мање од покривености у односу на исти период претходне године, када је износила 24,47%.

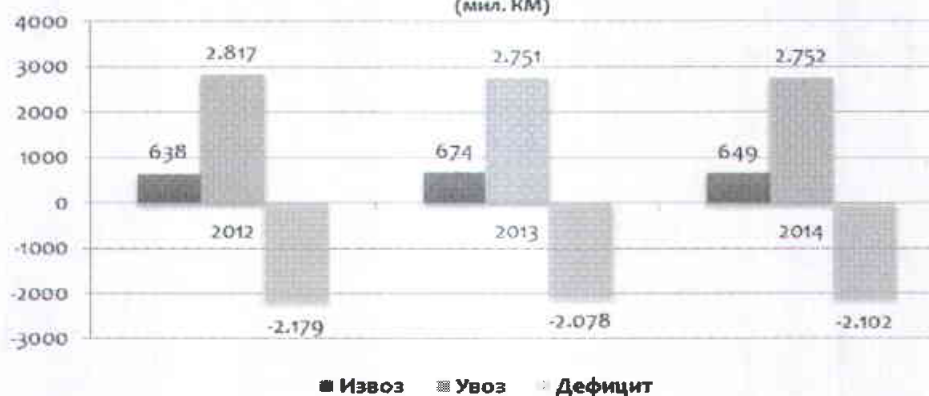
Табела 20. Робна размјена пољопривредним производима у БиХ у периоду 2012–2014. година (млн. КМ)

Година	Извоз	Увоз	Дефицит	Покривеност
2012.	638	2.817	-2.179	22,65
2013.	674	2.751	-2.078	24,47
2014.	649	2.752	-2.102	23,60

Извор: Агенција за статистику БиХ

У 2014. години су, у односу на претходну годину, извоз пољопривредних производа смањен за 3,63%, а увоз је повећан за 0,02% што је довело до раста дефицита од 1,20%. Покривеност увоза извозом БиХ у размјени пољопривредним производима износила је 23,60% и мања је за 0,89% у односу на 2013. годину.

Графикон 32. Робна размјена пољопривредним производима за период 2012–2014. година (млн. КМ)

Евидентно је да је степен подмирења потреба домаћег становништва пољопривредно-прехрамбеним производима у БиХ домаћом производњом низак и не задовољава потребе у потпуности, при чему подаци о спољнотрговинској размјени показују да је БиХ и даље нето увозник значајних количина хране.

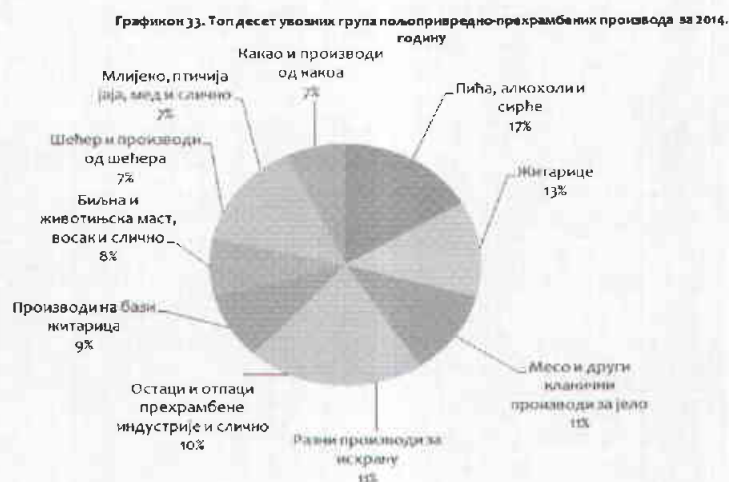
Посматрајући структуру пољопривредно-прехрамбених производа који се увозе већ дужи низ година, доминира скоро истих десет глава Царинске тарифе. Такође, иста је ствар и када се посматра структура извоза пољопривредних производа. Евидентно је да је и у 2014. години у увозу пољопривредних производа око 71% укупног увоза концентрисано у оквиру 10 глава Царинске тарифе, што изражено у новчаној вриједности износи 1,98 милијарди КМ. Међутим, знатно већа концентрација може се уочити на страни извоза, гдје је око 77% укупног извоза пољопривредно-прехрамбених производа за 2014. годину реализовано у оквиру 10 глава Царинске тарифе, што је изражено у новчаној вриједности износи 508,7 милиона КМ.

Табела 21. Структура размјене пољопривредним производима у БиХ (глава ЦТ 1-24), мил. КМ

Глава ЦТ	2013.		2014.		Раст/Пад	
	Увоз	Извоз	Увоз	Извоз	Увоз	Извоз
01	76,60	6,44	65,06	5,24	-15,07	-18,63
02	184,68	14,19	227,85	20,13	23,38	41,86
03	25,93	17,96	29,12	18,90	12,30	5,23
04	159,87	89,69	142,00	70,57	-11,18	-21,32
05	2,11	0,73	1,85	0,18	-12,32	-75,34
06	16,23	3,92	15,69	3,83	-3,33	-2,30
07	74,02	28,21	75,54	28,68	2,05	1,67
08	120,06	52,82	137,60	63,65	14,61	20,50
09	107,67	8,76	102,65	8,91	-4,66	1,71
10	214,28	20,31	252,58	36,62	17,87	80,31
11	54,93	6,76	48,74	7,65	-11,27	13,17
12	87,29	8,06	90,32	9,47	3,47	17,49
13	1,64	0,03	1,99	0,06	21,34	100,00
14	0,10	0,12	0,41	0,10	310,00	-16,67
15	163,55	92,55	151,35	93,34	-7,46	0,85
16	115,05	40,60	99,42	48,20	-13,59	18,72
17	192,88	85,88	143,23	35,69	-25,74	-58,44
18	134,58	25,74	140,06	23,21	4,07	-9,83
19	171,67	57,10	179,49	58,92	4,56	3,19
20	61,03	19,48	65,85	17,54	7,90	-9,96
21	204,28	23,21	222,03	30,07	8,69	29,56
22	319,39	41,86	327,78	42,94	2,63	2,58
23	193,57	18,07	194,05	20,27	0,25	12,17
24	96,96	22,74	82,14	16,75	-15,28	-26,34
Укупно (1-24)	2.778,35	685,23	2.796,80	660,93	0,66	-3,55
Удио (1-24) %	17,55	7,92	16,58	7,33		
УКУПНО	15.833,33	8.649,56	16.872,83	9.021,19		

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ

У увозу пољопривредних производа доминирају: пића, алкохоли, и сирће (12%), затим житарице (9,03%), месо и други кланични производи (8,15%), разни прехранбени производи (8%), остаци и отпаци прехранбене индустрије (7%), производи на бази житарица (6,5%), биљна и животињска маст (5,41%), шећер и разни производи на бази шећера (5,12%), те млијеко, птичија јаја, и мед (5%).

Највећа вриједност увоза у 2014. години од 327,78 милиона КМ остварена је увозом пића и алкохола која је у поређењу са вриједности увоза из 2013. године већа за 2,63%. На другом

мјесту по вриједности увоза од 252,6 милиона КМ су житарице, код којих се биљежи повећање увоза за 18% у поређењу са увозом из претходне године. На трећем мјесту су рангирани месо и јестиви кланични производи код којих је вриједност увоза износила 227,9 милиона КМ и ова група биљежи раст увоза за 23,4% у поређењу са увозом из претходне године.

Када је ријеч о групама пољопривредних производа који се извозе ту доминирају биљна и животињска маст (14%), затим млијеко, птичија јаја и мед (10,7%), воће (9,63%), производи на бази житарица (9%), месне прерађевине и прерађевине од водених бескичмењака (7,3%), пића и алкохоли (6,5%), житарице (5,6%), шећер и производи на бази шећера (5,4%) и др.

Највећа вриједност извоза од 93,4 милиона КМ у 2014. години остварена је извозом биљне и животињске масти, која је у поређењу са извозом из претходне године већа за 0,9%. На другом мјесту по вриједности извоза је група производа у оквиру главе 4, а то су млијеко, птичија јаја, и мед са вриједности извоза од 70,6 милиона КМ код којих се и биљежи пад извоза за 21,32%. На трећем мјесту је рангирано воће чија је вриједност извоза у 2014. години износила 63,7 милиона КМ и у поређењу са претходном годином извоз је већи за 20,5%.

5.1. Структура дефицита у трговини пољопривредно-прехранбеним производима

БиХ биљежи дефицит скоро у свим главама Царинске тарифе које се по међународној класификацији сматрају пољопривредним производима.

У 2014. години највеће учешће у дефициту робне размјене пољопривредним производима имали су:

- * Глава 22 – Пића, алкохоли и и сирће (13,34%),
- * Глава 10 – Житарице (10,11%),
- * Глава 2 – Месо и други кланични производи (9,73%)
- * Глава 21 – Разни производи за исхрану (8,99%),
- * Глава 23 – Остаци и отпаци прехранбене индустрије и слично (8,14%),
- * Глава 19 – Производи на бази житарица (5,64%),
- * Глава 18 – Какао и производи на бази какаоа (5,47%)
- * Глава 17 – Шећер и производи на бази шећера (5,03%).

Табела 22. Структура дефицита у трговини пољопривредно-прехрамбеним производима

Глава ЦТ	Увоз	Извоз	Дефицит (%)	% учешћа у дефициту
01	65,06	5,24	-59,82	2,80
02	227,85	20,13	-207,72	9,73
03	29,12	18,90	-10,22	0,48
04	142,00	70,57	-71,43	3,34
05	1,85	0,18	-1,67	0,08
06	15,69	3,83	-11,86	0,56
07	75,54	28,68	-46,86	2,19
08	137,60	63,65	-73,95	3,46
09	102,65	8,91	-93,74	4,39
10	252,58	36,62	-215,96	10,11
11	48,74	7,65	-41,09	1,92
12	90,32	9,47	-80,85	3,79
13	1,99	0,06	-1,93	0,09
14	0,41	0,10	-0,31	0,01
15	151,35	93,34	-58,01	2,72
16	99,42	48,20	-51,22	2,40
17	143,23	35,69	-107,54	5,03
18	140,06	23,21	-116,85	5,47
19	179,49	58,92	-120,57	5,64
20	65,85	17,54	-48,31	2,26
21	222,03	30,07	-191,96	8,99
22	327,78	42,94	-284,84	13,34
23	194,05	20,27	-173,78	8,14
24	82,14	16,75	-65,39	3,06
Укупно (1-24)	2.796,80	660,93	-2.135,88	100%
УКУПНО БИХ	16.872,83	9.021,19	-7.801,64	/

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ

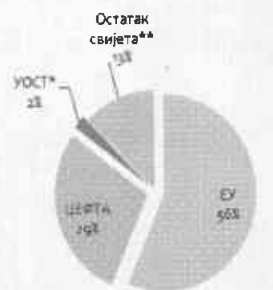
5.2. Робна размјена пољопривредним производима по регионима

Посматрајући робну размјену пољопривредним производима по регионима за 2014. годину, највеће учешће у увозу пољопривредних производа у БиХ има ЕУ 56,28%, док је СЕФТА на другом мјесту са 28,69% учешћа. Са друге стране, највеће учешће у извозу пољопривредних производа из БиХ у 2014. години има СЕФТА са 40,93% учешћа, а затим ЕУ са 37,83% учешћа.

Графикон 35. Учешће региона у извозу пољопривредно-прехрамбених производа из БиХ у 2014. години

Графикон 36. Учешће региона у увозу пољопривредно-прехрамбених производа у БиХ у 2014. години

Учешће ЕФТА-е је 0,23%

Посматрано по регијама, у 2014. години извоз пољопривредних производа у ЕУ се значајно смањио за 27,22%, док је увоз пољопривредних производа из ЕУ повећан за 0,61%, те је то довело до раста дефицита пољопривредних производа са ЕУ од 8,42%. Извоз у ЕУ учествује са

37,83% у укупном бх извозу, а увоз из ЕУ учествује са 56,28% у укупном бх увозу у посматраном периоду. У размјени пољопривредним производима са ЕУ покривеност увоза извозом у 2014. години износила је 15,86% и мања је за 6,06% у односу на претходну годину.

У робној размјени са земљама СЕФТА-е забиљежен је раст извоза пољопривредних производа за 1,11%, затим раст увоза за 9,19%, те раст дефицита од 13,81%. Извоз у СЕФТА-у учествује са 40,93% у укупном бх извозу, а увоз из СЕФТА-е учествује са 28,69% у укупном бх увозу. У размјени пољопривредним производима са СЕФТА-ом покривеност увоза извозом у 2014. години износила је 33,67% и мања је за 2,69% у односу на претходну годину.

Извоз пољопривредних производа у ЕУ имао је огроман допринос на пад укупног извоза пољопривредних производа. Увоз пољопривредних производа из СЕФТА-е је највише допринио расту укупног увоза пољопривредних производа.

Табела 23. Упоредни преглед БиХ рамјене пољопривредним производима ** по регионима (Млн. КМ)

Регион	2013.				2014.				Раст/Пад	
	Извоз	Учешће	Увоз	Учешће	Извоз	Учешће	Увоз	Учешће	Извоз	Увоз
ЕУ	337,52	50,09%	1.539,36	55,95%	245,66	37,83%	1.548,69	56,28%	-27,22%	0,61%
СЕФТА	262,89	39,02%	723,03	26,28%	265,8	40,93%	789,5	28,69%	1,11%	9,19%
ЕФТА	6,11	0,91%	4,22	0,15%	6,59	1,01%	6,2	0,23%	7,79%	46,85%
УоСТ*	48,21	7,16%	60,22	2,19%	114,37	17,61%	60,66	2,20%	137,23%	0,74%
Остатак свијета	19,05	2,83%	424,55	15,43%	16,92	2,61%	346,76	12,60%	-11,19%	-
Укупно	673,78	100%	2.751,38	100%	649,34	100,00%	2.751,81	100,00%	-3,63%	0,02%

Извор: Агенција за статистику БиХ

*Земље Уговора о слободној трговини (Турска)

**Пољопривредни производи су разврстани по ЦН класификацији (1-24)

Извоз пољопривредних производа у земље ЕФТА-е је повећан за 7,79%, док је увоз из ЕФТА-е значајно повећан за 46,85%. Босна и Херцеговина са земљама ЕФТА-е је у 2013. години остварила суфицит у робној размјени пољопривредним производима у вриједности од 1,89 милиона КМ, међутим у 2014. години суфицит се значајно смањило за 79,35%. У размјени пољопривредним производима са ЕФТА-ом покривеност увоза извозом у 2014. години износила је 106,31% и мања је за 38,53% у односу на претходну годину.

У 2014. години дошло је до раста извоза пољопривредних производа у Турску (УоСТ) од 137,23%, док је увоз из Турске забиљежио раст од 0,74%. У 2013. години Босна и Херцеговина је у робној размјени пољопривредним производима остварила дефицит са Турском у вриједности од 12,01 милиона КМ, међутим у 2014. години БиХ остварује суфицит у вриједности од 53,70 милиона КМ.

Босна и Херцеговина је у размјени пољопривредним производима највећу покривеност увоза извозом у 2014. години имала са Турском од 188,52% и већа је за 108,47% у односу на 2013. годину. Пољопривредни производи који су се највише извозили у Турску су: уље од сјемена сунцокрета, шафранике или памука, хемијски немодификовани (ТБ 1512) у вриједности од 58,41 милион КМ, кукуруз (ТБ 1005) у вриједности од 20,74 милиона КМ, те пшеница и суражица (ТБ 1001) у вриједности од 13,16 милиона КМ.

Пољопривредни производи који су се највише увозили из Турске су: агруми, свјежи или суви (ТБ 0805) у вриједности од 7,91 милион КМ, хљеб, пецива, колачи, кекси и остали пекарски производи (ТБ 1905) у вриједности од 6,11 милиона КМ, те производи од шећера (укључујући бијелу чоколаду), без какаоа (ТБ 1704) у вриједности од 5,72 милиона КМ.

5.3. Робна размјена пољопривредних производа са Републиком Хрватском и Републиком Србијом

5.3.1. Робна размјена пољопривредних производа између БиХ и Републике Хрватске

Посматрајући спољнотрговинску размјену пољопривредних производа БиХ и Републике Хрватске подаци показују да се извоз у 2014. години смањео за 40,4% првенствено због немогућности извоза роба животињског поријекла попут млијека и млијечних производа, меса и месних прерађевина. Осим што је смањен извоз, уједно је смањен и увоз пољопривредних производа из Републике Хрватске у БиХ али у знатно мањем проценту и то за 15,5%.

Табела 24. Робна размјена пољопривредних производа између БиХ и Хрватске (млн. КМ)

Опис	2013.	2014.	Раст/Пад
Извоз	171,85	102,45	-40,39%
Увоз	544,82	460,52	-15,47%
Дефицит	-372,97	-358,08	-3,99%
Покривеност	31,54%	22,25%	-9,30%

Извор: Агенција за статистику БиХ

*Пољопривредни производи су разврстани у складу са ЦН класификацијом

У размјени пољопривредним производима дефицит је смањен за 3,99%. Покривеност увоза извозом бх пољопривредних производа износила је 22,25% и мања је за 9,30% у поређењу са претходном годином.

Графикон 37. Робна размјена пољопривредним производима између БиХ и Републике Хрватске

Пољопривредни производи који су се у 2014. години највише из БиХ извозили у Хрватску су:

- хљеб и разни пекарски производи (ТБ 1905) и то у вриједности од 26,69 милиона КМ,
- воде минералне и газиране воде са додатим шећером (ТБ 2202) у вриједности од 16,24 милиона КМ, и
- сунцокретово уље (ТБ 1512) у вриједности од 9,33 милиона КМ.

Када је ријеч о увозу пољопривредних производа из Хрватске у БиХ то су:

- пиво добивено од слада (ТБ 2203) у вриједности од 56,00 милиона КМ,
- чоколада и остали прехранбени производи који садрже какао (ТБ 1806) у вриједности од 30,55 милиона КМ, и
- воде минералне и газиране воде са додатим шећером (ТБ 2202) у вриједности од 28,20 КМ.

5.3.2. Робна размјена пољопривредних производа између БиХ и Републике Србије

Србија је и у 2014. години један од најзначајнијих трговинских партнера у размјени пољопривредних производа. За разлику од Републике Хрватске гдје су забиљежена негативна кретања, како у извозу тако и увозу, у робној размјени са Републиком Србијом у 2014. години извоз је износио 124,9 милиона КМ и већи је за 14,4% у односу на претходну годину. Такође, и када је ријеч о увозу пољопривредних производа из Србије у БиХ и ту се биљежи повећање вриједности увоза са 646,7 милиона на 710,6 милиона КМ у 2014. години, или за 10%.

Табела 25. Робна размјена пољопривредних производа између БиХ и Србије (мл. КМ)

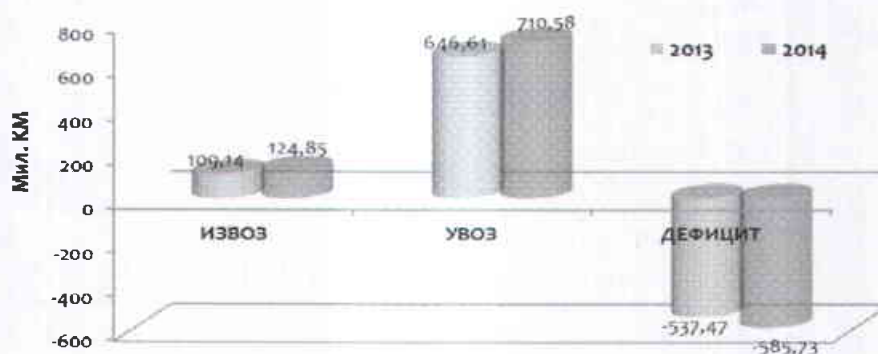
Опис	2013.	2014.	Раст/Пад
Извоз	109,14	124,85	14,40%
Увоз	646,61	710,58	9,89%
Дефицит	-537,47	-585,73	8,98%
Покривеност	16,88%	17,57%	0,69%

Извор: Агенција за статистику БиХ

*Пољопривредни производи су разврстани у складу са ЦП класификацијом

У размјени пољопривредним производима забиљежен је раст извоза (14,40%), раст увоза (9,89%), те раст трговинског дефицита пољопривредних производа од 8,98%. Покривеност увоза извозом износила је 17,57% и повећана је за 0,7% у односу на претходну годину.

Графикон 38. Робна размјена пољопривредним производима између БиХ и Републике Србије 2013/2014. година

Пољопривредни производи који су се највише извозили у Србију су:

- млијеко и павлака, неконцентрисани и без додатог шећера или других слаткиша (ТБ 0401) у вриједности од 15,70 милиона КМ,
- воће и орашаста плодова, некувани или кувани у води или пари, смрзнути (ТБ 0811) у вриједности од 15,34 милиона КМ,
- хљеб и разни пекарски производи (ТБ 1905) у вриједности од 9,96 милиона КМ.

Пољопривредни производи који су се највише увозили из Србије су:

- кукуруз (ТБ 1005) у вриједности од 76,44 милиона КМ,
- пиво добивено од слада (ТБ 2203) у вриједности од 63,93 милиона КМ,
- хљеб, пецива, колачи, кекси и остали пекарски производи (ТБ 1905) у вриједности од 60,63 милиона КМ.

6. ПРОЦЈЕНА ШТЕТЕТА И ГУБИТАКА У ПОЉОПРИВРЕДНОМ СЕКТОРУ УЗРОКОВАНИХ ПОПЛАВАМА И РЕАЛИЗОВАНЕ МЈЕРЕ НА САНАЦИЈИ

Према званичним подацима, укупни губици, директне и индиректне штете у пољопривреди узроковане катастрофалним мајским поплавама у БиХ, процјењене су у износу 366 милиона КМ, од чега су штете 204 милиона КМ, а материјални губици 162 милиона КМ.

Поплавама, и касније појавом клизишта захваћено је око 70 хиљада ха најпродуктивнијег пољопривредног земљишта, а на око 55 хиљада ха усјеви су или уништени у потпуности или различитог степена оштећења. Око 25.000 пољопривредних газдинстава је претрпјело огромне губитке који ће се у дужем временском периоду директно одражавати на приходе и егзистенцију пољопривредника. У сточарству су забиљежени губици од око 5.000 комада крупне и ситне стоке, и више од 200.000 комада разне перади, што је у вриједности око 31,6 милиона КМ. Губици у биљној производњи (ратарству, повртларству и воћарству) процијењени су у вриједности од 131 милион КМ.

У територијалном распореду, евидентно је да су поплаве и клизишта највећим дијелом проузроковале штете и губитке у Републици Српској, који се процјењују на 234 милиона КМ, Федерацији БиХ, 124 милиона КМ и Дистрикту, око 8 милиона КМ.

Табела 26. Процјена штете и губици у пољопривреди Републике Српске, Федерације БиХ и Дистрикта Брчко (млн. КМ)

	Губици	Штете	Укупно	% удио ФБиХ, РС и БД БиХ у укупним штетама и губицима
Федерација БиХ	33	92	124	34%
Република Српска	128	106	234	64%
Брчко Дистрикт БиХ	1	7	8	2%
Укупно	162	204	366	100%

Извор: Bosnia and Herzegovina Recovery Assessment Needs

Поплаве су се десиле у критичном моменту за пољопривредну производњу. Биљна производња и то првенствено усјеви житарица, поврћа, те воћа претрпјели су највеће штете и губитке преко 80%, док је у сточарски сектор са 19% губитака другоранжирани по угрожености.

Извјештај о процјени потреба за опоравак након поплава у БиХ је припремљен у сарадњи институција свих нивоа власти у БиХ: Савјета министара БиХ, Владе Републике Српске, Владе Федерације Босне и Херцеговине и Владе Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине. Европска унија, Свјетска банка (WB/IBRD) и Уједињене нације (путем FAO организације) су обезбиједиле техничку и финансијску подршку за израду овог Извјештаја.

За област пољопривреде, процјену штета је, након увида на терену, припремио FAO тим, те су предложене мјере за опоравак од поплава. Опоравак сектора се базира на основним приоритетима БиХ за пољопривредни сектор и заснива се на:

- Брзој реакцији за рјешавање хитних потреба за одржавање и обнављање продуктивности у сектору, а тиме и прихода погођене популације;
- Средњорочне мјере које се базирају на преласку са помоћи за опоравак на развојну помоћ, и
- Дугорочне мјере, помоћ са фокусом на смањење ризика од поплава, прилагођавање климатским промјенама, као и на приближавање ЕУ на средњи и дуги рок.

Предложено је увођење „Build Back Better“ принципа на средњи и дуги рок, односно принципа јачања отпорности и способности заједнице на природне катастрофе и умањења ризика од природних катастрофа. Надаље, након првобитне процјене потреба, Министарство је, у оквиру својих законом дефинисаних надлежности, предузело низ активности које су у садејству са мјерама других институција у БиХ допринијеле санацији насталих штета.

Прије свега се радило на обезбјеђењу лијекова и вакцина за заштиту здравља животиња, набавци хране за стоку и помоћи у заснивању нове производње на површинама на којим су уништени усјеви. Попlave су имале директне штетне посљедице на производњу сточне хране у погођеним подручјима, и значајно смањење очекиваних приноса. Пошто пољопривредници нису имали могућности обезбјеђења потребних количина сточне хране, један број квалитетних грла због слабе и неизбалансиране исхране имао евидентан пад у производњи млијека и меса. Стога је, одмах након поплава, утврђена хитна потреба за обезбјеђењем додатне количина хране како би се затечена производност и број стоке одржао до краја октобра, до бербе кукуруза.

С тим у вези, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је покренуло иницијативу и од УН FAO-а затражило помоћ у набавци сточне хране за најосјетљивија угрожена пољопривредна домаћинства. FAO је брзо реаговао и ставио на располагање средства која има у оквиру специјалног фонда за хитне случајеве и активности рехабилитације. На тај начин активирао је ТЦП пројект у вриједности 476.000 америчких долара за набавку сточне хране.

MSTEO БиХ је почетком јуна 2014. године организовало Ванредни састанак информисања донатора на којем су представљени прелиминарни подаци о процјени штета након поплава и анимирани су други донатори, прије саме донаторске конференције одржане у Бриселу. У сектору пољопривреде, финансијску подршку за ублажавање посљедица од поплава, у виду кредита Босни и Херцеговини пружиле су EBRD, IMF и Свјетска банка, док су додатна средства донирале Европска комисија, Аустрија, Шведска, Сједињене Америчке Државе, Чешка, Турска, Јапан, Швајцарска, Њемачка, Мађарска, UNDP, FAO и многи други.

У октобру 2014. године у Босни и Херцеговини је одржан је проширени састанак Форума за координацију донатора (ДЦФ) у организацији Министарства финансија и трезора, и уз Свјетску Банку, ЕУ Делегацију у БиХ и УН у БиХ, као копредједавајуће, на тему до тада предузетих мјера у поплавама угроженим подручјима. Састанак је резултирао и закључком да се квартално на службеној веб страници Министарства и www.donormapping.ba објављује финансијски преглед активираних средстава стране помоћи за санацију штета од поплава, а које ажурирају донатори. С друге стране, Владе ФБиХ и РС, као и Влада Брчко дистрикта БиХ, активно су, у складу са мандатом, расположивим средствима и ресурсима, дјеловали на санирању штета од поплава као и на превенцији настајања даљих штета и то путем измјене законских и подзаконских аката, успостављењем регистара штета, Фонда солидарности, обновом инфраструктуре и директним пружањем помоћи угроженом становништву.

6.1. Реализоване активности на санацији штета узрокованих поплавама у области пољопривреде Републике Српске, Федерације БиХ и Дистрикта Брчко БиХ

Активности које је МПШВ у 2014. години реализовало у највећем дијелу године биле су управо подређена посљедицама које су екстремне временске прилике изазвале у сектору пољопривреде у Републици Српској. Приоритет активности Министарства након поплава односио се на хитну обнову производње у поплављеном подручју како би се одржао ниво производње и осигурања дохотка пољопривредних газдинстава, те обезбиједили услови за наставак производног циклуса у 2015. години. С обзиром на размјере директних и индиректних штета у сектору пољопривреде након поплава и других елементарних непогода у току 2014. године, донесен је сет мјера за ублажавање посљедица поплава које су укључивале хитне мјере санације, краткорочне мјере за обнову производње у поплављеном подручју и другорочне мјере развоја у области пољопривреде, водопривреде и шумарства.

Ургентне мјере санације посљедица поплава: Првенствено су реализоване ветеринарске и санитарне мјере заштите и то евакуација живих животиња, нешкодљиво уклањање уинутих животиња, чишћење и дезинфекција објеката за смјештај животиња, објеката за смјештај и прераду хране за животиње, клаоничних објеката и складишта намирница анималног поријекла, дератизација као хитна и стална мјера, стална здравствена контрола живих и накнадно збринутих животиња, организована је достава опреме неопходне за спровођење мјера

дезинфекције и асанације терена. Затим је осигурано и провођење здравствене заштите животиња тако што су ЈУ Ветеринарски институт „Др Васо Бутозан“ Бања Лука и друге ветеринарске организације стављене на располагање надлежним организационим јединицама цивилне заштите. Такође, донесене су Наредбе о поступању ветеринарске службе у ванредним ситуацијама у подручјима захваћеним поплавама; о привременој забрани лова и спровођењу здравствених и хигијенско-епидемиолошких мјера у ловиштима, о појачаној инспекцијској контроли и узорковању; о спровођењу мјера здравствене заштите животиња у угроженом подручју, о обавезној вакцинацији животиња против антракса, шуштавца и парашуштавца у поплавама захваћеним подручјима. Проведене су обавезне мјере вакцинације против антракса, шуштавца и парашуштавца преживара (као инфекција тла), класичне куге свиња, бруцелозе малих преживара, инфективна анемије копитара, као и провођење Програма дијагностике ИАК. Извршено је провођење контроле узрока побачаја свих врста животиња, организована континуирана набавка концентроване сточне хране и сијена у координацији са Оперативним штабом, Робним резервама и локалним штабовима цивилне заштите. Организована је и интензивна медијска активност на информисању пољопривредних произвођача и шире јавности око активности на здравственој заштити животиња, збрињавању угуинулих животиња, здравственој заштити биљака, савјета у вези са поновном сјетвом, процјени штета и др.

Краткорочне мјере санације у области пољопривреде и ветеринарства: Обезбијеђени су репроматеријали за обнову производње на угроженом подручју (сјеменски и садни материјал, безвирусни садни материјал у повртарству и воћарству) као и залихе сточне хране и репроматеријала за заснивање производње у јесен 2014. и наставак производње у 2015. Извршен је отпис дијела годишње концесионе накнаде и закупнине за коришћење пољопривредног земљишта у својини РС за 2014. годину, само за кориснике у угроженим подручјима. Обезбијеђено је повећање регреса за дизел гориво произвођачима у угроженим подручјима (повећање квоте за додатних 50 л/ха у ратарству и повртарству и додатних 25 л/ха у воћарству). Обезбијеђена је подршка произвођачима поврћа и воћа (санација површина у заштићеним просторима оштећеним од поплава, подршка произвођачима воћа за штете од дрвенара, регресирани дизел и остало). Извршен је отпис дуга за ђубриво за 2012. годину свим пољопривредним произвођачима у Републици Српској, проведене мјере узорковања и испитивања квалитета и исправности залиха сточне хране (микробиолошка и микотоксиколошка испитивања), земљишта (утврђивања потенцијалног стања загађења). Предузете су мјере санације стања у сточарској производњи по основу угуинулог основног стада, набавке сточне хране, набавке апарата и опреме за мужу, те подстицања производње сточне хране у брдско-планинском подручју.

Обезбијеђена је подршка заснивању нове производње у јесен 2014. године: премија за пшеницу – род 2014, регрес за дизел гориво за јесење радове, подстицај за производњу меркантилне пшенице у 2014/2015. години, други подстицаји. Проведено је заштитно цијељење животиња против бјеснила, антракса, шуштавца и парашуштавца, провођење мјера контроле здравственог статуса млијечних фарми на туберкулозу, леукозу и бруцелозу. Обезбијеђена су обртна средства и премије за откуп домаћих пољопривредних производа, за примарне произвођаче, задруге и индустрију прераде пољопривредних производа. Иницирано је продужење грејс периода за кредите ИРБ-а за субјекте који откупљују домаће пољопривредне производе на период дужи од периода дефинисаног Правилима пласмана ИРБ (12 + 12 мјесеци, у виду револвинга). Иницирано је увођење заштитних механизма (прелевмани и др.) на увозне пољопривредне производе како не би конкурисали домаћој производњи. Осигурано провођење сталног инспекцијског надзора ради провјере здравствене исправности биљних и анималних производа и сировина, те надзор над производњом и прометом пољопривредних производа (пољопривредна, ветеринарска, тржишна и инспекција за храну). Извршено је преусмјеравање дијела средстава по основу међународних кредитних споразума у области пољопривреде и руралног развоја (IFAD, Свјетска банка). Проведена је измјена Плана расподеле подстицајних средстава и Правилника о условима и начину усмјеравања подстицајних средстава за 2014. годину у циљу подршке текућој производњи и мјерама за ублажавање штета од поплава.

Мјере за санацију система из области водопривреде: Краткорочне мјере за санацију система из области водопривреде односиле су се на санацију пробоја на дринском насипу у дужини од 100м, насипа на десној обали ријеке Босне, Модрича и обале канала Дрина–Дашница из средстава Јавне установе „Воде Српске“. Извршена је санација и реконструкција дијела савског насипа Височ и Рача у дужини од 4,0 км гдје су се десили пробоји насипа и преливање воде. Такође, извршена је и санација клизишта на савском насипу на подручју Брода, Српца и Градишке. Реконструкција свих хидролошких и метеоролошких станица које су уништене током поплава. У овире пројекта Свјетске банке „Хитне мјере заштите од поплава“ реализоване су активности које се односиле на реконструкцију ободне каналске мреже и уређење водотока Крижевица, Врбања, Укрина и Милошевица, као и почетак реконструкције савског насипа Дубица–Градишка и пратећих пумпних постројења. Завршетак реконструкције савског насипа Дубица–Градишка, свих пумпних станица, изградња дринског насипа у Бијељини у дужини од 33 км, као и мјера из компоненте 3 које се односе на уређење обала и регулацију водотока пројекта „Хитне мјере заштите од поплава“ су у току.

Када је ријеч о средњорочним мјерама у области водопривреде, а сагледавајући потребе за подизањем степена заштите од вањских и унутрашњих вода, након катастрофалних поплава, припремљена је апликације за додатна средства техничке помоћи и нова листа мјера за реализацију Пројекта хитне помоћи заштите од поплава. Реализовани су пројекти хитне помоћи заштите од поплава у предвиђеном року, затим започета изградња дринског насипа кроз реализацију кредита Свјетске банке, који ће штитити насеља Јању, Амајлије, Попове, Бијељину, Дворове и Међаше.

Мјере у области шумарства и ловства: Краткорочне мјере у области шумарства и ловства које су реализоване односиле су се на извршење планова производње у шумарству у цјелини, са знатно већом контролом обима и квалитета производње. Усмјераване су приоритетне активности на санацији шумске инфраструктуре у циљу омогућавања плана производње и активирања средстава револвинг фонда Хитног пројекта шумарства БиХ за потребе рехабилитације шумских комуникација за Републику Српску. Хитна санација Центра за сјеменско-расадничарску производњу у Добоју, те продужавање рокова плаћања дрвопрерађивачима који су директно погођени поплавама на период 60, 90 и 120 дана у зависности од степена финализације и попуст од 5% на купљене шумске дрвне сорimente, а потпуна наплата потраживања од дрвопрерађивача који нису били угрожени поплавама. Организована је и производња пољопривредних култура на шумском земљишту које је подесно за такву производњу а није било угрожено поплавама, као и интензивирање сакупљање споредних шумских производа. Ослобођени су корисници ловишта по основу надокнада за лов у буџет Републике Српске у 2014. години, као компензационе мјере за ублажавање регистрованих штета услед поплава у ловиштима, до висине утврђене штете.

7. ПОЉОПРИВРЕДНА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

У овом дијелу извјештаја дат је преглед спроведених активности у области пољопривреде, исхране и руралног развоја које су везане за унапређивање законске и правне регулативе, активности европских интеграција, имплементацију стратешких докумената и планова, реализацију мјера и приоритета пољопривредне политике и политике руралног развоја за 2014. годину, те институционалне структуре и административни капацитети институција на свим нивоима власти у БиХ надлежних за спровођење мјера аграрне политике и развој сектора пољопривреде, исхране и руралног развоја.

7.1. Институционални оквир и циљеви пољопривредне политике и политике руралног развоја

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ (МСТЕО БиХ) је, надлежно и за обављање послова и задатака, који се односе на дефинисање политике, основних принципа, координацију дјелатности и усклађивање планова ентитетских органа власти и институција на међународном плану у области пољопривреде.

У саставу овог Министарства управне организација су:

- * Канцеларија за ветеринарство БиХ,
- * Управа БиХ за заштиту здравља биља, и
- * Канцеларија за хармонизацију система плаћања у пољопривреди, исхрани и руралном развоју Босне и Херцеговине.

Кључне институције надлежне за управљање сектором пољопривреде и руралног развоја у Федерацији БиХ, Републици Српској и Дистрикту Брчко БиХ су:

- * Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства,
- * Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске,
- * Одјељење за пољопривреду, шумарство и водопривреду Дистрикта Брчко БиХ.

Надлежности ентитетских министарстава су:

Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства: врши управне, стручне и друге послове из надлежности Федерације Босне и Херцеговине које се односе на: заштиту и коришћење пољопривредног земљишта, заштиту пољопривредног биља и производа од узрочника болести и штеточина и корова, производњу и промет сјемена и садног материјала, производњу и унапређивање сточарства, здравствену заштиту животиња, прехранбену индустрију, контролу здравствене исправности сировог меса, рибе, млијека, јаја, те сточне хране, унапређивања производње у шумарству, узгој, заштиту и уређење и унапређивање шума, стање дрвног фонда, експлоатацију шума, пошумљавање деградираних и изданаčkih шума, голети и крша, ловство и ловну привреду, водне изворе, планове и основне билансе вода, захватање и коришћење вода, осигурање вода за потребе водоснабдијевања становништва и индустрије и друге послове утврђене законом.

Правни акти на којима је базиран рад Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства су Устав Федерације БиХ и Устав Босне и Херцеговине, Закон о управи Федерације БиХ, Закон о пољопривреди, Закон о пољопривредном земљишту, Закон о новчаним подршкама, Закон о вину, Закон о сточарству, Закон о сјемену и садном материјалу, и Закон о ветеринарству у Федерацији БиХ.

У Федерацији БиХ надлежности су и додатно подијељене, тако да свих 10 кантона има успостављене институционалне капацитете надлежне за питања пољопривреде, ветеринарства, шумарства и водопривреде.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске врши управне и друге стручне послове који се односе на: заштиту и коришћење пољопривредног земљишта; заштиту пољопривредног биља и производа од узрочника болести, штеточина и корова; производњу и промет сјемена и садног материјала, едукацију пољопривредног произвођача, производњу и унапређивање, узгој и селекцију сточарства; прехранбену индустрију; индустрију сточне хране; индустрију пића; ветеринарску дјелатност; здравствену заштиту и идентификацију животиња; контролу хигијенске исправности и квалитета сировина и производа животињског поријекла до момента стављања у промет, сточне хране, воде за напајање животиња; унапређивање производње у шумарству, узгој, заштиту, уређивање и унапређивање шума, стање дрвног фонда; експлоатацију шума; пошумљавање деградираних и изданаčkih шума, голети и крша; комуникацију у шумама; ловство и ловну привреду; интегрално управљање амбијенталним водама; припремање и доношење планова и основа; биланс вода; спровођење заштите од штетног дејства вода; одређивање услова и издавање дозвола за захватање и коришћење вода; спровођење и организовање контроле квалитета вода; предузимање мјера за обезбјеђење воде за потребе водоснабдијевања становништва и индустрије; хидромелиорације; функционисање републичког хидрометеоролошког завода и противградне заштите Републике Српске; пружање информација путем медија и других видова информисања о свом раду и врши друге послове у складу са законом и другим прописима Републике Српске и Босне и Херцеговине.

Основни закони на којима се базира рад Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде су: Устав Републике Српске и Устав БиХ, Закон о републичкој управи, Закон о државним службеницима, Закон о пољопривреди, Закон о пољопривредном земљишту, Закон о шумама, Закон о водама, Закон о ветеринарству у Републици Српској, Закон о храни, Закон о органској производњи.

Одјељење за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта БиХ извршава стручне, административне и друге послове из надлежности Владе који се односе на: спровођење закона и прописа надлежних органа и институција БиХ и Дистрикта из области пољопривреде, шумарства и водопривреде под надзором и упутствима градоначелника, пољопривреду, шумарство и узгој животиња, развој, заштиту и ефективно кориштење шумског и пољопривредног фонда и узгоја животиња, агроиндустрију, ветеринарску дјелатности и ветеринарску јавну службу, заштиту и унапређивање шума, предлагање политике инвестиционог развоја и политике цијена у области пољопривреде и шумарства, тржишне интервенције и резерве у области пољопривреде, рурални развој, као и остале дужности из надлежности овог одјељења у складу са законом и прописима БиХ и Скупштине или дужности наложене од градоначелника.

7.2. Активности и мјере пољопривредне политике спроведене у 2014. години

Мјере и приоритети у области пољопривреде, исхране, и руралнога развоја за 2014. годину биле су везане за активности које су кључне за напредак БиХ у контексту европских интеграција и спровођења реформи, међународну сарадњу, усвајање и имплементацију стратешких докумената, побољшање и унапређивање политике подстицаја, убразање процеса усклађивања регулативе са Европском унијом и имплементације постојећих хармонизованих прописа, развој пољопривредне политике и политике развоја руралних средина. Планирани развојни циљеви Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства и Одјељења за пољопривреду Дистрикта Брчко имали су истовјетне основе којима се тежи повећању нивоа продуктивности, подизање нивоа конкурентности, повећање техничко-технолошке опремљености, избалансиран интегрални аграрни, рурални и регионални развој, стварање стабилног тржишта пољопривредно-прехранбених производа и повећање извоза. Међутим, иако су надлежне институције у БиХ спровеле бројне активности како је горе и наведено према Извјештају о напретку БиХ за 2014. годину свеукупно гледано, по извјештају Европске комисије у 2014.

години у Босни и Херцеговини је постигнут мали напредак у области пољопривреде и руралног развоја, безбједности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике и рибарства.

ИЗРАДА ПРАВНИХ ПРОПИСА

У циљу стварања бољих услова за привређивање и унапређивање услова спољнотрговинског пословања у области трговине пољопривредним и прехранбеним производима, у току 2014. године се радило на припреми нових прописа о вину у БиХ, изради измјена и допуна преднацрта прописа о пољопривреди, ветеринарству и храни, те реализацији одредби Закона о дувану, изради преднацрта правилника о тржишним стандардима за воће и поврће.

Израда новог текста Закона о вину у БиХ

Приликом имплементације Закона о вину, ракији и другим производима од грозђа и вина који је донесен 2008. године, те израде пратећих подзаконских аката, уочен је низ недостатака што је онемогућавало успостављање адекватног законодавног оквира потребног за развој сектора виноградарства и винарства у Босни и Херцеговини, а самим тим и потреба за измјену више 50% текста важећег прописа. С тим увези, активности на изради текста Преднацрта новог Закона о вину су настављене и у 2014. години. Радна група за израду овог прописа, коју је формирало Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, током 2014. године одржала је више састанака на којима су разматрани коментари, сугестије и примједбе на радни текст преднацрта овог прописа. У циљу рјешавања отворених питања и неусаглашених детаља током рада Радне групе, припремљени преднацрт Закона о вину је достављен надлежним институцијама ради прикупљања стручних мишљења и приједлога, прије него се исти упути у процедуру разматрања и усвајања Савјету министара БиХ и Парламентарној скупштини БиХ. МПШВ РС није дало позитивно мишљење, констатујући да Закон треба вратити у оквире спољнотрговинског пословања. Пошто је текст приједлога прописа јасно усклађен са спољнотрговинском политиком за коју је надлежно Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, затражено је да МПШВ РС прецизније каже које су то измјене и допуне које у приједлогу Закона треба урадити, а да буду у складу са оквиром спољнотрговинског пословања. До краја 2014. године, мишљење МПШВ РС по овом питању није достављено.

У Федерацији БиХ су током 2014. године на основу Закона о вину ФБиХ⁴ донесена два правилника и то Правилник о начину обиљежавања посуда у винарији и садржају и начину вођења винаријске евиденције који је дјелимично усклађен са одредбама Уредбе Комисије (ЕЗ) бр. 436/2009, од 26. маја 2009. године, и Уредбе Вијећа (ЕЗ) бр. 479/2008, и Правилник о условима које морају испуњавати овлаштена правна лица у погледу техничке и кадровске опремљености за обављање послова из области виноградарства и винарства.

У циљу да се у Републици Српској област вина и јаких алкохолних пића засебно регулишу и ускладе са легислативом Европске уније, као и да се испоштују препоруке дате од стране Европске комисије, у смислу да се област производње вина и јаких алкохолних пића дефинишу посебним законским рјешењима, урађена је процјена утицаја прописа на текст Нацрта закона о јаким алкохолним пићима РС. Упоредо је припремљен и текст Нацрта закона о вину на којем је примијењена иста методологија процјене утицаја прописа. Оба закона су усвојена у форми нацрта од стране Народне скупштине Републике Српске и упућена су у даљу процедуру. Закон о јаким алкохолним пићима је усклађиван са Уредбом ЕЗ број 110/2008. Закон о вину је усклађиван са Уредбом (ЕЗ) 436/2009, Уредбом (ЕЗ) 491/2009 и Уредбом (ЕЗ) 607/2009.

⁴ „Службене новине Федерације БиХ“ број: 55/12

Измјене и допуне Закона о храни, Закона о ветеринарству и Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ

На 25. сједници Савјета министара БиХ, одржаној 29. 10. 2012. године донесен је Закључак којим се Министарство спољне трговине и економских односа БиХ задужује да формира Интерресорну радну групу (ИРГ) за израду приједлога измјене и допуне Закона о храни, Закона о ветеринарству и Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју. Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је као носилац активности измјене три закона: Закона о храни („Службени гласник БиХ“, број 50/04), Закона о ветеринарству у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број 34/02) и Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 50/08), формирало и координирало рад Интерресорне радне групе. Овим се у Босни и Херцеговини успоставља функционални хоризонтални и вертикални оквир система службених контрола хране и хране за животиње, а тиме и јасан командни ланац у оквиру постојећих институционалних надлежности на свим административним нивоима.

Интерресорна радна група је од свог формирања у току 2014. године одржала укупно тринаест састанака, током којих је припремљен приједлог измјене и допуне сва три закона.

Анализом Закона о храни констатовано је да се ради о потреби за измјенама и допунама више од 50% одредби постојећег Закона, што према Јединственим правилима за израду правних прописа у институцијама Босне и Херцеговине⁵ подразумева доношење новог прописа, те је у складу са тим, Интерресорна радна група припремила приједлог преднацрта текста новог Закона о храни, у коме су дефинисана отворена питања која нису могла бити усаглашена у оквиру радне групе. Неусаглашено је било питање централног надлежног тијела за храну (укључујући сву храну, што значи храну животињског поријекла, биљног поријекла и композитне производе), и питање географског поријекла.

Укључивање текста Протокола и свих предложених рјешења из Акционог плана и отклањање недостатака које је констатовала ФВО мисија, у успостављању командног ланца којим се задовољавају услови Европске уније за извоз млијека и млијечних производа поријеклом из БиХ на европско тржиште, такође се мијењало више од половине чланова Закона о ветеринарству у БиХ, те је ИРГ радила на припреми приједлог текста новог прописа. У оквиру радне групе током 2014. године није било ријешено питање јасног командног ланца и система службених контрола за производе анималног поријекла.

Интересорна радна група је припремила усаглашен приједлог измјена и допуна Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ у дијелу одредби које се односе на област хране. Након што се припреми текст измјена и допуна прописа о пољопривреди, и нових прописа о храни и ветеринарству, у пакету ће све бити достављено у процедуру разматрања и усвајања.

Министарство пољопривреде Републике Српске је израдило Закон о измјенама и допунама Закона о храни који је достављен у процедуру усвајања и усвојен у 2014. години. Преостало је још да се Закон објави у Службеном гласнику Републике Српске.

Реализација одредби Закона о дувану БиХ

Закон о дувану БиХ је усвојен 2010. године, док је шест правилника који га стављају у пуну функцију усвојено касније, а Правилник о разврставању цигарета и маркама и Правилник о регистрима, тек у јулу 2013. Кашњење је у великој мјери узроковано и дјеловањем интересних група увозника дувана и дуванских производа који су од почетка израде Закона улагали примједбе те дјеловали, између осталог, и преко Европске комисије, а у циљу промјене одређених рјешења посебно у Правилнику о разврставању цигарета и маркама. Са представницима увозника дувана и дуванских прерађевина одржан је велики број састанака на

⁵ Службени гласник БиХ, број 11/05

којима се дискутовало о изналагању адекватног рјешења за сваки од достављених конструктивних приједлога.

Поменути правилници су дуже времена били на посебном режиму провјера од стране групације увозника дувана, те су након провјере оправданости (поновних) приговора увозника дувана и дуванских прерађевина посебно на Правилник о разврставању цигарета и маркама, исти били коначно и усвојени. Међутим, да би се правилници ставили у функцију, потребно је још донијети Одлуку о именовању Комисије за утврђивање обиљежја дуванских производа и класификацију цигарета. Поменута Одлука је такође припремљена и у 2014. години достављена у процедуру усвајања.

У Републици Српској је донесен Правилник о садржају и начину вођења регистара и евиденција у вези са производњом и обрадом дувана и дуванских производа („Службени гласник Републике Српске“, број: 112/14).

Израда Законодавног оквира за развој и јачање органске производње у БиХ

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је покренуло иницијативу за израду легислативе којом би се регулисала питања у вези са органском производњом, међутим ставови надлежних институција о модалитету израде Закона о органској производњи на БиХ нивоу нису усаглашени.

С обзиром на претходно наведено, Федерално министарство пољопривреде је покренуло активности на изради ентитетског Закона о органској пољопривреди, и успоставило радну групу која ће радити на реализацији ове активности, са планом да се иста финализира у 2015. години.

Што се тиче Републике Српске на основу Закона о органској производњи⁶ започете су активности израде:

- Правилника о методама органске биљне и сточарске производње у периоду конверзије,
- Правилника о условима које треба да испуни контролна организација, начину вршења контроле и мјерама које се утврђују у случају утврђених неправилности у начину обављања производње органских производа.

У току 2014. године покренуте су активности за формирање Удружења органских произвођача Републике Српске.

Битно је истаћи и да је у БиХ активно више акредитацијских кућа које су овлаштене за сертификарање органске производње те да произвођачи органске хране, који посједују одговарајуће сертификате несметано извозе своје производе.

Израда Нацрта правилника о тржишним стандардима за воће и поврће

Једна од обавеза која је проистекла из Акционог плана Савјета министара Босне и Херцеговине у контексту ублажавања последица приступања Републике Хрватске Европској унији представља и доношење Правилника о тржишним стандардима за воће и поврће. У циљу извршавања преузете обавезе, представници Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, ентитетских министарстава пољопривреде и Брчко дистрикта БиХ договорили су заједничку сарадњу при изради текста наведеног Правилника. Такође је договорено да ће хармонизовани текст бити упућен ентитетским и надлежним органима и БД на усвајање. У реализацији ове активности организовано је низ састанака и радионица на којима се радило на изради хармонизованог текста Правилника. Коментари добијени од надлежних институција су уграђени у текст Нацрта правилника, а Министарство спољне трговине и економских односа

⁶(Службени гласник РС, бр. 12/13)

БиХ је финалну верзију у априлу 2014. године доставило ентитетским надлежним министарствима ради даљег достављања у процедуру разматрања и усвајања владама ентитета.

УСПОСТАВЉАЊЕ И РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА

Пољопривредни информациони систем је систем информационе технологије који управља подацима и информацијама из области пољопривреде. Додатно, овај систем даје подршку административним структурама како би се у процесу придруживања ЕУ задовољила релевантна поглавља *aquis-a* која се односе на сектор пољопривреде. Компоненте Пољопривредног информационог система су: Регистар пољопривредних газдинстава и клијената, Систем идентификације земљишних парцела (ЛПИС), Систем регистрације и идентификације животиња, Фиторегистар, Мрежа рачуноводствених података фарми (FADN), ГИС оквир за подручје истраживања на бази узорка, и попис пољопривреде.

Компоненте информационог система које су у фази успостављања и развоја у БиХ су:

- Регистар пољопривредних газдинстава и регистара клијената

Регистар пољопривредних газдинстава и регистар клијената (РПГ и РК) у БиХ се развијају уз осигурање њихове повезаности са другим регистрима који чине пољопривредни информациони систем у БиХ. Систем репликације података између сервера МСТЕО БиХ, МПВШ ФБиХ и Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ је израђен и функционише исправно. Током израде репликационог система направљена је инстанца за Брчко дистрикт (БД) на серверима у МСТЕО БиХ тако да су створени услови да и Дистрикт Брчко започне са уносом података у нови систем регистрације пољопривредних газдинстава. У току 2014. радило се на развоју РПГ и РК у смислу укључивања Брчко дистрикта у систем регистара. Одржане су обуке за Брчко дистрикт о кориштењу новог система Регистра пољопривредних газдинстава и Регистра клијената у БиХ и приступању на сервер у МСТЕО БиХ путем ВПН клијента. Обучена су три упосленика Одјељења за пољопривреду БД за кориштење свих пет модула регистара. Остварене су све претпоставке за покретање продукције у БД.

Регистар пољопривредних газдинстава и клијената у Федерацији БиХ успјешно функционише већ четврту годину. Регистрација и ажурирање се спроводи редовно у свих 79 општина уз додатне обуке општинских службеника и корисника Регистра према текућим захтјевима и потребама. У Федерацији БиХ је закључно са 31. 12. 2014. године укупно регистровано 57.943 клијената. Статус пољопривредног газдинства има 55.939 уписаних субјеката, од чега 1.279 различитих форми правних субјеката те 54.660 породичних газдинстава. Укупно је евидентирано 117.435 особа (чланови + носиоци) у породичним пољопривредним газдинствима уз 15.895 запосленика у правним субјектима. Укупна површина обрадивог земљишта пријављеног на газдинствима у Федерацији износи 93.095 ха. У 2014. години организована је обука за 20 федералних пољопривредних инспектора којима су креирани кориснички налози и омогућен приступ апликацији. Такође је извршено повезивање са Фито-регистром на начин да се релевантни подаци из РПГ и РК преузимају електронским путем приликом регистрације у Фито-регистру. Подаци из Регистра се користе приликом аплицирања на све моделе подршки у пољопривреди те у процесу обраде захтјева.

У Републици Српској је у 2014. години усвојена Уредба о измјени и допуни Уредбе о упису у регистар пољопривредних газдинстава и регистра корисника подстицајних средстава.⁷ Са 28. јануаром 2015. године у базу података је уписано/регистровано 25.005 ПГ, од тога је 501 пословних субјеката, и 129.137 ха пољопривредног земљишта.

⁷ „Службени гласник Републике Српске“, број: 20/14.

Закључно са 2014. годином на територији БД-а БиХ у Регистар пољопривредних газдинстава је укупно уписано 3.044 носиоца пољопривредних газдинстава. Покретање продукцијске фазе, односно почетак регистрације пољопривредних газдинстава у нови Регистар пољопривредних газдинстава и Регистар клијената, планиран је у периоду јануар–јули 2015. године.

Израда web-сервиса за пољопривреднике на службеној страници Министарства спољне трговине и економских односа БиХ (тестна фаза)

Током 2014. године радило се на интеграцији Регистра пољопривредних газдинстава са web-порталом министарства МСТЕО. Web-портал је израђен и тестиран (све на тестној платформи). Из апликације РПГ и РК (Регистар пољопривредних газдинстава и Регистар клијената) су повађени сви термини који би се приказивали на web-страници МСТЕО БиХ и повађени су сви термини са тестне web-старнице МСТЕО БиХ који би се приказивали пољопривредницима на захтјев (само њихови подаци њима). Припремане су активности за прилагођавање и превођења термина на три службена језика у БиХ и енглески. Посао у вези са овом активношћу се наставља и у 2015. години.

Мрежа рачуноводствених података фарми (FADN) у БиХ

Развој и наставак започетих активности из претходног периода на успостављању FADN у БиХ реализује се у оквиру пројекта Пољопривреда и рурални развој који је финансијски подржан од Свјетске банке, али само на подручју Републике Српске, и на узорку од 110 пољопривредних газдинстава. У Федерацији БиХ и Дистрикту Брчко није било активности везано за FADN током 2014. године.

Попис пољопривреде

У циљу обезбјеђења услова за отпочињање припрема за попис пољопривреде одржано је неколико састанака статистичких институција у БиХ са представницима Еуростата и Делегације европске комисије у БиХ у циљу изналажења рјешења у вези са правним оквиром за спровођење Пописа пољопривреде. Ипак, у коначници није се успјело изнаћи адекватно рјешење у вези са правним оквиром који би регулисао спровођење пописа пољопривреде а уједно и омогућио започињање активности о овом питању.

Фиторегистар и Систем идентификације и означавања животиња поменути су у поглављу Фитосанитарна област и ветеринарство.

ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА МАПЕ ПУТА СА ЦИЉЕМ СТВАРАЊА УСЛОВА ЗА ИЗВОЗ ПРОИЗВОДА БИЉНОГ И АНИМАЛНОГ ПОРИЈЕКЛА

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је и у 2014. години наставило активности на координациј и иницирало реализацију активности из документа „Мапа пута са циљем стварања услова за извоз производа биљног и животињског поријекла“. Евидентно је да неке од зацртаних активности нису завршене у складу са планираним роковима извршења, и да код већине започетих активности није остварен напредак у имплементацији и реализацији.

Једна од најважнији активности из мапе пута је свакако позиционирање улоге и надлежности институција у мрежи хране на којој се интензивно радило у текућој години, али није остварен напредак у овој области, што је један од предуслова за обезбјеђивање извоза производа биљног и анималног поријекла. Наиме, у оквиру ове активности најзначајније је свакако да се уради измјена и допуна три закона и осигура јасна улога и одговорност надлежних институција у ланцу службених контрола хране и хране за животиње.

Када је ријеч о успостављању ефикасне координације коришћења подршке унутар пројеката међународне заједнице у области безбједности хране који се имплементирају у БиХ, може се закључити да ту постоји стална координација између пројеката у области хране и надлежних управних организација. Наиме, у текућој години је одржано осам састанака на којима су разматране активности пројеката и ресорних управних агенција, гдје је констатовано и да не постоји преклапања активности пројеката. Додатно, у децембру је одржан VIII састанак информисања донатора у сектору пољопривреде, исхране, шумарства и руралног развоја у БиХ којем су присуствовали и представници институција и пројеката у области безбједности хране.

МСТЕО БиХ, је упутило захтјев ка Свјетској банци за техничку подршку новог регионалног ИФЦ пројекта с циљем да се подржи реализација Мапе пута што ће се односити на:

- Наставак промоције агри-сектора како је дефинисано Стратегијом ФБиХ и Програмом РС за јачање конкурентности и привлачење улагања у вриједносне ланце млијека и млијечних производа и воћа и поврћа, а које обухватају активности на припреми и реализацији кампање за привлачење инвестиција у три ланца вриједности;
- Презентацију потенцијала агри-сектора и инвестиционих профила преко БиХ дипломатско-конзуларних представништва у иностранству;
- Припрему Стратегије развоја инфраструктуре квалитета за храну у БиХ у сарадњи са надлежним ентитетским и државним институцијама која би обухватила постојеће стратегије појединачних институција што је један је од предуслова ЕУ за отварање Поглавља 1 – Слобода кретања роба;
- Организацију обуке Тренинг тренера који ће одржати представници ФИПА и/или ентитетских Министарстава пољопривреде Савјетодавним службама о привлачењу инвеститора у агри-сектор и Стратегији ФБиХ и Програму РС за јачање конкурентности у ланцима вриједности воћа, поврћа и млијека и млијечних производа.

Иако су реализоване све предрадње и техничке припреме за успостављање СПС инфраструктуре, ова активност није реализована у 2014. години, с обзиром да није завршена званична процедура у вези са потписивањем и објављивањем Одлуке о успостављању Одбора за подршку о успостављању и примјени прихватљивог нивоа санитарних и фитосанитарних мјера у БиХ.

Доношење приједлога јасних правила функционисања ланца заповиједања и службених контрола у систему безбједности хране у БиХ, укључивши ГМО, је дјелимично реализована активност за коју се веже измјена и допуна три закона (Закон храни, Закон о ветеринарству и Закон о пољопривреди).

Извозно вијеће у сарадњи са БХЕПА СТК, ентитетске привредне коморе у сарадњи са коморама на нижим нивоима кроз јачање институција за подршку произвођачима, континуирано пружају подршку извозницима хране. Спољнотрговинска комора – БХЕПА, је омогућила наступ бх. произвођачима на Пољопривредном сајму у Новом Саду у Србији, сајму произвођача свјежег воћа и поврћа – Fruit Logistica у Берлину, Њемачка и др.

У циљу јачања инспекцијских служби и идентификације преклапања или недостатака надлежности служби укључених у систему контрола, у сарадњи МСТЕО БиХ и Агенције за безбједност хране израђен је дијаграм са свим институцијама укљученим у спровођењу службених контрола. Израда дијаграма је обавеза проистекла, по закључку Савјета министара БиХ са 38. сједнице приликом разматрања Информације о реализацији десет (10) активности према препоруци ТАИЕХ мисије, а коју је припремила Канцеларија за ветеринарство БиХ. У складу са обавезама, информација о изради дијаграма службених контрола је достављена Савјету министара БиХ и Европској комисији.

Успостављање система регистара у мрежи безбједности хране се континуирано спроводила и током 2014. године али је само дјелимично реализована. С тим у вези, израђен је нацрт одлуке о локацији централне базе података за службени систем контроле хране и сточне хране која је достављена надлежним институцијама на мишљење. Након усвајања ове одлуке, надлежне

институције ће приступити наставку рада на успостављању цјеловите базе података у мрежи сигурности хране.

Успостављање транспарентног система управљања подацима о производњи и потрошњи хране у БиХ још увијек није на задовољавајућем нивоу. С обзиром да су за унапређивање истог задужене државне институције и сами произвођачи, Спољнотрговинска комора је апеловала да се са обје стране уложи више напора како би се овај битан сегмент у развоју привреде и реализовао. Ефикасност преноса података од стране Асоцијација односно самих произвођача ка Спољнотрговинској комори БиХ је релативно добра. С тим у вези, констатовано је да Спољнотрговинска комора БиХ може бити мјесто прикупљања захтјева компанија извозника из сектора прехранбене индустрије и њиховог трансфера ка надлежним органима БиХ. У периоду мај–октобар 2014. године, СТК је континуирано примала захтјеве од стране извозника у вези са немогућношћу извоза композитних производа на тржиште ЕУ, као и немогућност извоза млијека и млијечних прерађевина на тржиште ЕУ, а од августа 2014. године и на тржиште Косова, које је у сарадњи са надлежним институцијама рјешавала у складу са препорукама из Мапе пута.

Када је ријеч о спровођењу програма мониторинга битно је напоменути да је у 2014. години Управа БиХ за заштиту здравља биља у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ, успјешно спровела Програм посебног надзора (системске контроле) над карантинским штетним организмима на кромпиру у БиХ. Међутим, кључно за овај процес је да се исто и даље континуирано спроводи и након што се добије сагласност за извоз у ЕУ. Када је ријеч о контроли пестицида у складу са Правилником о максималним нивоима остатака пестицида у и на храни и храни за животиње биљног и животињског поријекла⁸ израђен је Програм контроле остатака пестицида који је успјешно имплементиран у сарадњи са надлежним инспекцијским органима ентитета, Брчко дистрикта БиХ, кантона и општина. Спровођење програма је континуиран процес, али оно што представља проблем у његовој будућој реализацији је могућност недостатка финансијских средстава за спровођења програма на терену, или појаве карантинских штетних организама, чије присуство никада није утврђено у БиХ, што може изазвати негативне последице.

План праћења резидуа ветеринарских лијекова и контаминаната у аквакултури, млијеку, месу перади, јајима, и меду, одобрила је Европска комисија. У складу са наведеним омогућен је извоз меда у Европску унију и остварен први предуслов за извоз млијека, меса перади и конзумних јаја. Програми контроле туберкулозе и бруцелозе говеда се спроводе у континуитету у складу са годишњом наредбом, као један од услова за извоз млијека. Усвојена је потребна легислатива за спровођење контроле салмонеле која је предуслов за извоз меса перади, производа меса перади и конзумних јаја. У складу са Програмом рада Агенције за безбједност хране БиХ, у контексту спровођења законских и подзаконских аката у области мониторинга хране, Агенција у сарадњи са надлежним инспекцијским органима у БиХ спроводи неколико планова и то: План праћења присутности генетички модификованих организама у храни и храни за животиње; План праћења на присуство контаминаната у храни и храни за животиње; Програм контроле остатака пестицида у и на храни биљног и животињског поријекла и План праћења здравствене исправности воде за пиће и хране/хране за животиње у поплавленим подручјима.

На основу извјештаја релевантних институција у мрежи храни прати се ефикасност обука свих заинтересованих група у мрежи хране о функционисању система од њиве до стола, његовом значењу и активностима, на основу којих је закључено да је то на задовољавајућем нивоу. Едукација особља је вршена путем TAIEХ радионица, уз помоћ Чешке развојне агенције, USAID-а, тренинзи су организовани и у оквиру пројекат IPA 2012, укључујући Twining light пројект. На овим тренинзима је извођена едукација службеног особља, произвођачког сектора и едукација потрошача.

⁸ „Службени гласник БиХ“ број 89/12.

Јачање тијела из области усклађености је активност коју реализује Институт за акредитовање у циљу повећања броја акредитованих лабораторија, акредитованих метода, акредитованих инспекцијских органа, акредитованих сертификацијских органа и повећаног броја сертификованих субјеката у пословању с храном.

Активна сарадња БиХ институција на међународном нивоу, представља континуирану активност.

Рад на документу „Стратегија сигурности хране“ је била обавеза Агенције за безбједност хране, као и поновна израда документа „Национални план лабораторија“ и у 2014. години.

РЕАЛИЗОВАНЕ МЈЕРЕ У ЦИЉУ РАЗВОЈА И ЈАЧАЊА КОНКУРЕНТНОСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ

Израда Студије конкурентности за одабране подсекторе

У контексту јачања конкурентности и побољшања пословног окружења у сектору агробизниса уз подршку ИФЦ пројекта и МПШВ РС и ФМПВШ израђене су:

- * Стратегија повећања конкурентности и привлачења улагања у вриједносне ланце млијека и млијечних производа и воћа и поврћа у Федерацији Босне и Херцеговине коју је усвојила Влада Федерације БиХ у децембру 2014. године,
- * Програм повећања конкурентности и привлачења улагања у вриједносне ланце млијека и млијечних производа и воћа и поврћа у Републици Српској.

Мјере за побољшања услова спољнотрговинског пословања и заштиту домаће производње

Током 2014. године, у оквиру Министарства спољне трговине и економских односа, а у сарадњи са надлежним институцијама (ентитетским министарствима пољопривреде, финансија и трговине, Управом за индиректно опорезивње и другима), одржано је низ састанака о питањима побољшања услова спољнотрговинског пословања и заштите домаће производње. На основу дискусија које су вођене на овим састанцима, закључцима, иницијативама из надлежних ентетских министарстава и других тијела предложен је План активности за побољшање услова спољнотрговинског пословања и заштите домаће производње у области пољопривреде и прехранбене производње.

План активности је структуриран на начин тако да су њиме обухваћене:

- Мјере које се односе на увоз пољопривредних производа (1. и 2.) и то:
 1. Мјере заштите домаће производње од прекомјерног увоза;
 2. Приједлог реализације мјера на граници на основу евидентираних проблема на граничним прелазима приликом увоза пољопривредних и прехранбених производа и унапређивање рада царинских и инспекцијских органа;
- Мјере које се односе на извоз пољопривредних производа;
- Мјере аграрне политике;
- Посебне мјере за млијеко и
- Остале мјере.

Свака од ових мјера подразумијева и посебне мјере за које су предвиђени извршиоци, рокови као и начин и ефекти реализације мјера. Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је у координацији са надлежним институцијама израдило и Одлуку о управљању тарифним квотама за пољопривредне производе коју је у јуну 2014. године усвојио Савјет министара БиХ.

У циљу развоја и јачања конкурентности пољопривреде и прехранбене индустрије у Републици Српској, Федерацији БиХ и Дистрикту Брчко БиХ, Министарство пољопривреде, шумарства и

водопривреде Републике Српске, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства и Одјељење за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ реализовала су низ различитих активности.

У складу са претходно наведним, у Републици Српској су спроведене мјере које се односе на:

Реализација програма унапређивања капацитета производње сјемена у РС

У координацији активности са Пољопривредним институтом Републике Српске, у току 201. године на реализацији програма је урађено следеће: одређена локација и резервисане земљишне површине за производњу сјемена биљака; поднесен је елаборат на основу којег су кандидована кредитна средства код ИРБ за изградњу дорадног центра за сјеме; завршене су све активностикоје се односе на техничку припрему за изградњу пословне зграде Пољопривредног института. Такође у току је реализација пројекта „Дунав–соја“ који се односи на производњу соје без присуства ГМО, који ће допринијети унапређењу законодавног оквира, едукацији произвођача и унапређивању научно-истраживачког и стручног рада кроз постављање огледа. Пројекат „Институционална подршка у сертификавању и контроли садног материјала“, финансиран од стране Чешке развојне агенције и USAID – FARMA има за циљ да унаприједи систем производње сертификованог садног материјала, начин и поступке контроле и рад инспекцијских органа у овој области као и јачање капацитета лабораторија и обуке особља.

Унапређивање управљања пољопривредним земљиштем у државној својини

Ова активност има за крајњи циљ осигурање правилног и сврсисходног коришћења рентираних земљишних површина у функцији повећања пољопривредне производње, укључују и друге активности усмјерене на заштиту и унапређивање коришћења пољопривредног земљишта у власништву ентитета.

У том смислу урађено је следеће:

- Министарство је донијело 7 рјешења о давању сагласности на расписивање Јавног огласа за закуп те 75 рјешења о давању сагласности на избор најповољнијег понуђача и закључење уговора о закупу;
- Континуирано је праћено стање реализације закључених уговора о закупу, извршен је обрачун закупнине, и у 2014. години остварен је приход од 386.096,94 КМ;
- континуирано праћење стања реализације уговора о концесији, те поступак усаглашавања обрачуна концесионе накнаде са Пореском управом Републике Српске на основу којег је потребно примијенити Одлуку Владе РС о умањењу концесионе накнаде у износу од 50%;
- прикупило податке и извјештаје већег броја Општина о површинама пољопривредног земљишта и плану додјеле истог у наредном трогодишњем периоду;
- у оквиру реализације Програма педолошких анализа земљишта за потребе породичних комерцијалних газдинстава у Републици Српској урађено 1.800 анализа;
- закључен споразум са Пољопривредним институтом Републике Српске о пословно-техничкој сарадњи у области одржавања, надоградње и коришћења дигиталних података Основа заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта Републике Српске;
- континуирано давање сагласности, мишљења на просторно-планску документацију, документацију из области заштите животне средине и студија изводљивости концесионих и других пројеката, смјернице за издавање пољопривредне сагласности као и мишљења на примјену одредби Закона о пољопривредном земљишту, вођење поступака замјене пољопривредног земљишта у својини РС, давање сагласности на промјену катастарских култура и класа пољопривредног земљишта;
- проведена су три поступка преноса права својине на основу којих је Влада РС донијела Одлуке о преносу права својине на непокретностима;
- започете активности на реализацији Закључка Владе РС који се односи на концесије и закуп, у складу с којим је формирана интерресорна радна групу са задатком да изврши

анализу усаглашености прописана која регулишу област имовинских односа и евентуално предложи измјене и допуне.

Реализација подстицајних мјера у 2014. години

Министарство пољопривреде Републике Српске, путем Агенције за аграрна плаћања, ради на успостављању процедура за коришћење подстицајних средстава које ће омогућити правовремену доступност средстава корисницима, како би они били у стању обезбиједити континуитет у производњи, те планирати развојне активности у правцу подизања обима и квалитета производње. У том смислу, у 2014. години, остварено је следеће:

- Све обавезе према корисницима подстицајних средстава пренесене из 2013. године су измирене и то у укупном износу од 26,5 милиона КМ;
- У буџету за 2014. годину на организационом коду Агенције за аграрна плаћања на позицији Субвенције за подстицај развоја пољопривреде и села одобрена су средства у укупном износу од 60 милиона КМ;
- Нове мјере у 2014. години су регрес по ха за интервенције у биљној производњи (санирање штета након поплава) у износу око 2 милиона КМ као и мјера подршке прехранбеној индустрији за откуп домаћих сировина у износу од 1,5 милиона КМ;
- Регрес за дизел гориво за прољетне и јесење радове реализован је у укупном износу од 4,5 милиона КМ, при чему је повећана норма по ха након поплава;
- Обезбијеђена је премија за откупљену пшеницу од домаћих пољопривредних произвођача у укупном износу од 1,2 милиона КМ, чиме је омогућено постизање задовољавајуће откупне цијене код домаћих прерађивача и откупљивача.

Подршка пољопривреди путем субвенција до краја 2014. године је постављена тако да, генерално, изврши обавезе које су утврђене економском политиком РС за текућу годину и да се обавезе из ове, не преносе у 2015. годину. Ово је остварено стриктним коришћењем аграрног буџета за 2014. годину (60,0 милиона КМ), тако што су измијењена правила усмјеравања средстава и то на следећи начин:

- Усмјеравање средстава за подршку пољопривреди у 2014. години не могу бити већа од планираног обима утврђеног у Буџету РС,
- Приоритет усмјеравања средстава је подршка текућој производњи, као што су повећање обима и квалитета производње, побољшање производне структуре, финализацију, опремање газдинстава, наводњавање и др.
- Улагања у намјене које се односе на рурални развој финансирана су само уколико су представљала неопходну инфраструктуру за несметано одвијање производних дјелатности.

Финансирање пољопривредне производње

Министарство је у 2014. години предузело низ активности како би се пољопривредним произвођачима и прерађивачима помогло да санирају штете од поплава. У том смислу усвојена је измјена Правила пласмана по кредитним линијама и зајмовима Инвестиционо-развојне банке Републике Српске, којом је корисницима кредита и зајмова који су били погођени поплавама омогућено одобравање посебног грејс периода до 12 мјесеци, уз могућност истовременог продужења рока отплате до 12 мјесеци. Настављен је пласман средстава у оквиру посебне линије зајмова за пољопривреду и прерађивачку индустрију, са ограниченом каматном стопом на максимално 4%, са основном намјеном финансирања откупа домаћих пољопривредних производа као и финансирање набавке основних средстава, а у сврху повећања обима производње.

У 2014. години је из линије зајмова за пољопривреду и прерађивачку индустрију одобрено 10 захтјева на износ од око 8,6 милиона КМ.

Корисницима су доступна и средства „Партнер фонда“ – револвинг фонда заснованог на међународним донацијама. Камата на кредите „Партнер фонда“ је повољнија од тржишне камате, а тренутни пласман средстава износи око 39 милиона КМ.

Трећи извор посебних кредитних средстава јесте кредитна линија из Револвинг фонда основаног донацијом Владе Јапана, у оквиру којег је камата ограничена на 6%. Пласман се врши предузећима и предузетницима из области пољопривреде и прехранбене индустрије. У 2014. години укупно је одобрено 5 нових кредита у износу од 1.084.000 КМ, и за поплављено газдинство једно рефинансирање текућег кредита. У јуну 2014. године усвојена је и нова Одлука о критеријумима за одобравање кредита из средстава јапанских грантова, којом је снижен минимални износ кредита (са 50.000 на 10.000 КМ), у циљу повећања броја корисника кредита са мањим износима, уз истовремено смањење ризика пласмана. Додатно је уведена и могућност одобравања рефинансирања текућих кредита, у случајевим када за то постоје оправдани разлози. Овима је омогућено да се поплављеним пољопривредним газдинствима одобри додатна помоћ у сврху опоравка производње и ликвидности. Намјера је да се у наредном периоду осигура снажније повезивање примарне производње са прерађивачима, уговарање производње за познате купце–прерађиваче, као и реструктурирање производње на већим газдинствима у циљу повећања обима прихода и конкурентности.

Обнова регистрације и разврставање пољопривредних газдинстава

Процес обнове регистрације газдинстава и разврставања газдинстава на комерцијална и некомерцијална, започет 1. новембра 2013. године настављен је током цијеле 2014. године. Након неколико састанака са надлежним институцијама, Министарство је израдило приједлог Уредбе о измјени и допуни уредбе о упису у Регистар пољопривредних газдинстава и Регистар корисника подстицајних средстава чиме је одложен почетак пуне примјене обавеза за доприносе по основу уписа у регистар. До јануара 2014. године обнову регистрације извршило је око 5% газдинстава која су била уписана у старом систему регистрације, да би у марту 2014. године тај број повећан на око 20% , да би у новембру текуће године, након усвајања измјене уредбе, износио око 37%. У будућем периоду акценат активности у вези са регистрацијом газдинстава ће бити на дефинисању одговарајућег рјешења за доприносе и повећању свијести код пољопривредника о неопходности редовног годишњег ажурирања података у регистру.

Мјере подршке развоју пољопривредног задругарства

Креиран нацрт Закона о измјенама и допунама закона о пољопривредним задругама (усвојен на 57. сједници Владе РС) којим се даје право уписа својине над дијелом непокретности које су у јавним евиденцијама уписане као друштвена својина, а на које су задруге имале право коришћења. Закон дефинише да ће се објекти, земљиште испод објеката и земљиште које служи за редовну употребу за обављање пословне активности задруге уписати као својина задруге. Предложеним измјенама задруге се подржавају у развоју пословних активности и инвестиционих улагања, а за које су досада биле ускраћене. Извршена инвентаризација задруга у погледу њихове дјелатности и разврставање задруга које послују по изворним задружним принципима, од оних које то нису. Задружни савез Републике Српске је на основу извршене инвентаризације донио Мјере о поступању по извршеној инвентаризацији, чију реализацију спроводи Стручна служба и Управни одбор Савеза, а с обзиром да су мјере дуготрајног карактера, већина мјера ће се реализовати у 2015. години. Развој пословних активности задруга у 2014. години подржан је из редовних буџетских средстава МПШВ, а укупно 27 задруга је поднијело захтјев за коришћење подстицајних средстава. Такође, задругама је дата могућност да могу користити средстава зајма за пољопривреду и прерађивачку индустрију за откуп домаћих пољопривредних производа који се реализују преко Инвестиционе развојне банке. Бројне задруге подржане су и кроз програм донација пољопривредне механизације Владе Народне Републике Кине. Осим наведеног, међународне организације и пројекти (IFAD; USAID) подржавају развој пословних активности задруга.

Програм „Школа задругарства и улога задруга у развоју женског предузеништва и организовање у оквиру агробизниса“ организује се у три регије Републике Српске (Требиње, Бијељина и Бањалука) и има за циљ едукацију менаџмента задруга и удружења која имају амбицију да прерасту у задруге, као и пољопривредних савјетодаваца у области задружног организовања, пословног планирања, тржишта, маркетинга, женског предузетништва.

Иницијатива мјера из области спољне трговине и заштите домаће пољопривредне производње

Министарство је о овој тематици највише дјеловало преко Сталног тијела за подршку и унапређивање спољнотрговинског пословања и заштиту домаће производње, али и самостално о свим питањима која су била актуелна у унапређивању заштите домаће производње. У оквиру тога, одржано је 6. састанака сталног тијела унутар тијела, те већи број састанака са представницима релевантних институција на нивоу ентитета и БиХ, везаних за проблематику рада Сталног тијела.

Као постигнуто, може се навести:

- Савјет министара Босне и Херцеговине, на 102. сједници одржаној 25. јуна 2014. године, донио је Одлуку о управљању тарифним квотама за пољопривредне производе („Службени гласник БиХ“ бр. 56/14). Овом Одлуком обезбиједиће се равноправнија расподела тарифних квота и активно учешће релевантних ентитетских институција у одлучивању приликом расподијеле;
- Дато мишљење на План активности за побољшање услова спољнотрговинског пословања и заштите домаће производње у области пољопривреде и прехранбене индустрије који је израдило Министарство спољне трговине и економских односа БиХ;
- Министарство је дало подршку протестима Удружења пољопривредних произвођача и иницијативи заштите домаће пољопривредне производње, те упутило низ иницијатива и приједлога мјера за унапређивање спољнотрговинског пословања и заштите домаће производње према надлежним институцијама на нивоу БиХ;
- У контексту активније заштите домаће мљекарске индустрије испред Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде и Сталног тијела припремљен је сет закључака који су и новембру на 112. сједници Савјета министра БиХ усвојени.

Дефинисана улога Центара за развој пољопривреде брдско-планинског подручја у Сокоцу

Улога Центара за развој пољопривреде брдско-планинског подручја у Сокоцу огледа се са акцентом на производњу сјемена кромпира, крмног биља и др. С тим у вези извршен је пренос власништва Центра на Владу Републике Српске и израђен приједлог будуће организације Центра. Такође је успостављен контакт са страним партнерима (Шведска краљевска академија за пољопривреду и шумарство) за реализацију заједничких активности на развоју функција Центра и др. активности и мјере за правно-организационо и економско уређење Центра.

Успостављање Репроцентра за товне пасмине говеда

Успостављање Репроцентра за товне пасмине говеда је на подручју Општине Калиновик, на локацији Павловац, који ће функционисати у оквиру задруге Гвозно. У ту сврху потпуно је реконструисан водовод и сва хидрантска мрежа те доведена до будућих стаја, очишћен круг фарме, припремљен је терен за изградњу производних стаја и реконструкција помоћних објеката. Једна стаја је за држање плоткиња и подмлатка, капацитета 200 грла и друга је за приплодне бикове, капацитета за 10 бикова. У оквиру овога пројекта, који је финансиран из средстава Чешке развојне агенције и Владе Републике Српске, спроведен је већи број обука за фармере и запослене у Министарству, са циљем прихватања ЕУ начела у овој производњи и унапређивања знања поризводње у систему крвава теле.

Мјере ревитализације капацитета у прехранбеној индустрији

У циљу пружања подршке снажнијем развоју финализације пољопривредних производа, а тиме и повећању извоза финалних производа Министарство перманентно води активности на ревитализацији капацитета из области прехранбене индустрије, и то:

Ревитализације АД „Фабрика шећера Бијељина“ у циљу стварања услова за наставак процеса рада и оживљавање фабрике. Разговарано је са потенцијалним стратешким партнерима који су спремни да изврше улагања у ревитализацију фабрике (запошљавање свих радника, обезбјеђење потребне сировине за прерађивачке капацитете и тржишта за финалне производе). Од потенцијалних стратешких партнера, највеће интересовање показала је „ПЗ Јанковци“ из Републике Хрватске са којом су још у току преговори и од које се очекује понуда за куповину. Обезбјеђена су средства за одржавање фабрике и текуће потребе у износу од 95.000 КМ. Поред овог, омогућено је репрограмирање обавеза које је Фабрика шећера имала за утрошену електричну енергију и поновно прикључење фабрике на нисконапонску електро мрежу, чиме су обезбјеђени услови за наставак процеса рада.

Изградња фабрике за прераду воћа и поврћа у Добоју чији је инвеститор предузеће ДОО „БЕНКОНС БОСНА“ чији је оснивач фирма „БЕНКОНС“ са сједиштем у Азербејџану, а компанија има намјеру преузимања бренда „Босанка“ Добој са допуном асортимана из vlastите производње. Министарство у сарадњи са надлежним министарствима и градом Добој, активно учествује у реализацији овог пројекта.

Ревитализација млекаре „ДТД“ Шњеготина: млекара је опремљена новом технологијом за производњу млијека у праху и сурутке у праху, те производњу 14 врста сира, ферментисаних производа и других млијечних производа. Започете су активности на анализи могућности поновног стављања у погон.

Оспособљавање месне индустрије „ЛЕВИТА“ Градишка, гдје Министарство помаже у изналажењу потенцијалних инвеститора и остваривања пословне сарадње у циљу интензивнијег развоја сточарске производње у подручју Градишке и шире регије.

У Дистрикту Брчко БиХ главне активности које су се спроводиле везане су за:

- Израду планова за рурални развој, имплементацију пројеката ЕУ из области робних и повчаних кредита те побољшање кредитне подршке у области пољопривреде.

Путем кредитне линије намијењене за услугу кредитирања развоја пољопривреде које пружају банке на подручју Дистрикта Брчко за 2014. годину пласирана су новчана средства у износу од 2,33 милиона КМ. Та средства су била намијењена углавном за куповину механизације, куповину јунади, музних крава и ратарску производњу. Сва лица, како правна тако и физичка остварују право на ову врсту кредита на основу уписа у регистар пољопривредних газдинстава и регистра клијената. С обзиром да је Уговор о финансијским услугама кредитирања развоја пољопривреде на подручју Брчко дистрикта БиХ, Влада Брчко дистрикта БиХ имала и са Бобар банком, Одјељење за пољопривреду је покренуло активности и мјере у циљу заштите новчаних средстава намијењених кредитирању пољопривредне производње. Додатно, покренуте су и активности у циљу рјешавања не само проблема насталих у околностима увођење принудне управе у Бобар банку а. д. Бијељина, него и комплетне кредитне линије, како се слична ситуација не би поновила и код осталих банака са којима су закључени уговори о финансијским услугама кредитирања развоја пољопривреде. Имајући у виду специфичност средстава Владе Брчко дистрикта БиХ по овом програму, и да се средства не налазе на рачуну Бобар банке а. д. Бијељина, него континуирано пристижу на рачун банке, како крајњи корисници врше поврат кредита. Једини износ Владиних средстава која се налазе на рачунима Бобар банке а. д. Бијељина је у периоду између два квартала поврата главнице, те тај износ тренутно не прелази 30.000,00 КМ. Износ обавеза Бобар банке а. д. Бијељина износи 365.000 КМ које ће доспјети у

наредених пет година. Последњи пренос средстава Бобар банци а. д. Бијељина за пласирани пољопривредни кредит извршен је 02. 10. 2014. године. Приликом пласмана пољопривредних кредита банка пласира властита средства, након чега упућује захтјев Одјељењу за повлачење средстава намијењених кредитирању развоја пољопривреде у износу пласираног кредита (што је наведено и Уговору између банке и крајњег корисника кредита) те се овдје Банка јавља у улози искључиво сервис-услуга за пласирање кредита за који наплаћује камату у износу од 6 %.

Развој и унапређивање пољопривредне производње и сточарства на подручју Брчко дистрикта БиХ

У оквир ове активности свакако најзначајнија је дистрибуција подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у вриједности од 9,4 милиона КМ. Затим, иако је планирано да се заврши насыпање пољских путева, ова активност ипак није до краја реализована, с обзиром на лоше временске услове и немогућности приступа механизације локалитетима. Континуирано се спроводила активност која се односи на пројект противградне заштите на подручју Дистрикта Брчко БиХ. Од осталих активности које су спровођене, биле су: наставак реконструкције објекта заграде пољопривредног института, и израду Закона о пчеларству, Закон о ловству, Закона о стављању ван санге закона о земљорадничким задругама и Закона о измјенама Закона о подстицају у пољопривредној производњи.

Рационално коришћење и унапређивање шумског фонда, уређење водотока и повећање степена заштите од поплава

У оквиру ове активности свакако најзначајније су оне које су се односиле на спровођење мјера заштите од поплава у свим фазама одбране од поплава, на подручју Брчко дистрикта БиХ кроз оквирни споразум, те санацију и реконструкцију насипа на подручју Вучиловца и Крепшића. Осим тога, континуирано су се спроводиле активности у вези са планом газдовања шумама у приватном власништву и власништву Брчко дистрикта БиХ. Такође, израђен је и Закон о ловству Дистрикта Брчко, који је достављен у процедуру усвајања које је планирано за 2015. годину.

Повећање степена заштите здравља животиња и смањен степен опасности преласка зараза на људе

Од активности које су се спроводиле у реализацији овог циља су свакако активности везане за организацију спречавања, сузбијања и искорјењивања животињских болести и зараза, набавку лијекова за ветеринарство, лабораторијско испитивање узорака, анализа и суперанализа, рад на идентификацији и контроли кретања животиња, откривање и сузбијање заразних болести животиња и збрињавања паса луталица. Кроз подстицајне мјере остварује се контрола кретања животиња, контрола здравственог стања а самим тим и заштите здравља животиња а тиме и превенција у заштити здравља људи.

САВЈЕТОДАВНЕ УСЛУГЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ

Савјетодавна служба у Босни и Херцеговини је успостављена на нивоу ентитета и Дистрикту Брчко БиХ и има различите организацијске и функционалне форме. У Републици Српској се она практикује кроз рад Ресора за савјетодавне услуге унутар МПШВ РС, док се у ФБиХ савјетодавне услуге пружају кроз рад пољопривредних завода, кантоналних или општинских пољопривредних служби. У Брчко дистрикту одређен број службеника Одјељења за пољопривреду је ангажован на пословима савјетодавства. Специфичност рада савјетодавних служби у Федерацији БиХ и Дистрикту Брчко се огледа у томе да се службеници који пружају ову врсту услуга не баве искључиво савјетодавним пословима, него је ово једна од активности коју покривају у оквиру цјелине послова које обављају. У Републици Српској је савјетодавна

служба организована на регионалном принципу, са 7 региона и интегрисана је у институционалну структуру МПШВ РС.

Основ за рад савјетодавне службе је у ентитетским прописима који регулишу ову област, с тим да је закон у Федерацији БиХ новијег датума тј. донесен је у августу 2013. године („Службене новине Федерације БиХ“, број 66/13). У Републици Српској постоји Стратегија за рад Савјетодавне службе, која је оперативна од тренутка њеног доношења у Народној скупштини, док у Федерацији БиХ се у складу са Законом о савјетодавним службама исту треба израдити Федерално министарство пољопривреде у сарадњи са кантоналним министарствима.

С обзиром на потребе корисника у овој области, неопходно је наставити са едукацијом у смислу даљег стицања специјализованих знања, те унаприједити расположивост стручњака за конкретне области по појединим подручјима унутар ентитета/БД, те покушати утицати на брже промјене легислативе која би требало пратити врло динамичне промјене у овој области.

Што се тиче конкретних активности у области савјетодавног рада, у Федерацији БиХ је на основу Закона о савјетодавним службама донесен Правилник о методама савјетодавног рада. („Службене новине Федерације БиХ“, број 44/14). Током 2014. године припремљени су Нацрт програма рада јавне пољопривредне савјетодавне службе у Федерацији БиХ и Нацрт Програма обуке вршитеља послова пољопривредне савјетодавне дјелатности у Федерацији БиХ.

Када је ријеч о активностима савјетодавне службе у Републици Српској Програмом рада за 2014. годину, већина задатака МПШВ РС Ресора за пружање савјетодавних услуга су постављени као континуиране активности, и с тим у вези су спроведене следеће активности:

- Проведена је обука за 46 савјетодаваца и приправника у области Савјетодавне методе и вјештине;
- Примijeњен је модел рада са „лидер газдинствима“ у свим областима пољопривредне производње. Сваки савјетодавац радио са 10 „лидер газдинстава“. У исто вријеме успостављена је евиденција и праћење производних резултата на 110 тржишно оријентисаних комерцијалних газдинстава. У току 2014. године кроз индивидуални савјетодавни рад остварена посјета или контакт са 14.850 пољопривредних произвођача;
- Организована је едукација произвођача из различитих области технологија производње. Реализоване су 162 једнодневне обуке и 70 практичних обука, организовано је 35 теренских (пољских) обука;
- Организована је обука за чланове удружења пољопривредних произвођача. Организовано је Прво стручно савјетовање за произвођаче млијека, у којем је учествовало 30 највећих произвођача из Републике Српске, а стручне радове су представили представници Србије, Хрватске, Чешке и Босне и Херцеговине;
- Постављено укупно 40 огледа са 490 различитих варијанти/сорт, од чега 35 демо-огледа са 253 различите варијанте/сорт;
- Узето је учешће у организацији и реализацији изложби и сајмова и изложби квалитетне приплодне стоке. Ресор је сарађивао са медијима у изради стручних телевизијских, штампаних и електронских материјала. Континуирано се спровode активности везане за осавремењавање и ажурирање писаних стручних материјала (леци, брошуре и сл.) и одржавање web-странице;
- Спроведене су активности на јачању институционалне сарадње унутар пољопривредног сектора (Пољопривредни институт Републике Српске, Хидрометеоролошки завод, Противградна служба, Ветеринарски институт, Ветеринарско-сточарски центар, Агенција за идентификацију животиња, удружења пољопривредних произвођача, приватне савјетодавне службе, Задружни савез Републике Српске...);
- Контроле квалитета млијека су вршене континуирано и проводе се у сврху исплате подстицаја. Током 2014. године контролни асистенти Министарства узорковали су 2.500 комерцијалних узорака и 19.827 селекцијских узорака млијека, као и 4.224 контролна узорка по налогу Ветеринарског института;

- У области стручне и административне контроле поднесених захтјева за остваривање права на подстицајна средства обрађено је 560 записника, који се односе на биљну и сточарску производњу, и капитална улагања;
- Активности на ажурирању регистара у сточарству су вршене континуирано током године. Рађено је на регистрима узгајивача квалитетно приплодне стоке, мушких приплодних грла и евиденцији матичних грла;
- Редовно је пружана стручна подршка пољопривредним произвођачима приликом регистрације у Регистар пољопривредних газдинстава;
- Учешће у бројним међународним и домаћим пројектним активностима.

ХАРМОНИЗАЦИЈА ПОДСТИЦАЈА У ЦИЉУ СИСТЕМАТСКЕ ПОДРШКЕ РЕГИСТРОВАНИМ ПОЉОПРИВРЕДНИМ ГАЗДИНСТВИМА

Канцеларија за хармонизацију и координацију система плаћања је у 2014. години припремила Извјештај о реализованим подршкама у пољопривреди и руралном развоју БиХ за 2013. годину. Такође, припремљени су и два нацрта: План хармонизације мјера директне подршке у пољопривреди БиХ и План хармонизације мјера тржишно-цјеновне политике у БиХ. Обновљен је Споразум о међусобној сарадњи Канцеларије за хармонизацију система плаћања БиХ са Агенцијом за плаћања у пољопривреди, рибарству и руралном развоју Републике Хрватске. Конкретних активности у хармонизацији мјера није било током 2014. године.

8. РУРАЛНИ РАЗВОЈ У БИХ И ПОЛИТИКА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

Рурални развој подразумијева скуп политика, мјера и активности чији је циљ свеобухватан економски, социјални и културни напредак становништва руралних подручја и које се планирају и спроводе уз уважавање принципа одрживог развоја и очувања и унапређивање квалитета животне средине. Имајући у виду да око 61% популације или око 2 милиона становника живи у руралним подручјима која заузимају око 81% укупне површине у Босни и Херцеговини, политика руралног развоја као и јачање подршке руралном развоју требало би бити један од најважнијих приоритета свих нивоа власти. Заостајање развоја руралних подручја уз изразито интензиван тренд старења и смањења броја становника који у њима живе, резултат су неразвијености сигурних прихода домаћинстава, малих или скоро никаквих могућности запошљавања, као и лоши социоекономски услови живота због којих је становништво присиљено да се сели у урбана подручја. Просјечна густина насељености у БиХ износи 75 становника по км², док је просјечна густина насељености у руралним подручјима око 52 становника по км², што указује на тренд депопулације руралних подручја.

Скоро у свим руралним подручјима у БиХ у економским дјелатностима доминира пољопривреда, па чак и у подручјима која су блиска граду и имају тенденцију трансформације у приградска подручја. Међутим, показало се да се развој руралних подручја не може заснивати искључиво на пољопривреди, а диверсификација пословних активности унутар и изван пољопривреде је битна за стварање економски одрживе сеоске заједнице и осигурања прихода једног дијела руралног становништва које нема могућности да се на комерцијалном нивоу бави

пољопривредом. Конкурентност производног сектора би требало бити главни циљ политике руралног развоја, узимајући у обзир разноликост пољопривредног потенцијала у неким руралним подручјима. Неповољна старосна и социјална структура, те константно смањење броја становника (одлазак становништва и негативан природни прираштај), у исто вријеме представља ограничење развоја руралних подручја, даљој модернизацији као и диверзификацију руралне економије.

Основе за спровођење и реализацију политике руралног развоја у БиХ дефинисане су Законом о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ и Стратешким планом и Оперативним програмом хармонизације пољопривреде, исхране и руралног развоја. У складу са чланом 12 Закона о пољопривреди БиХ, основа за реализацију политике руралног развоја треба бити одређена Стратешким планом руралног развоја БиХ. Конкретних активности у циљу израде овог документа није било у 2014. години.

Када је ријеч о политици руралног развоја на нивоу ентитета основа за спровођење политике руралног развоја су Закон о пољопривреди Републике Српске и Закон о пољопривреди Федерације БиХ. Циљеви руралне политике Министарства пољопривреде Републике Српске и Федералног министарства пољопривреде су дефинисани и стратешким документима, и то: Стратешким планом руралног развоја Републике Српске за период 2009–2015. година, као и Средњорочном стратегијом развоја пољопривредног сектора Федерације БиХ.

Што се тиче Дистрикта Брчко, циљеви руралне политике, осим што су дефинисани Законом о пољопривреди БиХ, дефинисани су и Стратегијом развоја пољопривреде, исхране и руралног развоја Брчко дистрикта БиХ за период 2008–2013. година која, иако није званично усвојена од стране Владе Брчко дистрикта БиХ, имплементира се и примјењује у реализацији радних задатака Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ. Дистрикт Брчко БиХ неће припремати Стратегију руралног развоја, и биће један од учесника у изради Стратешког плана руралног развоја БиХ која ће се директно примјењивати на Дистрикт.

Министарство пољопривреде Републике Српске је, у складу са раније усвојеним Стратешким планом руралног развоја РС 2009–2015, радило на спровођењу Акционог плана за 2014. годину. Током 2014. године израђен је нацрт Стратегије развоја пољопривреде и руралних подручја РС од 2015. до 2020. године. Израдом Стратешког плана развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске за период од 2015. до 2020. године наставља се временски континуитет претходних стратегија: Стратегија развоја пољопривреде Републике Српске до 2015. године и Стратешки план руралног развоја Републике Српске 2010–2015. године. У новом документу за сљедећи програмски период (2015–2020) се обједињује развој пољопривреде и развој руралних подручја, и састоји из три дијела: Анализе стања и перспективе развоја пољопривреде и руралних подручја у Републици Српској, Стратешког оквира и Оперативног плана. Циљ израде документа је да се обезбједи неопходни програмски стратешки оквир за развој сектора пољопривреде и руралних подручја у економском, еколошком и социјалном смислу, и на дугорочном плану да се обезбједи повољнији услови подизање конкурентности домаће пољопривредне производње, слични онима које имају произвођачи у земљама окружења. Такође се овим програмским оквиром планирају испунити основни захтјеви регулаторних стандарда, те стандарда добре праксе ЕУ у програмирању развоја пољопривреде и руралних подручја, те прилагођавање захтјевима који произлазе из процеса приступа Босне и Херцеговине ЕУ. У сврху израде стратешког плана одржана је серија радионица са представницима Министарства и ангажованих консултаната за израду стратегије, те одржана јавна расправа за научно-стручну јавност и представнике институција из области пољопривреде.

У складу са Законом о пољопривреди, Федерално министарство пољопривреде је у току 2014. године припремило приједлог Стратегије пољопривреде ФБиХ 2015–2020. године која је упућена Парламентарној скупштини Федерације БиХ на разматрање и усвајање. Такође је, кориштењем ресурса АРДП Пројекта Свјетске банке, припремљен и нацрт Програма руралног развоја Федерације БиХ за период 2015–2020. године. Програм је урађен на темељу приједлога за израду IPARD програма који је сачинио DG AGRI. Методолгија израде, садржај самог

документа, циљеви и мјере су компатибилне са IPARD приступом. Планира се да по завршетку израде, приједлог Програма руралног развоја буде прослијеђен Влади Федерације БиХ на усвајање.

Када је ријеч о финансијској подршци руралном развоју у БиХ, евидентно је да та подршка у 2014. години на свим нивоима који су надлежни за субвенционисање и подршке руралним активностима износила 18,7 милиона КМ, што је за скоро 5 милиона КМ, односно 35,5%, више у поређењу са прошлом годином.

8.1. Успостављање IPARD оперативне структуре у БиХ

У новој Финансијској перспективи ЕУ за период 2014–2020. година, и новој регулативи ЕУ предвиђено је да IPARD предприступна средства буду доступна и земљама потенцијалним кандидатима што је и тренутни статус наше земље. То у суштини значи да би Босна и Херцеговина већ од почетка 2014. године могла почети користити предприступна средства ЕУ за рурални развој. Овим је за нови финансијски програмски период предвиђено укидање статуса кандидата као политичког предуслова за кориштење предприступних фондова за пољопривреду, али остаје технички услов тј. успостављање IPARD оперативне структуре. IPARD структура се састоји од двије основне компоненте и то Управљачког тијела и IPARD Платне агенције. Укратко, функција Управљачког тијела је креирање IPARD програма, мониторинг и извјештавања о провођењу истог, док је функција IPARD платне агенције извршавање исплата корисницима којима су одобрена IPARD средства. Успостављањем обје компоненте IPARD структуре, у оквиру цјеловите структуре Децентрализованог система имплементације (ДИС) и њеном акредитацијом од стране Европске комисије, били би испуњени предуслов за повлачење IPARD средстава. Паралелно са успостављањем структуре, раде се и основни стратешки документи, и то Стратешки план руралног развоја Босне и Херцеговине те IPARD план. Треба нагласити да IPARD план такође мора бити усвојен/добрен од стране Европске комисије како би се на тај начин смањио губитак средстава и повећала апсорпција истих кроз аплицирање квалитетних пројеката. Могућност коришћења фондова за развој пољопривреде и руралних области у БиХ би било посебно значајно, с обзиром да је циљ истих јачање конкурентности пољопривреде земље кориснице, достизање стандарда ЕУ, као и припрема институција за имплементацију политика које су обавезне по стицању статуса члана ЕУ.

У реализацији овог посла Министарство спољне трговине и економских односа БиХ је координирало активности на успостављању IPARD оперативне структуре у Босни и Херцеговини, још од 2009. године када је Министарство донијело Одлуку којом су именоване двије интересорне радне групе са задатком приједлога организације IPARD структуре за БиХ. Чланови радних група су представници релевантних тијела на БиХ нивоу, ентитетских и тијела са нивоа БД. Једна група је задужена да припреми приједлог модела организације Управљачког тијела у БиХ, док друга има задатак да припреми приједлог модела организационе структуре IPARD платне агенције. Радне групе су током рада до сада имале укупно четрнаест техничких састанака на којима је расправљано о могућности организације IPARD структуре у БиХ. Поред интензивног рада зацртани циљ, односно јединствен приједлог модела IPARD оперативне структуре за БиХ, није постигнут. Основни разлог због којег није предложен усаглашен приједлог модела IPARD оперативне структуре су јасне одредбе ЕУ регулаторног оквира за IPARD по коме се у земљама кандидатима мора успоставити јединствена структура, а што није у складу са институционалним устројством и надлежностима у БиХ, гдје су системи плаћања и политике подршке пољопривреди и руралном развоју надлежност на нивоу ентитета.

Како радна група није била у могућности постићи договор на техничком нивоу, средином 2011. године у организацији МСТЕО и уз подршку Делегације Европске уније у БиХ организован је састанак ресорних ентитетских министара и представника БД, а са циљем да се постигне договор о моделу IPARD оперативне структуре, али договор није постигнут ни на нивоу

министара. На састанку је дата подршка техничким тимовима да и даље раде на усаглашавању модела IPARD оперативне структуре.

Као резултат претходне активности, уприличен је састанак са представницима Европске комисије у Бриселу, и то Генералног директората за пољопривреду (DG AGRI) и Генералног директората за проширење (DG ENLARGEMENT) на којем су учествовали представници Министарства спољне трговине и економских односа, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Федералног министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, представници Министарства финансија и трезора БиХ, те представници Одјељења за пољопривреду БД. На састанку су изнешена два приједлога за успостављање IPARD структуре у БиХ. Један, који су изложили представници Републике Српске (приједлог за успостављање више од једне IPARD структуре са координационим тијелом, а што је у складу са постојећим уставним надлежностима у пољопривреди), и други, који су заједнички изложили представници Федерације БиХ и Дистрикта (приједлог који је у складу са ЕУ регулативом у овој области, а предвиђа успостављање једне IPARD структуре у БиХ). Након састанка из Брисела је упућен допис са изјашњењем о достављеним приједлозима, као и образложење каква структура би могла бити успостављена у БиХ. У суштини, коментари су пресликавали одредбе IPARD регулативе, тј. да је у земљи кандидату потребно успоставити једну структуру, с тим да је могуће већину функција IPARD оперативне структуре делегирати другим извршиоцима, и то првенствено контролне функције. Након запримања писма, исто је прослијеђено надлежним институцијама ентитета и Дистрикта на мишљење и изјашњење о прихватљивости понуђених рјешења. Федерација БиХ и Брчко дистрикт су прихватили предложени модел, док је РС одговорила да још увијек разматра приједлоге из наведеног писма.

Како би убрзали активности око постизања договора о успостављању модела IPARD оперативне структуре, припремљен је и долазак делегације Европске комисије из релевантних директората за пољопривреду и проширење у Босну и Херцеговину. Делегација је посјетила Министарство спољне спољне и економских односа, ентитетска министарства пољопривреде и Одјељење за пољопривреду Брчко дистрикта. На састанцима је разговарано о препорукама из ранијег писма те о убрзању успостављања IPARD оперативне структуре у БиХ. Током разговора, све укључене стране су, у суштини, остале на истим позицијама. Са циљем постизања договора око спорних питања, поново је организован састанак министара ресорних ентитетских министарстава, Одјељења за пољопривреду Брчко дистрикта заједно са министром Министарства спољне спољне и економских односа и представницима Дирекције за европске интеграције. Међутим, ни на овом састанку није изнађено и усаглашено коначно рјешење. Министри су се сложили да је проблем политичке природе и да би о истом требало да се разговара на нивоу премијера ентитетских Влада и предсједавајућег Савјета министара.

У фебруару 2013. године именовано је руководство Канцеларије за хармонизацију и координацију система плаћања у БиХ, институције која би могла да преузме активнију улогу координацији и хармонизацији система плаћања у пољопривреди. У том циљу, а у организацији Делегације ЕУ у БиХ и техничкој подршци Европске комисије, за све укључене стране у ово питање организован је и одржан састанак на коме је изложена презентација модела могуће IPARD оперативне структуре у БиХ. Презентацији су поред представника свих надлежних институција, присуствовали и представници Генералног директората за проширење. Приједлог модела који је презентован су урадили експерти Европске комисије и у складу је са IPARD регулаторним оквиром, препорукама из писма DG AGRI-ја, али је у великој мјери и одсликавао стање на терену односно постојеће надлежности у пољопривреди. Након презентације одржана је расправа о кључним тачкама које су неусаглашене, те о наредним корацима у превазилажењу истих.

Један од закључака је био да Дирекција за европске интеграције припреми закључак са састанка и Савјету министара БиХ предложи организовање састанака на највишем нивоу (премијери ентитетских Влада и предсједавајући Савјета министара заједно са ресорним министрима пољопривреде и финансија ентитета и Дистрикта) на коме би се разговарало о начину

успостављања адекватног модела IPARD оперативне структуре у БиХ. Други закључак је да се уз техничку подршку Европске комисије организује низ техничких састанака са представницима надлежних институција ентитета и Дистрикта, а у сврху прибављања приједлога/сугестија/мишљења о презентованом моделу IPARD оперативне структуре, са циљем да се приједлози обраде и послуже као техничку материјал за планирани састанак на највишем нивоу.

Имајући у виду чињеницу да БиХ има прилику да користити ЕУ предприсупна средства за пољопривреду и рурални развој, али уз услов да има успостављену и акредитовану IPARD оперативну структуру која је у складу са захтјевима ЕУ, али и у складу са надлежностима и уставном структуром у БиХ, и даље се тражи хитно укључивање високог политичког нивоа и разговори који могу допринијети изналажењу рјешењу успостављања адекватног модела IPARD оперативне структуре

8.2. Увођење LEADER програма у БиХ и подршка у увођењу овог програма

LEADER представља везу између активности развоја руралних подручја. LEADER иницијатива је интегрални дио политике руралног развоја ЕУ, и од држава које се желе прикључити ЕУ, такође, се тражи да се LEADER компонента уврсти у планирање руралног развоја. У суштини, то је метода мобилизације и спровођење руралног развоја у локалним руралним заједницама кроз укључивање локалних акционих група (ЛАГ). ЛАГ-ови омогућавају локалним партнерима руралног развоја да се организују и дјелују према LEADER принципима с циљем рјешавања специфичних развојних проблема руралне заједнице.

Што се тиче конкретних активности које су реализоване у БиХ у циљу увођења LEADER програма МСТЕО БиХ је почетком 2014. године, израдило „Извјештај о раду ЛАГ-ова у 2013. години и информацију о статусу LEADER програма у БиХ“ у којем је дат преглед активности које су спровеле ЛАГ групе и институције које у оквиру БиХ имају надлежности на пољу увођења LEADER приступа и програмирању политика руралног развоја.

Осим тога, током године спровођене су активности усмјерене ка ширењу информација о LEADER програму и подстицању размјене информација и сарадње између ЛАГ-ова. С тим у вези остварена је сарадња МСТЕО БиХ са развојном агенцијом АЕЦИД, у оквиру пројекта АЦОРД, те се учествовало у истраживању о LEADER програму и ЛАГ-овима у БиХ. Такође је учествовано у активностима „Успостављање Међусекторске мреже за пољопривреду и рурални развој“ у оквиру „Програма одрживости цивилног друштва у БиХ“, који је организовао АЕЦИД.

Успостављена је и сарадња са представницима пројекта ЕУ Туризам, чији су консултанти упознати са досадашњим активностима спроведеним на пољу увођења LEADER-а и развоју ЛАГ-ова у БиХ и договорено је да МСТЕО БиХ технички, укључивањем експерата, подржи одржавање двије радионице у градовима Сарајево и Источно Сарајево на тему LEADER и ЛАГ-ови. Такође и консултантима IFAD пројекта су пренесена искуства и информације о ЛАГ-овима и LEADER-у оквиру БиХ.

Додатно, МСТЕО БиХ је учествовао и на регионалној TAIEХ радионици, под називом „Унапређивање капацитета учесника руралног развоја у процесу развоја и имплементације политика руралног развоја и LEADER приступ“, која се одржала у Црној Гори. Након радионице услиједила је завршна конференција у Бриселу, гдје је одржана презентација на тему „Оснаживање учесника руралног развоја и LEADER приступ у БиХ“.

9. БЕЗБЈЕДНОСТ ХРАНЕ

Током 2014. године у области безбједности хране спровођене су активности везане за план праћења мониторинга хране и хране за животиње, праћење здравствене исправности воде за пиће, издавање одобрења за стављање ГМО хране и хране за животиње на тржите БиХ, систем брзог узбуњивања за храну и храну за животиње, развој контролних структура, имплементацију постојећих прописа, и израду и усклађивање домаћих прописа са новим и измијењеним регулативама ЕУ.

Институционални и административни капацитети надлежни у области безбједности хране у БиХ су: Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, Агенција за безбједност хране БиХ, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства ФБиХ, Одјељење за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ, Управа за инспекцијске послове ФБиХ и кантоналне управе за инспекцијске послове, Републичка управа за инспекцијске послове РС и општинска одјељења за инспекцијске послове, као и Инспекторат БД БиХ, Министарство привреде Кантона Сарајево, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Тузланског кантона, Министарство за привреду Босанско-Подрињског кантона, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Херцеговачко-Неретванског кантона, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Херцегбосанског кантона, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Зеничко-Добојског кантона, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Унско санског кантона, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Посавског кантона, Министарство привреде Западнохерцеговачког кантона, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Средњобосанског кантона.

9.1. Спроведене активности у области безбједности хране

Систем сигурности хране је имао и непредвиђене и изузетно важне активности које су узроковане катастрофалним поплавама, а све у циљу осигурања свих претпоставки којима се гарантује безбједност хране и здравља људи. Генерално, иако су спроведене бројне активности у области безбједности ипак остварен је мали напредак у овој области. Наиме, ланац управљања и систем службене контроле хране и хране за животиње у БиХ још нису усклађени са европским захтјевима и стандардима, што је једна од кључних активности која омогућава извоз роба животињског поријекла на тржиште ЕУ.

План праћења (мониторинг) хране и хране за животиње у Босни и Херцеговини

- План праћења здравствене исправности воде за пиће и хране/хране за животиње у поплавленим подручјима у Босни и Херцеговини

Агенција је у сарадњи са надлежним инспекцијским органима у БиХ у 19 градова и општина спровела План праћења здравствене исправности воде за пиће и хране/хране за животиње у поплавленим подручјима у БиХ за који су осигурана финансијска средства у буџету Агенције. Извршено је узорковање 352 узорка воде за пиће, хране и хране за животиње и урађено укупно 4.378 анализа, од чега 3.884 анализе на присуство пестицида и 494 анализе на присуство контаминаната. У циљу заштите здравља и интереса потрошача, сви позитивни резултати лабораторијских анализа по хитној процедури су достављени на даље поступање надлежним инспекцијским органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ. Извјештај о спроведеним активностима достављен је Савјету министара БиХ, док је свим надлежним институцијама БиХ, ентитета и Брчко дистрикта достављена информација.

- Израда смјерница и информативних брошура

У циљу што квалитетније и једноставније имплементације прописа, као и доедукације субјеката у пословању с храном и потрошача, Агенција за безбједност хране БиХ је на основу Програма рада за 2014. годину, у 2014. години припремила следеће смјернице и информативне брошуре:

1. Брошура о имплементацији Правилника о пружању информација потрошачима о храни,
2. Информативна брошура „*Antimikrobna rezistencija*“,
3. Информативна брошура „*Campylobacter*“,
4. Информативна брошура „*Zoonoze*“.

Признавање природних минералних, природних изворских и стоних вода

Комисија за признавање природних минералних и природних изворских вода у БиХ донијела је мишљење у 68 предмета те су донесена пратећа рјешења. Ажурирана је Листа признатих природних минералних и природних изворских вода у БиХ и објављивана у „Службеном гласнику БиХ“, број 50/14, „Службеном гласнику БиХ“ број 71/14, и „Службеном гласнику БиХ“ број 93/14, а у „Службеном гласнику БиХ“, број 17/14 Попис стоних вода у Босни и Херцеговини. Листа и попис објављени су и на web-страници Агенције о чему су обавијештени надлежни инспекцијски органи у циљу осигуравања provedбе прописа у овој области. У складу са наведеним у БиХ признато је укупно 42 природне минералне и природне изворске воде те 6 стоних вода. Све признате воде уписане су у Регистар који води Агенција за безбједност хране БиХ.

Област ГМО-а

У извјештајном периоду Вијеће за ГМО у 2014. години је одржало три сједнице и дало 6 стручних мишљења из дјелокруга свога рада. Уз помоћ чланова Вијећа финализовани су монографија „Генетички модификовани организми (ГМО) и биосигурност“ и Приручника за узорковање репродукционог материјала, биља и производа који садрже и/или се састоје или потичу од генетички модификованих организама.

У циљу имплементације Правилника о условима и поступку издавања одобрења за стављање генетички модификоване хране и хране за животиње, први пут на тржиште БиХ и захтјевима који се односе на њихову слједивост и означавање⁹, Агенција за безбједност хране БиХ је припремила Одлуку о висини посебне накнаде за издавањ ерјешења о одобрењу за стављање на тржиште генетски модификоване хране и хране за животиње¹⁰. На основу наведене Одлуке, Агенција је запримила пет захтјева за стављање генетски модификоване хране и хране за животиње први пут на тржиште Босне и Херцеговине.

Систем брзог узбуђивања за храну и храну за животиње (RASFF) и INFOSAN мрежа

Агенција за безбједност хране БиХ је запримила од SANCO RASFF-а 18 обавјештења која су достављена надлежним инспекцијским органима на поступање, а Агенција је запримила повратне информације о подузетим мјерама. Агенција редовно доставља извјештаје Европској комисији о резултатима спроведених истрага. Такође, запримљено је и 5 INFOSAN обавјештења. Ни у једном од наведених случајева није било дистрибуције спорних производа у БиХ, нити су били регистровани спорадични и/или епидемијски случајеви оболијевања у БиХ.

Израда и усвајање прописа о храни у сититетима

У циљу да се област безбједности хране у Републици Српској регулише у складу са легислативом Европске уније и осигура дјелотворна размјену информација унутар ланца контроле, уз поштовање постојећег институционалног оквира у БиХ, усвојен је нацрт Закона о измјенама и допунама закона о храни, гдје је дефинисано да је МПШВ РС надлежно за координацију службених контрола у Републици Српској и представља контакт тачку према институцијама у Босни и Херцеговини и међународним тијелима за безбједност хране и хране за животиње, и да успоставља и спроводи политике безбједности хране у Републици Српској. Поред наведеног, извршена је подјела и детаљно разграничење надлежности између пољопривредне, ветеринарске инспекције и инспекције за храну, чиме се остварује боља

⁹ „Службени гласник БиХ“, број 78/12.

¹⁰ „Службени гласник БиХ“, број 61/14.

координација рада ових инспекција и ефикаснији надзор субјеката у пословању са храном. На овај начин извршено је дјелоимично усклађивање са Уредбом (ЕЗ) број: 178/2002. Даље нормирање предметне материје дефинисаће се у правилницима.

Контролне структуре

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде РС је Одлуком о одређивању лабораторија за испитивање узорака узетих у сврху службених контрола хране („Службени гласник Републике Српске“, број 49/13) одредило три републичка института, која ће вршити испитивање узорака узетих у сврху службених контрола хране од стране надлежних инспектора, а то су: ЈУ Ветеринарски институт Републике Српске „Др Васо Бутозан“, ЈЗУ Институт за јавно здравство Републике Српске и Пољопривредни институт Републике Српске, сви из Бањалуке.

У Републици Српској контролу прехранбених производа, укључујући и контролу хране за животиње, у складу са Законом о инспекцијама у РС¹¹ врши Инспекција за храну, Ветеринарска инспекција и пољопривредна инспекција. Контрола хране подразумијева контролу при увозу прехранбених производа на граници, производњу хране, промет и дистрибуцију до потрошача у Републици Српској. Републичка инспекција за храну тренутно има 21 републичких инспектора, од тога 12 инспектора ради на царинским испоставама, док је 9 у унутрашњој контроли, те 50 општинских инспектора за храну и инспектора из других инспекција који имају овлашћење инспектора за храну. Кординација активности инспекција када су у питању обавјештења путем RASSF Агенција за сигурност хране БиХ врши у Републичкој управи за инспекцијске послове Републике Српске, путем контакт особе главног здравственог инспектора.

У Федерацији БиХ надзор врши Федерална управа за инспекцијске послове и кантоналне управе за инспекцијске послове: ветеринарски и санитарно-здравствено-фармацеутски инспектори. Контрола хране подразумијева контролу при увозу хране на граници (ветеринарски инспектори Канцеларије за ветеринарство и федерални санитарни инспектори). Производњу хране, промет и дистрибуцију до потрошача надзиру ветеринарски и санитарно-здравствено-фармацеутски инспектори.

Координација надзорних активности са Агенцијом за безбједност хране БиХ реализује се путем контакт особа за RASFF у Федералној управи за инспекцијске послове – Главног инспектора санитарно-здравствено-фармацеутске инспекције.

С обзиром на број инспектора на нивоу кантона и општина, тежиште надзора у унутрашњем промету је на тим инспекторима. У току је успостављање службених контрола у складу са новим правилницима.

У Брчко дистрикту БиХ у складу са Законом о инспекцијама Брчко дистрикта БиХ, ветеринарска, санитарна, фитосанитарна и пољопривредна инспекција су организоване при Инспекторату Брчко дистрикта БиХ (Инспекторат дјелује као организациона јединица Канцеларије градоначелника Брчко дистрикта БиХ). У складу са наведеним Законом, контролу хране у Брчко дистрикту БиХ врши санитарна и ветеринарска инспекција. Инспекторат Брчко дистрикта БиХ има 5 санитарних инспектора и 3 ветеринарска инспектора. Од 5 санитарних инспектора два врше надзор над увозом хране на граничном прелазу „Лука“ Брчко, односно обављају посао граничне санитарне инспекције, а 3 инспектора врше надзор хране на простору Брчко дистрикта БиХ.

Лабораторија у саставу Пододјелења за јавно здравство, Одјелења за здравство Владе Брчко дистрикта БиХ је у поступку акредитовања за вршење анализа воде и хране.

¹¹ „Службени гласник Републике Српске“, број: 74/10. и 109/12.

Програмирање техничке помоћи и имплементација пројеката

На основу тема које су предложене кроз IPA програмирање од марта 2013. године, а које нису усаглашене, промјеном процедуралних активности од стране Делегације ЕУ у БиХ предложен је twinning light пројект радног назива „Support to enhancing export potential of agricultural and food products to the EU – Подршка јачању извозног потенцијала пољопривредних и прехранбених производа у ЕУ“. Пројектна идеја је након прикупљених и уврштених коментара надлежних институција упућена Делегацији европске уније у Босни и Херцеговини на даље поступање. Агенција за безбједност и Канцеларија за ветеринарство, као носиоци Twinning light пројекта „Подршке јачању потенцијала за извоз хране и пољопривредних производа на тржиште ЕУ“, у сарадњи са надлежним органима Републике Српске, Федерације Босне и Херцеговине и Брчко дистрикта БиХ уз подршку Европске комисије реализовали су четири активности. Активности као и мисије унутар активности имале су за циљ спровођење обука субјеката у пословању храном и храном за животиње како би се испунили захтјеви ЕУ и повећали извозни потенцијали, обуке надлежних тијела са циљем организовања и спровођења службених контрола и подршка надлежним тијелима са сврхом имплементације акционог плана који је резултат након FVO мисије.

10. ВЕТЕРИНАРСТВО

У овом поглављу извјештаја дат је преглед спроведених активности које се односе на здравствену заштиту здравља и добробити животиња, означавања и контроле кретања животиња, акредитације лабораторија и лабораторијских метода, имплементације пројеката у области ветеринарства, те преглед хармонизованих прописа БиХ са прописима ЕУ.

Надлежна тијела за ветеринарство у БиХ су Канцеларија за ветеринарство БиХ (у даљем тексту: Канцеларија), Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства ФБиХ (сектор за ветеринарство), Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде РС (ресор за ветеринарство), (у даљем тексту надлежна ентитетска министарства), Одјељење за пољопривреду, шумарство и водопривреду Брчко дистрикта БиХ (Пододјељење за ветеринарство), Управа за инспекцијске послове ФБиХ и кантоналне управе за инспекцијске послове, Републичка управа за инспекцијске послове РС и Општинска одјељења за инспекцијске послове, као и Инспекторат БД БиХ (у даљем тексту надлежна инспекцијска тијела), Министарство привреде Кантона Сарајево, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Тузланског кантона, Министарство за привреду Босанско-Подрињског кантона, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Херцеговачко-Неретванског кантона, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Херцегбосанског кантона, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Зеничко-Добојског кантона, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Унско санског кантона, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Посавског кантона, Министарство привреде Западнохерцеговачког кантона, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Средњобосанског кантона

У међународном промету ветеринарску контролу проводи одјељење Граничне ветеринарске инспекције Канцеларије, а у унутрашњем промету контрола је организована на нивоу надлежних ентитетских министарства и Брчко Дистрикта БиХ и надлежних инспекцијских тијела.

10.1. Спроведене активности у области ветеринарства

Активности по питању здравља и добробити животиња

Путем IPA пројекта „Подршка контроли и ерадикацији одређених заразних болести у Босни и Херцеговини“ спровођене су активности оралне вакцинација лисица против бјеснила. С тим у вези, у 2014. години, успјешно су проведене двије кампање оралне вакцинације (прољеће и јесен). Након јесење кампање, проводи се поствакцинални мониторинг бјеснила код лисица, као потврда успјешности имплементираних активности. Путем пројекта набављена је одређена опрема те проведена обука за особље свих надлежних институција.

Такође, у оквиру IPA пројекта настављене су активности окуларне вакцинације малих преживара што је провобитно било финансирано путем ИТАП пројекта Шведске агенције за међународни развој. Такође, настављено је и провођење мониторинга инфлуенце птица и вирусних болести риба.

Када је ријеч о заштити здравља и добробити животиња у Федерацији БиХ на основу одредби Наредбе о мјерама контроле заразних и паразитарних болести животиња, њиховом спровођењу и финансирању у 2014. години и Упутства о спровођењу мјера за отклањање и спречавање заразних болести животиња за 2014. годин редовно се пратило стање и кретање заразних и других болести животиња, о чему се води евиденција и обавјештавају сви заинтересовани. Такође, вршено је и дијагностичко испитивање. Епизоотиолошка ситуација на подручју Федерације БиХ је повољнија у односу на претходне године, нарочито када је у питању присуство бруцелозе малих преживара.

У складу са Програмом обуке службених ветеринара на подручју ФБиХ за период 2014–2016. година¹² одржана је обука за службене и овлаштене ветеринаре ФБиХ којој присуствовало 260 доктора ветеринарске медицине, на тему:

- стицање статуса службено слободног стада од бруцелозе и туберкулозе те улога ветеринара у цијелом процесу,
- услови одобравања млијечних фарми за извоз у ЕУ,
- спровођење прописаних мјера,
- изазови и проблеми приликом уласка у ЕУ при провођењу службених контрола,
- промет ветеринарско-медицинских производа од veleпродаје до крајњег потрошача,
- службене контроле ветеринарско-медицинских производа, и
- увод у десет корака у истраживању тровања храном.

У Федерацији БиХ установљен је Јединствени регистар одобрених и регистрованих објеката који је доступан на web-страници Министарства према одредбама Правилника о садржају, облику и начину вођења регистра одобрених и регистрованих објеката и начину додјеле ветеринарских контролних и евиденцијских бројева у ФБиХ („Службене новине Федерације“, број 70/12 и 8/14). Подаци о регистрованим и одобреним објектима се редовно достављају Канцеларији за ветеринарство БиХ како је прописано Правилником о начину вођења јединствене листе одобрених објеката који рукују производима животињског поријекла намијењених прехрани људи, и Правилником о начину вођења јединствене листе свих регистрованих објеката који рукују производима животињског поријекла намијењених исхрани људи, нуспроизводима и храном за животиње. До краја 2014. године у Јединствени регистар одобрених и регистрованих објеката у ФБиХ уписано је 1.333 објекта.

На подручју Републике Српске у складу, са Наредбом о спровођењу мјера заштите животиња од заразних и паразитских болести у Републици Српској у 2014. години („Службени гласник Републике Српске“, број 17/14) и Упутством о провођењу мјера контроле бруцелозе и туберкулозе говеда (Службени гласник Републике Српске, број 15/14) МПШВ РС је проводило

¹² „Службене новине Федерације БиХ“ број 19/14.

прикупљање и анализу епизоотиолошких података, података о проведеним мјерама у борби против заразних и паразитских болести. На основу прикупљених података, Министарство је у 2014. години издало 12 мјесечних билтена (мјесечни извјештај о здрављу животиња), који су достављени свим ветеринарским организацијама као и ветеринарским инспекторима. На основу одредби Наредбе о спровођењу мјера заштите животиња од заразних и паразитских болести у Републици Српској у 2014. години вршена су дијагностичка испитивања и потврђене поједине заразне болести животиња, те предузете мјере на њиховом сузбијању, и то: америчка трулеж пчелињег легла, бјеснило дивљих животиња, бјеснило паса, бјеснило мачака, бруцелоза говеда, бруцелоза оваца и коза, инфективна анемија копитара, трихинелоза код домаћих свиња, трихинелоза код дивљих свиња, Q-грозница говеда, салмонелоза перади, леоптоспироза и болест плавог језика. Усвојене су бројне информације које су достављене на разматрање и усвајање Влади РС, као што су: Извјештај о реализацији Стратегије сузбијања и искорјењивања бруцелозе у Републици Српској у 2014. години, Извјештај о реализацији Програма сузбијања инфективне анемије копитара (ИАК) у 2014; Извјештај о обавезном нултом попису говеда у Републици Српској и Извјештај о раду Јавне установе Ветеринарски институт Републике Српске „Др Васо Бутозан“. Спроведене су обуке за службене ветеринаре, ветеринарске инспекторе и субјекте у пословању храном.

У Брчко дистрикту БиХ је, у складу са усвојеним Програмом мјера здравствене заштите животиња на подручју Дистрикта за 2014. годину, Одјељење за пољопривреду, шумарство и водопривреду издвојило средства за дијагностичко испитивање и превентивне мјере на контроли и искорјењивању заразних болести животиња.

Означавање и контрола кретања животиња

Посредством АРДП Пројекта (Пројекат пољопривреде и руралог развоја) набављена је одговарајућа количина ушних маркица за означавање говеда и урађено сервисирање ласерског штампача ушних маркица. У јуну 2014. године започета је примјена новог информационог система за означавање животиња, којим се омогућава означавање и праћење контроле кретања и других животињских врста попут оваца, свиња и коза. Такође, омогућен је унос података и кориштење информационог система крајњих корисника, што скраћује пут за добијање одговарајућих информација или докумената. Све функције у вези означавања или контроле кретања животиња апликативно су подржане у информационом систему. Цијели информациони систем је модуларно структуриран тако да је могуће вршење измјена на самом систему у складу са промјеном легислативе или усвајањем нових захтјева и стандарда у циљу приближавања истим у ЕУ.

Лабораторије

У циљу наставка јачања система дијагностичких лабораторија уз подршку Пројекта унапређивања пољопривредних тржишта – FARMA и пројекта „Јачање капацитета ветеринарских лабораторија“, финансираног од Чешке развојне агенције – ЦзРА, организоване су три обуке за увођење нових метода (микробиолошких и хемијско-аналитичких). У току 2014. године Институт за акредитацију БиХ је акредитовао додатни број метода у овлашћеним ветеринарским лабораторијама.

План праћења резидуа ветеринарских лијескова

У марту 2014. је припремљен редован извјештај о реализацији плана праћења резидуа у БиХ за 2013. те план за 2014. који се проводи до марта 2015. Сви инспектори који учествују у провођењу годишњег плана праћења резидуа прошли су обуку уз подршку пројекта „FARMA“ с темом „Тренинг ветеринарских инспектора – узорковање у имплементацији националног плана мониторинга резидуа у БиХ за 2013. годину“. Укупно је одржано 10 радионица. Реализована је и обука с циљем израде и финализације прорачунске табеле потребне за израду Плана праћења резидуа за БиХ.

FVO мисија у сврху процјене контролног система производње и прераде производа од млијека намијењених за извоз у Европску унију

Након добивања извјештаја о обављеној мисији Уреда за храну и ветеринарство ЕУ (FVO) који садржи 6 препорука, Канцеларија и надлежни органи ентитета су припремили Акциони план у циљу исправљања утврђених недостатака. Акциони план је припремљен и достављен канцеларији FVO-у, и у два наврата коригован према заprimљеним коментарима FVO-а. Једна од најважнијих препорука коју је требало реализовати је препорука број 1, јачање система организације службених контрола и овлаштења. Упоредо, вршене су активности за реализацију уочених недостатака, у смислу израде потребних упутстава и инструкција, обуке особља које организује и проводи службене контроле. До краја 2014. године није био заprimљен извјештај FVO канцеларије из Даблина о прихватању понуђених рјешења Акционог плана за отклањање недостатака.

Међународни промет

Завршене су активности и пуштени у функцију објекти који су за потребе граничне ветеринарске инспекције изграђени на шест граничних прелаза. У склопу пројекта у оквиру IPA техничке подршке, извршено је стручно усавршавање граничних ветеринарских инспектора како у земљи тако и изван земље. Започета је имплементација мониторинг плана за граничну ветеринарску инспекцију који се односи на планско и систематско узимање узорака пошилики из увоза и слање на лабораторијска испитивања. Пошто се ради о службеном узорковању обезбијеђена су средства из буџета институција БиХ.

11. ФИТОСАНИТАРНА ОБЛАСТ

У фитосанитарној области током прошле године реализоване су активности у вези са спровођењем Програма посебног надзора карантинских штетних организама на кромпиру, регистрације у фиторегистар, реализацију Акционог плана и препорука FVO мисије, те усклађивања релевантних прописа са легислативом ЕУ. Редовно су спровођене активности имплементације законодавстава којим је регулисана фитосанитарну област, као и друге бројене активности које су биле обавезан дио рада надлежних органа у фитосанитарној области а односе се на заштиту здравља биља, сјемена и садног материјала, заштитних средстава и минералних ђубрива.

Надлежни органи за фитосанитарну област у БиХ утврђени су законима из ове области на државном нивоу, а то су: Министарство спољне трговине и економских односа – Управа БиХ за заштиту здравља биља (УЗЗБ), Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Републичка управа за инспекцијске послове и градска/општинска одјељења за инспекцијске послове у Републици Српској, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства, Федерална управа за инспекцијске послове и кантоналне пољопривредне инспекције у Федерацији БиХ, те Одјељење за пољопривреду, шумарство и водопривреду Владе Брчко дистрикта БиХ и Инспекторат Брчко дистрикта БиХ. Поред наведених надлежних органа, одређене послове обављају и стручне институције као што су заводи, институти и факултети.

11.1. Спроведене активности у фитосанитарној области

Једна од најзначајнијих активности из области здравља биља која је реализована током прошле године је FVO (Food and Veterinary Office) ревизија у сектору кромпира која је одржана у периоду 24.03. – 04. 04. 2014. године. Након обављене FVO ревизије, УЗЗБ је достављен нацрт извјештаја са препорукама и тражено је да се направи Акциони план за реализацију препорука, који је УЗЗБ урадила заједно са надлежним органима и институцијама ентитета и Брчко дистрикта БиХ, и исти доставила FVO у јуну 2014. године. УЗЗБ, као централном одговорном тијелу за заштиту здравља биља у БиХ, је од стране Европске комисије DG SANCO – FVO достављен Финални извјештај ревизије у сектору кромпира заједно са препорукама и прихваћеним Акционим планом 10. 07. 2014. године. У попратном писму је наведено да је ситуација везана за званичне контроле на главним штетним организмима за кромпир у БиХ позитивна, те да су повратне информације у достављеном Акционом плану задовољавајуће за четири од пет препорука. Према препоруци бр. 2, која се односи на повећање броја узорак исти није у потпуности задовољавајући и да се број узорак за испитивање на *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis *et al.* ssp. *sepedonicus* и *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi *et al.* треба додатно повећати, и препоручено је да се то планира реализовати 2015. године. У складу са писмом Сталног комитета за здравље биља DG SANCO које достављено УЗЗБ крајем августа 2014. године, а којим је тражено да се доставе ажурирани подаци о испитивањима за последњу производну сезону (2014. годину), УЗЗБ је у децембру 2014. године доставила Извјештај о провођењу програма посебног надзора за 2014. годину.

У фитосанитарној области у оквиру IPA 2009 пројекат „Повећање капацитета ветеринарске и фитосанитарне службе у БиХ за контролу здравља животиња и биљака и сигурности хране“, Компонента III – набављена је опрема за фитосанитарне лабораторије у износу од 450.000 евра, Twinning light пројекта у износу од 250.000 евра, и спроведена обука за особље у фитосанитарним лабораторијама. Twinning light пројекат „Даље јачање фитосанитарног сектора у пољу средстава за заштиту биља, здравља биља, сјемена и садног материјала укључујући фитосанитарне лабораторије и фитосанитарну инспекцију“ је почео са имплементацијом септембра 2013, а завршио се фебруара 2014. године.

Упис у Фиторегистар

Током 2014. године надлежни органи ентитета и Дистрикта Брчко су спроводили информативну кампању за лица која се уписују у фиторегистар.

С тим у вези у Републици Српској МПШВ РС активно учествује у успостављању наведеног регистра. За додатна обавјештења за лица која се уписују у фиторегистар задужена је савјетодавна служба МПШВ РС, а на web-страници Министарства (www.vladars.net/ministarstva) је доступна и Информација о упису у фиторегистар. И у 2014. години су упућени допис обавјештења и позива за упис у Фиторегистар, такође су и инспектори упознавали странке са обавезама уписа у Фиторегистар. До краја 2014. године је укупно уписано 86 власника биља. Уједно, успостављена је и Фитоевиденција о произвођачима меркантилног кромпира који не подлијежу упису у Фиторегистар а подлијежу обавези евидентирања, и до сада је евидентирано 12 произвођача меркантилног кромпира и издата потврда са фитоевиденцијским бројем.

Што се тиче Федерације БиХ, такође су вођене интензивне активности у вези са уписом у Фиторегистар, те у вези боравка FVO мисије у сектору кромпира и реализације Акционог плана БиХ за испуњење препорука из Извјештаја FVO-а. С тим у вези, Влада Федерације БиХ је донијела закључак да се појача инспекцијски надзор и узорковање свих пошљки кромпира које се увозе. Такође, у циљу реализације тачке 2. Акционог плана БиХ за повећање броја анализираних узорак и у сврху испуњавања услова за дерогацију забране извоза кромпира из Босне и Херцеговине у ЕУ, Влада Федерације БиХ је донијела закључак да се осигурају средства из Федералног буџета за извршење послова по Програму посебног надзора карантинских штетних организама на кромпиру. Упућени су позиви и обавјештења за упис у

Фиторегистар, а такође су и инспектори упознавали странке са обавезама уписа у Фиторегистар. До краја 2014. године на подучју Федрације БиХ је уписано 60 правних лица. Успостављена је и Фитоевиденција о произвођачима меркантилног кромпира који не подлијежу упису у Фиторегистар а подлијежу обавези евидентирања, и евидентирано је 5 произвођача меркантилног кромпира и издата потврда са фитоевиденцијским бројем. У сврху реализације тачке 4. Акционог плана БиХ, завршен је упис у Фиторегистар произвођача сјеменског кромпира у ФБиХ, започео је упис произвођача меркантилног кромпира (пољопривредна задруга са 109 коопераната), и успостављена Фитоевиденција малих произвођача меркантилног кромпира.

Имплементација Закона о сјемени и садном материјалу

У 2014. години настављена је имплементација Пројекта са Чешком развојном агенцијом и пројектом FARMA „Институционална подршка у сертификацији контроле садног материјала“. У сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ припремљени су, и са релевантним директивама ЕУ усклађена два правилника, и то Правилник о службеном надзору сјеменских усјева пољопривредног биља у БиХ, и Правилник о службеном надзору садног материјала пољопривредног биља у БиХ. Након што започне примјена наведених правилника и након што Заједничка комисија за сорте пољопривредног биља у БиХ почне са радом, биће створени услови за производњу, сертификацију и контролу сјемена и садног материјала, као и признавање и упис сорти у Сортну листу БиХ хармонизован са ЕУ законодавством. Редовно се, у складу са прописима, врши упис правних и физичких лица за производњу, промет и увоз сјемена и садног материјала пољопривредног биља. У Федерацији БиХ донесен је Закон о измјенама и допунама Закона о сјемени и садном материјалу пољопривредног биља („Службене новине Федерације БиХ“, број 31/14).

Имплементација Закона о фитофармацеутским средствима

У области фитофармацеутских средства, у складу са одредбама Правилника о условима које морају испуњавати правна и физичка лица за промет фитофармацеутским средствима¹³, у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ, одржани су састанци комисије за овлашћење вршилаца обуке одговорних лица за промет фитофармацеутским средствима по јавном позиву објављеном од стране ентитетских министарстава. Одржан је и састанак Комисије у сврху овлашћења вршилаца прегледа уређаја за примјену фитофармацеутских средстава који се обавља у складу са одредбама Правилника о уређајима за апликацију фитофармацеутских средстава („Службени гласник БиХ“, број 84/13). Од прописа који су донесени на нову БиХ, а усклађивани су са ЕУ легислативом донесен је Списак активних материја дозвољених за употребу у фитофармацеутским средствима у БиХ.

У складу са одредбама Правилника о условима и начину полагања стручног испита за рад у пољопривредној апотеци („Службени гласник Републике Српске“, број 8/13), Комисија за овлашћење вршилаца обуке одговорних лица за промет средстава за заштиту биља је по јавном позиву додијелила овлашћења за вршење наведене обуке. Континуирано се врши упис правних и физичких лица за промет средстава за заштиту биља и регистрација средстава за заштиту биља.

Када је ријеч о Федерацији БиХ у складу са одредбама Правилника о уређајима за апликацију фитофармацеутских средстава¹⁴ путем јавног позива спроведена је процедура и дато овлашћење за вршење прегледа уређаја за апликацију фитофармацеутских средстава на територији Федерације БиХ. У складу са одредбама Правилника о условима које морају да испуњавају правна и физичка лица за промет фитофармацеутским средствима¹⁵ у ФМПВШ успостављен је

¹³ „Службени гласник БиХ“, број 51/11. и 79/13.

¹⁴ „Службени гласник БиХ“ број 84/13.

¹⁵ „Службени гласник БиХ“ број 51/12. и 79/13.

Регистар правних и физичких лица за промет фитофармацеутским средствима. У периоду 01. 01. 2013. – 31. 12. 2014. уписано је 107 лица.

Ротердамска конвенција

У складу са чланом 10. став (2) Ротердамске конвенције благовремено су поднесени одговори у вези са увозом пестицида на Шестој конференцији странака Ротердамске конвенције. УЗЗБ је, у складу са Одлуком о именовању државног тијела за координацију имплементације Ротердамске конвенције о поступку претходног обавјештења о сагласности за промет неких опасних хемикалија и пестицида у међународној трговини¹⁶, у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ, израдила извјештај о провођењу Ротердамске конвенције који је упућен Савјету министара БиХ на разматрање и усвајање. У току 2014. године, УЗЗБ је запримила укупно 13 обавјештења о извозу из земаља Европске уније. УЗЗБ као ДНА (Designated National Authority) земље увознице, у складу са одредбама Конвенције, благовремено шаље потврду о пријему обавјештења о извозу те редовно просљеђује примљена обавјештења о извозу надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ. С циљем синергијског дјеловања Ротердамске, Стокхолмске и Базелске конвенције у БиХ, што је у обавези са Конференције уговорених страна одржане 2013. године у Женеви, представник УЗЗБ је именован за члана одбора за израду националног имплементационог плана за провођење Стокхолмске конвенције у БиХ за коју је именовано Министарство спољне трговине и економских односа као државно тијело у БиХ.

У Републици Српској је извршавање обавеза прописаних Ротердамском конвенцијом уређено Правилником о процедури за поступак претходног обавјештавања и поступак давања сагласности на основу претходног обавјештавања приликом увоза и извоза одређених опасних хемикалија и производа¹⁷ којим је преузета Уредба 689/2008, и којом се у ЕУ спроводи Ротердамска конвенција.

Имплементација Закона о минералним ђубривима¹⁸

Током 2014. године донесен је Правилник о условима које морају да испуњавају овлаштене лабораторије за испитивање квалитета минералних ђубрива¹⁹ који је усклађен са ЕУ легислативом.

Када је ријеч о Федерацији БиХ у складу са одредбама Правилника о упису дистрибутера и увозника минералних ђубрива²⁰, у ФМПВШ је успостављен Регистар дистрибутера и увозника минералних ђубрива у који је у периоду до краја 2014. године уписано 91 лице. У складу са одредбама Правилника о упису минералних ђубрива у Регистар минералних ђубрива²¹, успостављен је и Регистар минералних ђубрива у који је до краја 2014. године уписано 254 ђубрива.

У Републици Српској је у складу са Законом о минералним ђубривима Републике Српске²² у процесу објављивања Правилник о начину достављања података о произведеним, увезеним и у промет стављеним минералним ђубривима. Успостављен је Регистар минералних ђубрива у који је уписано 332 минерална ђубрива. Успостављен је и Регистар увозника и дистрибутера минералних ђубрива и уписано је 167 правних и физичких лица.

Фитосанитарна инспекција и контролне структуре

Надлежна инспекција за фитосанитарну област организована је на нивоу ентитета и Брчко дистрикта БиХ. У Републици Српској надлежне су Републичка управа за инспекцијске послове

¹⁶ „Службени гласник БиХ“, број 15/10.

¹⁷ „Службени гласник Републике Српске“, број 33/13.

¹⁸ „Службени гласник БиХ“, број 46/04 и 76/11.

¹⁹ „Службени гласник БиХ“, број 28/14.

²⁰ „Службени гласник БиХ“, број 5/13.

²¹ „Службени гласник БиХ“, број 5/13.

²² „Службени гласник Републике Српске“, број 24/12.

и општинске пољопривредне инспекције, у Федерацији БиХ, Федерална управа за инспекцијске послове и кантоналне пољопривредне инспекцијама, док је у БД, Канцеларија градоначелника – Инспекторат Брчко дистрикта БиХ. Институционално позиционирање фитосанитарних инспектора унутар Федерације БиХ је дефинисано новим Законом о инспекцијама Федерације БиХ²³ гдје у оквирима надлежности Инспектората пољопривредне инспекције дјелују фитосанитарни инспектори.

Надлежност инспекција су дефинисане према следећим законима:

- Према Закону о заштити здравља биља надлежност имају искључиво фитосанитарни инспектори,
- Према Закону о сјмену и садном материјалу пољопривредних биљака БиХ надлежност имају фитосанитарни и пољопривредни инспектори,
- Према Закону о фитофармацеутским средствима БиХ надлежност имају фитосанитарни, пољопривредни и санитарни инспектори,
- Према Закону о минералним ђубривима надлежност имају фитосанитарни и пољопривредни инспектори.
- Према Закону о заштити нових сорти биљака БиХ у унутрашњости надлежни су пољопривредни и шумарски инспектори, а на граничним прелазима фитосанитарни инспектори.

Републичка управа за инспекцијске послове РС је у 2014. години запослила 3 фитосанитарна инспектора. УЗЗБ и надлежни органи у ентитетима и Брчко дистрикту БиХ требају кадровски ојачати да би могли испунити све веће обавезе које се намећу усклађивањем законодавства у БиХ са законодавством ЕУ, а посебно кадровски ојачати са фитосанитарним инспекторима у унутрашњем надзору. Шумарски инспектори у БиХ раде послове из фитосанитарне области који се односе на производњу шумског сјемена, садног и шумског хортикултурног материјала.

Контрола биља, биљних производа и регулисаних објеката, укључујући сјеме, садни материјал и заштиту нових сорти, као и средстава за заштиту биља и минералних ђубрива у БиХ у надлежности је ентитетских инспектората и инспектората Брчко дистрикта БиХ. Службену контролу у току производње сјемена и садног материјала врше фитосанитарни инспектори и стручне институције надлежне или овлашћене од ентитетских министарстава пољопривреде (заводи, институти, факултети), као и контроле из Програма посебног надзора карантинских штетних организама на кромпиру. Пољопривредни/фитосанитарни инспектори надзиру унутрашњи промет сјемена и садног материјала без обзира на поријекло, те промет средствима за заштиту биља и минералних ђубрива.

На граничним прелазима у Федерацији БиХ, Републици Српској и Брчко дистрикту БиХ надзор у прекограничном промету врше фитосанитарни инспектори. Фитосанитарни инспектори контролишу и провођење поступка третирања и означавања дрвеног материјала за паковање у међународном промету. Послове осматрања, прогнозе и извјештавање о штетним организмима обавља Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске и Извјештајно-прогнозна служба (ИПС) у Федерацији БиХ. ИПС у Федерацији БиХ чине федерални и кантонални заводи, кантонална министарства и општинске службе надлежне за послове пољопривреде.

У 2014. години одржано је 30 радионица, семинара, предавања и др., у организацији УЗЗБ на којим је учествовало 468 учесника, највећим дијелом из надлежних органа и институција ентитета и Брчко дистрикта БиХ.

²³ „Службене новине ФБиХ“, број 73/14.

12. РИБАРСТВО

У оквиру овог дијела извјештаја дат је преглед активности које су спроведене у циљу усклађивања законодавства у БиХ са ЕУ законодавством (члан 96. ССП-а). Институције надлежне за област рибарства у БиХ су Министарство пољопривреде, шумарства и водопривред РС, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства, Одјељење за пољопривреду и шумарство Брчко дистрикта БиХ и Министарство спољне трговине и економских односа БиХ.

У оквиру рада Подгрупе за рибарство којом координира МСТЕО БиХ наставиле су се активности у вези са припремом законских и подзаконских аката на нивоу ентитета и БД.

Федерално МПВШ је упутило Нацрт закона о слатководном рибарству Влади Федерације БиХ на даље разматрање.

У Републици Српској на основу Закона о рибарству („Службени гласник Републике Српске“, број 72/12), предузете су активности за израду Рибарске основе Републике Српске, прикупљени су подаци о локалитетима за узорковање воде и рибе и параметрима које треба утврдити.

Завршен је Пројект који је финансирала ЕУ, а имплементирала Организација Уједињених нација за храну и пољопривреду (FAO), под називом „Преглед сектора шумарства и рибарства у Босни и Херцеговини у припреми за IPARD“. С тим у вези, израђена је анализа рибарског сектора у БиХ те дати налази и препоруке за надлежне институције у БиХ за даље унапређивање политика у области рибарства, развој и модернизацију овог сектора у складу са ЕУ стандардима и захтјевима.

Као комплементарна активност радна група је предложила и договорила наставак активности кроз техничку асистенцију ЕУ (TAIEX) за 2015. години што је одобрено.

Додатно отворена је и могућност за сарадњу БиХ са GFCM (*General Fisheries Commission for the Mediterranean*) те могућност учешћа у оквиру FAO пројект Adria Med.

13. ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ И МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

13.1. Спровођење Привременог споразума/Споразума о стабилизацији и придруживању

Надлежне институције у БиХ, наставиле су са активностима на досљедној примјени Привременог споразума (ПС). У МСТЕО БиХ је благовремено припремљена Царинска тарифа БиХ за 2015. годину на основу које је Савјет министара БиХ у децембру 2014. године, донио Одлуку о утврђивању царинске тарифе за 2015. годину. Ова Одлука је ступила на снагу даном доношења и објављена у „Сл. гласнику БиХ“, бр. 102/14, а примјењује се од 1. јануара 2015. године. Царинска тарифа за 2015. годину обухвата номенклатуру роба која је у складу са Хармонизованим системом и са Комбинованом номенклатуром коју користи Европска унија, ознаке за посебне захтјеве државе и додатне шифарске ознаке, царинске стопе које се примјењују на робу обухваћену номенклатуром, преференцијалне царинске стопе у складу са међународним споразумима које је БиХ закључила са одређеним земљама или групама земаља као и тарифне квоте.

Од дана ступања на снагу ССП/ПС (1. јули 2008. године), 2015. година је седма година од почетка имплементације Привременог споразума са Европском унијом.

Прерађени пољопривредни производи (члан 10. Привременог споразума и Протокол 1)

Чланом 10. Привременог споразума (члан 27. ССП-а) је дефинисано да се Протоколом 1 утврђују трговински аранжмани за прерађене пољопривредне производе који су у њему наведени.

Од дана ступања на снагу Привременог споразума БиХ је у петогодишњем периоду у складу са временским распоредом утврђеним за сваки производ у Анексу II Протокола 1 ПС постепено смањивала, те са првим јануаром пете године након ступања на снагу ПС (01. 01. 2013. године) укинула царине које се примјењују на увоз одређених прерађених пољопривредних производа поријеклом из Европске уније у БиХ. Задржане су царине на увоз одређеног броја прерађених пољопривредних производа поријеклом из Заједнице у БиХ, за које је према ПС (Анексу II Протокола 1 ПС) задржана стопа царине 100% од МФН-а до уласка БиХ у ЕУ, што је видљиво и из Царинске тарифе БиХ за 2015. годину.

Пољопривредни производи, укључујући вино и алкохолна пића (члан 12. Привременог споразума и Протокол 6)

У складу са одредбама члана 12. Став 4 ПС-а (Члан 27. ССП-а) и Анексом III, Босна и Херцеговина је у петогодишњем периоду постепено смањивала, те са првим јануаром 2013. године, укинула све царине на увоз примарних пољопривредних производа поријеклом из Заједнице у БиХ, а који су наведени у Анексима III (а), III (б), III (ц), III (д).

У складу са одредбама ПС, БиХ је од дана ступања на снагу ПС укинула царине које се примјењују на увоз одређених пољопривредних производа поријеклом из Заједнице наведених у Анексу III (е) у оквиру царинске квоте назначене за дате производе. Увози изван квота остају на нивоу утврђеним по принципу најповлаштеније нације (МФН). Управа за индиректно опорезивање БиХ управља тарифним квотама, путем информационог система „Quota BiH“.

У складу са одредбама члана 12. став 5, Протоколом 6 Привременог споразума утврђују се аранжмани који се примјењују на вина и алкохолна пића која су у њему наведена. Ставом 3 Протокола 6 БиХ је одобрила преференцијалну нулту царинску стопу за квоту од 6.000 хл за квалитетно пјенушаво вино и вино од свјежег грожђа (царинских тарифних ознака ex 2204 10 и ex 2204 21) од дана ступања на снагу Привременог споразума уз годишње повећање од 1.000 хл (годишње повећање се примјењује док квота не достигне максимум од 8.000 хл). У 2014. години квота за квалитетно пјенушаво вино и вино од свјежег грожђа је износила 8.000 хл и искориштена је 100%, као и претходне 2013. године.

Риба и рибљи производи (чланови 9. и 13. Привременог споразума)

У складу са дефинисаном динамиком снижавања царина на рибу и рибље производе (Анекс В ПС) од дана ступања на снагу ПС БиХ је у петогодишњем периоду, у складу са временским распоредом утврђеним за сваки производ у Анексу В ПС, постепено смањивала те са првим јануаром пете године након ступања на снагу ПС (01. 01. 2013. године) укинула царине које се примјењују на увоз рибе и рибљих производа поријеклом из Заједнице у БиХ.

Задржане су царине на увоз одређеног броја тарифних линија за рибу поријеклом из Заједнице у БиХ, за које је према ПС (Анекс V ПС) задржана стопа царине 100% од МФН-а, што је видљиво из Царинске тарифе БиХ за 2015. годину („Сл. гласник БиХ“ бр. 102/14).

Заштита географских ознака (ГО) (чланови 12. и 16. ПС-а)

Обавезе БиХ у погледу заштите географских ознака за пољопривредне и рибље производе и храну, осим вина и алкохолних пића наведене су у члану 31. Поглавље II „ПОЉОПРИВРЕДА И РИБАРСТВО“ ССП-а (члан 16. ПС-а). У складу са обавезама из наведеног члана, извршена је провјера у складу са Уредбом Вијећа (ЕУ) бр. 1151/2012 о системима квалитете за пољопривредне и прехранбене производе. У погледу нове ЕУ уредбе, Закон о заштити ознака географског поријекла БиХ²⁴ је усаглашен, са извјесним одступањем и то у дијелу верификације квалитета прехранбених и пољопривредних производа предвиђених у члану 37. нове Уредбе.

У вези са напријед наведеним, а да би се добила права слика у погледу заштићених географских ознака регистрованих у ЕУ у односу на пријављене или регистроване жигове за територију БиХ, урађено је претраживање националне базе жигова, коју води Институт за интелектуално власништво БиХ, као и међународне базе жигова сагласно Мадридском систему за међународно регистровање жига (РОМАРИН), у односу на базу података за географске ознаке ЕУ (која садржи око 1200 ЕУ заштићених географских ознака – ДООР), као и у односу на листу заштићених имена по Протоколу за вино, алкохолна пића и ароматизована вина (која садржи око 2700 ЕУ заштићених географских ознака). Резултат анализе показује да је стање у БиХ у овоме погледу позитивно.

У вези са обавезама која произлази из става 2. члана 31. ССП да ће БиХ, на својој територији забранити сваку употребу назива заштићених у ЕУ упоредивих производа који нису у складу са спецификацијом географске ознаке као и да ће се ово примјењивати чак и уколико је наведено право географско поријекло робе, предметна географска ознака се користи у преводу, назив је попраћен изразима као што су *врста*, *тип*, *стил*, *имитација*, *метода*, или другим изразима те врсте, резултат претраге укупне базе података показује да се ни у једном случају није појавила слична ситуација. Темељем резултата претраге не постоји обавеза БиХ из става 3. и 4. члана 31. ССП да ће БиХ одбити регистрацију жига чија употреба одговара ситуацијама наведеним у ставу 2. овог члана. Што се тиче обавеза из тачке 5. овог члана да ће до 31. децембра 2013. године у БиХ престати свака употреба географских ознака, заштићених у ЕУ, који су изрази увријежени у свакодневном говору, као уобичајени називи за такве робе у БиХ према извршеном претраживању, генеричке ознаке нису установљене/пронађене.

Такође, легислатива Босне и Херцеговине је у сагласности са новом EU GIs Regulation (EU) No 1151/2012, са ТРИПС Споразумом и хармонизована са ЕУ Директивама укључујући и Директиву 2004/48/ЕЗ Европског Парламента и Вијећа од 29. априла 2004. године о provedби права интелектуалног власништва.

²⁴ „Службени гласник БиХ“, број 53/10.

13.2. Реализација обавеза CEFTA 2006 Споразума и Протоколи о међусобном признавању и прихватању докумената у циљу олакшавања регионалне трговине

CEFTA Пододбором за пољопривреду и СПС (у даљем тексту: Пододбор) у 2014. години предсједавала је Република Македонија. Седми састанак Пододбора је одржан 9. и 10. јуна 2014. године у Скопљу. Учесници састанка су били представници Албаније, Босне и Херцеговине, Македоније, Црне Горе, Србије и Косова*²⁵. На састанку Пододбора је усвојен Програм рада Пододбора. Главни фокус македонског предсједавача је био стављен на:

- формализацију додатних протокола за даљу либерализацију трговине и њихову ефикасну имплементацију;
 - утицај и изазове CEFTA процеса либерализације на ефикасно реструктурирање пољопривредних економија и наредне активности;
 - даље смањење трговинских НТБ-а унапређивањем и хармонизацијом стандарда за сигурност хране и унапређивањем инспекцијског надзора базираног на ризику на БИП-овима;
 - развој иницијатива за заједничко учешће CEFTA Страна у другим међународним организацијама.
- CEFTA SPS база података

Такође, на наведеном састанку CEFTA Секретаријат је извјестио о тренутним активностима на припреми за ажурирање и надоградњу информација које се налазе у SPS бази података, а која се налази на web-страници CEFTA *Transparency Pack-a*. Прикупљање података је спроведено од стране спољних стручњака OECD-а у периоду од јуна до октобра 2014. године. CEFTA Стране су преузеле обавезу да од октобра саме ажурирају законодавство. У циљу подршке овој активности, CEFTA Секретаријат је уз техничку помоћ ГИЗ-а, у новембру 2014. године организовао радионицу како би се обучило особље које је именовано за рад на SPS бази података.

Протокол о међусобном признавању и прихватању докумената издатих од стране акредитованих лабораторија за храну и храну за животиње са Републиком Македонијом

Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, у име Савјета министара БиХ, и Агенција за храну и ветеринарство Републике Македоније, у име Владе Републике Македоније, потписали су Протокол о међусобном признавању и прихватању докумената издатих од стране акредитованих лабораторија за храну и храну за животиње, у новембру 2014. године у Скопљу. Циљ Протокола је да се омогући промет хране и хране за животиње на начин који не представља ограничавање међусобне трговине, уз задржавање прописаног нивоа заштите живота и здравља људи, животиња и биљака. Двије земље су препознале да је међусобно признавање докумената издатих од стране акредитованих лабораторија важан инструмент за побољшање приступа тржишту Босне и Херцеговине и Републике Македоније, а обавеза потписивања споразума проистиче из члана 13.4 Споразума CEFTA. Протокол је ступио на снагу 21. децембра 2014. године.

13.3. Потписивање међународних споразума о сарадњи у области пољопривреде и руралног развоја

Закључивање Споразума/Меморандума предвиђене су активности на унапређивању и проширењу међусобне сарадње у оквиру процеса приступања Европској унији, посебно у

²⁵ *Овај назив не прејудуцира статус Косова и у складу је са Резолуцијом 1244 СБ УН и одлуком Међународног суда правде о косовској декларацији о независности.

подручју преузимања прописа и усклађивања законодавства са правном стечевином Европске уније, те кориштења фондова Европске уније за пољопривреду и рурални развој. С тим у вези спроведене су припреме на покретању активности закључивања следећих Споразума/Меморандума:

- Споразум о сарадњи у области пољопривреде између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства пољопривреде и руралног развоја Републике Мађарске који је и потписан у јулу 2014. године;
- Меморандум о разумијевању између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде Републике Србије;
- Меморандум о разумијевању између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства пољопривреде Републике Хрватске о сарадњи у области пољопривреде;
- Меморандум о сарадњи између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Македоније;
- Међународни уговор о биљним генетским ресурсима за храну и пољопривреду (International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture – ITPGR FA);
- Протокол о оснивању и раду канцеларије Сталне радне групе за регионални рурални развој (Regional Rural Development Standing Working Group in South Eastern Europe – SWG RRD),
- Меморандум о разумијевању између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства пољопривреде и руралног развоја Црне Горе;
- Протокол о међусобном признавању и прихватању докумената издатих од стране акредитованих лабораторија за храну и храну за животиње између МСТЕО БиХ и надлежног министарства Црне Горе;
- Споразума између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Турске о сарадњи у области шумарства.

13.4. Планирање и координација међународне помоћи у сектору пољопривреде, исхране и руралног развоја

Активности на планирању и координацији међународне помоћи у сектору пољопривреде, исхране и руралног развоја спроводи Радна група за планирање и координацију међународне помоћи. Ова Радна група је током 2014. године одржала три састанка и два састанак информисања донатора. Фокус састанка и рада радне групе углавном је био усмјерен на донаторску помоћ за ублажавању катастрофалних штета и губитака узрокованих поплавама према следећим приоритетима:

- хитне интервенције очувања здравља становништва и здравља животиња,
- санација и реконструкција инфраструктуре,
- санација штета у биљној и анималној производњи,
- санација штета на објектима, опреми и механизацији.

У складу са претходно наведеним у јулу 2014. године, Европска комисија, Француска и Словенија сазвале су Међународну донаторску конференцију у Бриселу у циљу да се одговори на потребе становништва, као последице које су за собом оставиле катастрофалне поплаве у Босни и Херцеговини и Србији. Осим договора о висини расположивих средстава за санацију поплава, учесници конференције су се сложили и да организује и наставак заједничких активности донатора с нагласком на модалитете побољшања политика, изградњи инфраструктуре и јачању регионалне сарадње у превенцији од поплава.

13.4.1. TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange)

TAIEX је техничка помоћ и инструмент за размјену информација у оквиру Генералног директората за проширење Европске комисије (DG ENLARG). Циљ TAIEX-а је да земљама новим чланицама ЕУ, земљама у процесу приступања, земљама кандидатима и земљама потенцијалним кандидатима пружи краткорочну техничку помоћ у складу са општим циљевима политика Европске комисије, у пољу приближавања, транспозиције и усвајања ЕУ легислативе.

Редован састанак особља за везу са TAIEX-ом из сектора пољопривреде и руралног развоја, ветеринарства, заштите здравља биља и безбједности хране одржан је почетком децембра 2014. године у Сарајеву, с циљем идентификације потребне помоћи у области приближавања, транспозиције и преузимања регулативе ЕУ у БиХ законодавство. С тим у вези, израђен је приједлог мале обука, односно исказивање потреба за техничком помоћи у складу са приоритетима сектора за 2015. годину. Ови планови сукрајем децембра предочени Европској комисији на редовном годишњем састанку TAIEX координатора у Бриселу, којем су присуствовали представници МСТЕО БиХ, и ентитетских министарстава пољопривреде. Европска комисија је прихватила око 70% приједлога приоритета за ову врсту техничке помоћи БиХ за 2015. годину.

У Босни и Херцеговини је током 2014. године у областима пољопривреде, прехране и руралног развоја одржано 10 TAIEX радионица и 4 експертске мисије. Корисници ових обука су представници Министарства, МПШВ РС, МПВШ ФБиХ, Одјељења за пољопривреду Владе Брчко дистрикта БиХ, Агенције за безбједност хране БиХ, Управе БиХ за заштиту здравља биља, Канцеларије за ветеринарство БиХ и представници других институција и организација (инспекцијска тијела, лабораторијско особље итд.) чији је рад непосредно везан за област пољопривреде, исхране, шумарства и руралног развоја.

13.4.2. Имплементирани пројекти од значаја за сектор пољопривреде, исхране, шумарства и руралног развоја и координација учешћа у међународним тијелима и организацијама

Пројекти који су имплементирани и реализовани у 2014. години од значаја за Сектор пољопривреде, исхране, шумарства и руралног развоја су:

Пројекти финансирани из IPA фонда

- У оквиру програма IPA 2009, реализован је пројект за израду секторских анализа за шумарство и рибарство који је финансирала ЕУ а реализовао FAO, слично као и претходно 5 припремљених секторских анализа које су израђене у 2013. години. Ово је једини пројект који је из IPA фондова ЕЦ подржала за област пољопривреде у току 2014. год.

Пројекти финансирани из кредита Свјетске банке:

- Пројект пољопривреда и рурални развој (Agriculture and Rural Development Project ARDP) који се континуирано спроводи од 2008. године и 2014. година је седма година имплементације,
- Пројект хитне заштите од поплава (Fast Emergency Response Project FERP),
- Пројект финансиран средствима Групације Свјетске банке – ИФЦ.

Пројекти финансирани из кредита IFAD-а и др. и суфинансирани БХ средствима:

- Пројект побољшања животних услова на селу (Rural Livelihood Development Project RLDP) – текући и Пројект развоја руралног бизниса (Рурал Бусинес Девелопмент пројект РБДП).

Пројекти финансирани средствима FAO/EU

- Техничка помоћ за кориштење енергије на бази дрва за побољшање одрживог економског руралног развоја и задовољење циљева у вези са обновљивом енергијом за 2020. годину за западни Балкан,
- Процјена потреба након поплава у сектору пољопривреде у БиХ (Post Disaster Needs Assessments),
- TCP FAO пројект за набавку сточне хране „Ургентна помоћ угроженим власницима стоке погођеним поплавама и изградња капацитета за брзи опоравак од поплава“, (TCP/BIH/340),
- FAO/SVG RRD/регионални пројект – Усмјеравање политика пољопривреде и руралног развоја у земљама ЈИЕ ка придруживању ЕУ.

Пројекти финансирани из других фондова (од већег значаја за пољопривреду)

- Пројект FARMA финансиран средствима USA/USAID, Шведска/SIDA и Република Чешка/ЦзДА.

Координација чланства у међународним организацијама:

- Међународна организације за винову лозу и вино (*International Organization of Vine and Wine – OIV*),
- Стална радна групе за регионални рурални развој земаља југоисточне Европе (*Regional Rural Development Standing Working Group in South Eastern Europe – SWG RRD*),
- Међународни фонд за развој пољопривреде (*International Fund for Agricultural Development – IFAD*),
- УН Организација за храну и пољопривреду (*United Nations – Food and Agriculture Organization – UN FAO*) и др.

Координација чланства у међународним тијелима за генетске ресурсе за храну и пољопривреду:

- Међународни уговор о биљним генетским ресурсима за храну и пољопривреду (*International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture – ITPGR*),
- Европски програм сарадње за очување и размјену биљних генетских ресурса (*European Cooperative Programme for Plant Genetic Resources – ECPGR*) и
- FAO Комисија за генетске ресурсе за храну и пољопривреду (*Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture – CGRFA*).

14. ПРИОРИТЕТИ И МЈЕРЕ ПОЛИТИКЕ У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ИСХРАНЕ И РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА 2015. ГОДИНУ

Како би Босна и Херцеговина напредовала на путу ка Европској унији и постепено прилагођавала своје политике, процедуре и структуре усклађене са Заједничком пољопривредном политиком ЕУ, потребно је да приоритети рада институција на свим нивоима власти у БиХ надлежним за пољопривреду и рурални развој у наредном периоду буду усмјерени ка спровођењу реформи у домену:

- а) Законодавства,
- б) Изградње и јачања институционалних капацитета,
- в) Израде и усвајања стратешких докумената,
- г) Пољопривредне политике и политике руралног развоја
- д) Безбједности и квалитета хране и испуњавања услова за извоз пољопривредних производа.

Очекивани резултати реализације постављених приоритета су:

1. Повећање производње и стабилност дохотка пољопривредних произвођача;
2. Повећање конкурентности и продуктивности пољопривредно прехрамбеног сектора уз прилагођавање захтјевима домаћег и иностраног тржишта и модернизација сектора пољопривреде;
3. Обезбјеђење једнаких конкурентских услова за домаће пољопривредне произвођаче,
4. Осигурање одрживог управљања ресурсима и заштита животне средине уз прилагођавање пољопривредне производње насталим климатским промјенама,
5. Унапређивање квалитета живота у руралним подручјима и смањење сиромаштва,
6. Осигурање ефикасности управљања јавним политикама,
7. Унапређивање институционалног оквира за развој пољопривреде и руралних средина уз материјално, кадровско, и техничко-технолошко оспособљавање.

14.1. Приоритети и мјере у области пољопривреде, исхране и руралног развоја у 2015. години

Приоритетна подручја:

а) Законодавство

- Израдити План усклађивања/усвајања правне тековине Европске уније у области пољопривреде и руралног развоја, ветеринарства, безбједности хране и заштите здравља биља;
- Припремити нови Закон о храни, Закон о ветеринарству и измјене и допуне Закона о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ и доставити их на мишљење, а потом и у процедуру разматрања и усвајања;
- Израдити и у процедуру разматрања усвајања доставити Закон о вину и подзаконске акте у складу са одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању;
- Усвајање законодавног оквира потребног за развој и јачање органске производње у Босни и Херцеговини;
- Унаприједити регулаторни оквир за контролу увоза хране која није **животињског** поријекла.

б) Изградња и јачање институционалних капацитета

- Изналажење адекватног модела за успостављање IPARD оперативне структуре у складу са ЕУ захтјевима и уставним надлежностима БиХ институција;
- Ојачати аналитичке способности за детаљне анализе ефикасности спроведених политика, стратегија, програма и мјера;
- Интензивирати активности на успостављању система мониторинга и евалуације у сектору пољопривреде, прехране и руралног развоја;

- Успоставити систем сталног прикупљања, ажурирање и архивирање база података и докумената у сектору пољопривреде;
- Интезивирати активности на успостављању и развоју Пољопривредног информационог система:
 - Убрзати процес хармонизације Регистра пољопривредних газдинстава и Регистра клијената;
 - Наставити активности на успостављању система земљишних регистара односно ЛПИС-а;
 - Наставити активности на успостављању и развоју Мреже рачуноводствених података пољопривредних газдинстава;
 - Започети активности на успостављању Пољопривредно-тржишног информационог система (ПТИС-а).
- Стално јачање институционалних и управних капацитета (кадровско и материјално) и јачање сарадње између релевантних институција кључних за међународну трговину, а посебно у области стандардизације, акредитације, ветеринарства, заштите биља, статистике и надзора над тржиштем.

ц) Израда и усвајања стратешких докумената

- Израдити и у процедуру разматрања и усвајања доставити Нацрт Стратешког плана руралног развоја БиХ;
- Доставити у процедуру разматрања и усвајања Смјернице за успостављање и развој Пољопривредног информационог система

д) Пољопривредне политике и политике руралног развоја

- Имплементирати преостале приоритете и циљеве Оперативног програма за хармонизацију пољопривреде, исхране и руралног развоја 2008–2011. дефинисане у Стратешком плану хармонизације пољопривреде, исхране и руралног развоја;
- Реализовати активности хармонизације подстицајних мјера у циљу успостављања једнаких услова за све пољопривредне произвођаче у земљи и побољшање конкурентности производње;
- Ускладити мјере руралног развоја у оквиру постојећег програма субвенција у ентитетима и БД БиХ и развити мјере руралног развоја у складу са ЕУ мјерама, те значајније;
- Подстицати усвајање стандарда квалитета и јачање конкурентности произвођача;
- Побољшати ефикасност коришћење и ниво заштите расположивих ресурса;
- Иницирање, потписивање и реализација билатералних споразума за унапређивање сарадње и трговине, а посебно споразума који се односе на унапређивање и проширење међусобне сарадње у оквиру процеса приступања Европској унији, посебно у подручју усклађивања законодавства са правном стечевином ЕУ и коришћење фондова Европске уније за пољопривреду и рурални развој;
- Развијати активности за побољшање услова спољнотрговинског пословања и заштите домаће производње у области пољопривреде и прехранбене производње;
- Изграђивати капацитете за суочавање са природним катастрофама у циљу повећавања нивоа спремности за спречавање и заштиту од ванредних ситуација које могу утицати на пољопривредни сектор (поплаве, суша и др.).

е) Безбједност и квалитет хране и испуњавања услова за извоз

- Реализовати препоруке Канцеларије за храну и ветеринарство ЕУ (FVO) из ревидираног Акционог плана за извоз млијека и млијечних производа у ЕУ који су БиХ власти припремиле;
- Реализовати све активности дефинисане у Мапи пута с циљем стварања услова за извоз производа животињског и биљног поријекла и „хигијенског пакета“;
- Наставити активности на изради и усвајање прописа и мјера за увођење тржишних стандарда квалитета у складу са европским и ОЕЦД стандардима (тржишни стандарди за

воће и поврће, житарице, месо и млијеко...) односно са стандардима организације заједничког тржишта ЕУ;

- Успоставити ланац управљања и систем службене контроле хране и хране за животиње који је усклађен са европским стандардима и централну базу података;
- У потпуности и на уједначен начин на нивоу цијеле земље провести Хигијенски пакет;
- Реализовати низ обука за субјекте у пословању са храном о стандардима ЕУ о контроли квалитете;
- У области рибарства убрзати активности на усклађивању домаћег законодавства које уређује ову област и уложити додатне напоре у спровођењу *acquisa* за област аквакултуре.

ПРИЛОГ

Преглед усвојених законских и подзаконских аката у области пољопривреде и руралног развоја, исхране, ветеринарства, фитосанитарне области у БиХ, Федерацији БиХ, Републици Српској и Дистрикту Брчко БиХ за 2014. годину

Усвојени законски и подзаконски акти и објављени у Службеном гласнику БиХ

- Попис признатих минералних вода и природних изворских вода у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“ бр. 1/14);
- Листа стоних вода у БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 1/14);
- Одлука о престанку важења Правилника о програму тестирања за смањење присутности одређених серотипова салмонела код перади врсте *Gallus gallus* и ћурки („Службени гласник БиХ“ бр. 6/14);
- Одлука о стављању ван снаге Одлуке о одређивању ветеринарско-здравствених услова који морају испуњавати домаћа говеда за расплод и/или тов приликом увоза у БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 10/14);
- Одлука о стављању ван снаге Одлуке о одређивању ветеринарско-здравствених услова које морају испуњавати пошिल्ке приликом увоза у БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 10/14);
- Одлука о стављању ван снаге Одлуке о одређивању ветеринарско-здравствених услова које мора испуњавати месо перади приликом увоза у БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 10/14);
- Правилник о мјерама за спречавање ширења високо патогене инфлуенце птица на друге птице држане у заточеништву у зоолошким вртovima и одобреним тијелима, институцијама и центрима („Службени гласник БиХ“ бр. 12/14);
- Листа стоних вода у БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 17/14);
- Листа признатих природних минералних вода и природних изворских вода у БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 17/14);
- Одлука о усвајању Плана службеног узорковања у мљекарама одобреним и кандидованим за извоз у Европску унију за 2014. годину и Плана службених контрола млијека и производа од млијека за извоз у Европску унију за 2014. годину („Службени гласник БиХ“ бр. 21/14);
- Одлука о усвајању Програма контроле салмонеле код бројлера врсте *Gallus gallus* у БиХ за 2014. годину („Службени гласник БиХ“ бр. 22/14);
- Одлука о усвајању Програма контроле, салмонеле код одраслих расплодних јаја врсте *Gallus gallus* у БиХ за 2014. годину („Службени гласник БиХ“ бр. 22/14);
- Одлука о усвајању Програма контроле салмонеле у јатима конзумних несилица врсте *Gallus gallus* у БиХ за 2014. годину („Службени гласник БиХ“ бр. 22/14);
- Одлука о стављању ван снаге Одлуке о одређивању ветеринарско-здравствених услова које мора испуњавати месо перади приликом увоза у БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 24/14);
- Програм посебног надзора (систем контроле) карантински штетних организама на кромпир у БиХ за 2014. годину („Службени гласник БиХ“ бр. 26/14);
- План хитних мјера за поступање у случају појаве прстенасте трулежи (*Clavibacter michiganensis* subsp. *Sepedonicus*) – („Службени гласник БиХ“ бр. 27/14);
- Правилник о измјени Правилника о хигијени хране животињског поријекла („Службени гласник БиХ“ бр. 28/14);
- Правилник о условима које морају испуњавати овлаштене лабораторије за испитивање квалитете минералних ђубрива („Службени гласник БиХ“ бр. 28/14);
- План хитних мјера за поступање у случају појаве смеђе трулежи кромпира (*Ralstonia solanacearum*) (Smith) Yabuuchi et al) – („Службени гласник БиХ“ бр. 28/14);
- Одлука Заједничког одбора Централноевропског споразума о слободној трговини бр. 3/2013. („Службени гласник БиХ“ бр. 31/14);

- Наредба о мјерама контроле заразних и паразитарних болести животиња и њиховом провођењу у 2014. години („Службени гласник БиХ“ бр. 31/14);
- Правилник о условима и начину уношења одређеног биља и биљних производа из сусједних земаља у пограничном подручју БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 31/14);
- Попис признатих природних минералних вода и природних изворских вода у БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 31/14);
- Одлука о спровођењу Плана праћења и контроле резидуа за 2014. годину („Службени гласник БиХ“ бр. 44/14);
- Листа признатих природних и минералних вода и природних изворских вода у БиХ („Службени гласник“ бр. 50/14);
- Одлука о подјели пољопривредне механизације и опреме из донације НР Кине БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 52/14);
- Програм о измјенама и допунама Програма посебног надзора (системске контроле) карантенских штетних организама на кромпиру у БиХ за 2014. годину („Службени гласник БиХ“ бр. 54/14);
- Одлука о забрани увоза и превоза одређених пошљки у БиХ ради спречавања уношења инфлуенце птица („Службени гласник БиХ“ бр. 57/14);
- Одлука о обнови овлаштења испитним лабораторијама у БиХ за испитивање, контролу и праћење присутности генетски модификованих организама у храни и храни за животиње („Службени гласник БиХ“ бр. 61/14);
- Одлука о висини посебне накнаде за издавање рјешења о одобрењу за стављање на тржиште генетски модификоване хране и хране за животиње („Службени гласник БиХ“ бр. 61/14);
- Правилник о тржишним стандардима за соју, сунцокрет и уљану репицу у откупу („Службени гласник БиХ“ бр. 61/14);
- Одлука о понављању количине тарифних квота у 2014. години које се односе на увоз сировог шећера и шећерне трске за рафинисање („Службени гласник БиХ“ бр. 62/14);
- Правилник о измјенама Правилника о освјежавајућим безалкохолним пићима и сличним производима („Службени гласник БиХ“ бр. 62/14);
- Правилник о измјенама Правилника о стандардима за стављање јаја на тржиште („Службени гласник БиХ“ бр. 62/14);
- Правилник о измјенама Правилника о сировом млијеку („Службени гласник БиХ“ бр. 62/14);
- Правилник о измјенама и допунама Правилника о употреби боја у храни („Службени гласник БиХ“ бр. 63/14);
- Правилник о условима плана праћења (мониторинг) утицаја генетски модификованих организама или производа који садрже и/или се састоје или потичу од генетско модификованих организама и њихове употребе („Службени гласник БиХ“ бр. 64/14);
- Правилник о прехранбеним ензимима („Службени гласник БиХ“ бр. 66/14);
- Одлука о измјенама Одлуке о забрани увоза и провоза одређених пошљки у БиХ ради спречавања уношења класичне свињске куге („Службени гласник БиХ“ бр. 68/14);
- Правилник о измјенама и допунама Правилника о храни обогаћеној нутријентима („Службени гласник БиХ“ бр. 68/14);
- Правилник о допунама Правилника о употреби заслађивача у храни („Службени гласник БиХ“ бр. 68/14);
- Правилник о квалитету воћних вина („Службени гласник БиХ“ бр. 68/14);
- Правилник о максимално дозвољеним количинама за одређене контаминанте у храни („Службени гласник БиХ“ бр. 68/14);
- Правилник о фитосанитарним мјерама за спречавање уношења, ширења и сузбијања штетног организма кинеска стрижибуба *Anoplophora chinensis* (Forster) – („Службени гласник БиХ“ бр. 68/14);
- Правилник о измјенама правилника којим се утврђују мјере за спречавање, контролу и искорјењивање споргиформних енцефалопатија („Службени гласник БиХ“ бр. 70/14);
- Попис активних материја дозвољених за употребу у фитофармацеутским средствима у БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 70/14);

- Листа признатих природних минералних вода и природних изворских вода у БиХ („Службени гласник БиХ“ бр. 71/14);
- Правилник о овлашћивању панела за органолептичку анализу дјевичанског маслиновог уља („Службени гласник БиХ“ бр. 74/14);
- Правилник о тржишним стандардима за месо живине („Службени гласник БиХ“ бр. 74/14);
- Правилник о измјенама и допунама Правилника о акцизним маркицама за дуванске производе, алкохолна пића, воћну природну ракију, кафу и вино („Службени гласник БиХ“ бр. 74/14);
- Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дукан за пушење за 2015. године („Службени гласник БиХ“ бр. 80/14);
- Упутство о провођењу Одлуке о управљању тарифним квотама за пољопривредне производе („Службени гласник БиХ“ бр. 82/14);
- Инструкције о означавању и декларисању меркантилног кромпира („Службени гласник БиХ“ бр. 83/14);
- Правилник о измјени Правилника о мјерама откривања, сузбијања и искорјењивања класичне свињске куге („Службени гласник БиХ“ бр. 90/14);
- Листа признатих природних минералних вода и природних изворских вода у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“ бр. 93/14);
- Одлука о измјени Одлуке о забрани увоза и превоза одређених пошљаци ради спречавања уноса у Босну и Херцеговину болести слинавке и шапа („Службени гласник БиХ“ бр. 98/14).

Усвојени законски и подзаконски акти у Федерацији БиХ

- Правилник о минимално-технолошким и кадровским условима за производњу ракија и воћних вина („Службене новине ФБиХ“ бр. 2/14);
- Правилник о минималним техничко-технолошким условима за производњу кекса и производа сродних кексима („Службене новине ФБиХ“ бр. 3/14);
- Правилник о измјенама Правилника о начину и условима остварења новчане подршке по Моделу потицаја производње („Службене новине ФБиХ“ бр. 7/14);
- Правилник о измјенама правилника о садржају, облику и начину вођења Регистра одобрених и регистрованих објеката и начину додјеле ветеринарских контролних и евиденцијских бројева у ФБиХ („Службене новине ФБиХ“ бр. 8/14);
- Инструкција којом се утврђују општи и посебни хигијенски захтјеви и организација службене контроле за производе и објекте који се одобравају за извоз млијека и производа од млијека на тржиште Европске уније („Службене новине ФБиХ“ бр. 8/14);
- Инструкције о начину вођења евиденције о лијечењу животиња, употребљеним лијековима и каренци за лијекове, који се води на имањима на којима се држе животиње („Службене новине ФБиХ“ бр. 8/14);
- Правилник о одштетном цјеновнику за накнаду штете на дивљачи („Службене новине ФБиХ“ бр. 9/14);
- Програм обуке службених ветеринара на територији ФБиХ за период 2014–2016. године („Службене новине ФБиХ“ бр. 19/14);
- Правилник о облику, начину вођења регистра и образац пријаве за упис узгајивача узгојно вриједних животиња („Службене новине ФБиХ“ бр. 21/14);
- Правилник о начину вођења матичних књига, регистара и пријава те условима које требају испуњавати домаће животиње да би биле уписане у матичну књигу и регистар („Службене новине ФБиХ“ бр. 21/14);
- Списак готових лијекова који су за употребу у ветеринарству којима је на снази одобрење за стављање у промет у 2014. години („Службене новине ФБиХ“ бр. 23/14);
- Правилник о измјенама Правилника о условима које морају испуњавати референтне, односно овлаштене лабораторије за испитивање вода, садржај и начин давања овласти („Службене новине ФБиХ“ бр. 26/14);
- Правилник о начину обиљежавања посуда у винарији и садржају и начину вођења винаријске евиденције („Службене новине ФБиХ“ бр. 30/14);

- Закон о измјенама и допунама Закона о сјему и садном материјалу пољопривредног биља („Службене новине ФБиХ“ бр. 31/14);
- Правилник о методама савјетодавног рада („Службене новине ФБиХ“ бр. 44/14);
- Одлука о провођењу ревизије службених контрола субјеката у пословању с млијеком и производима од млијека намјењених за извоз у земље ЕУ („Службене новине ФБиХ“ бр. 47/14);
- Списак готових лијекова који су за употребу у ветеринарству којима је на снази одобрење за стављање у промет у 2014. године („Службене новине ФБиХ“ бр. 47/14);
- Упутство о провођењу мјера за отклањање и спречавање заразних и паразитских болести животиња за 2014. године („Службене новине ФБиХ“ бр. 55/14);
- Правилник о начину и условима остварења новчане подршке по моделу потицаја производње („Службене новине ФБиХ“ бр. 60/14);
- Правилник о условима које морају испуњавати овлашћена правна лица у погледу техничке и кадровске опремљености за обављање послова из области виноградарства и винарства („Службене новине ФБиХ“ бр. 62/14);
- Правилник о измјенама и допунама Правилника о обавезном означавању и упису у јединствени уписник оваца, коза и свиња те вођењу евиденције („Службене новине ФБиХ“ бр. 65/14);
- Правилник о престанку важења Правилника о контроли Кју-грознице (Q-febris) („Службене новине ФБиХ“ бр. 65/14);
- Правилник о условима и начину остварења новчаних подршки по моделу осталих врста подршки у пољопривреди („Службене новине ФБиХ“ бр. 71/14);
- Правилник о измјенама и допунама Правилника о начину и условима остваривања новчане подршке по моделу потицаја производњи („Службене новине ФБиХ“ бр. 75/14);
- Правилник о измјенама и допунама Правилника о начину и условима остваривања новчане подршке по моделу осталих врста новчаних подршки у пољопривреди („Службене новине ФБиХ“ бр. 89/14);
- Правилник о измјенама Правилника о начину и условима остваривања новчане подршке по моделу осталих врста новчаних подршки у пољопривреди („Службене новине ФБиХ“ бр. 106/14).

Усвојени законски и подзаконски акти у Републици Српској

- Програм оспособљавања произвођача расада поврћа и цвијећа („Службени гласник РС“ бр. 5/14);
- Правилник о измјенама Правилника о управљању, одржавању и коришћења информационог система у шумарству („Службени гласник РС“ бр. 9/14);
- Правилник о измјенама и допуни Правилника о условима издавања, садржаја и облику увјерења о здравственом стању животиња („Службени гласник РС“ бр. 11/14);
- Правилник о измјенама Правилника о условима, роковима и начину обавјештавања о појави штеточина и насталој штети у шуми и на шумском земљишту („Службени гласник РС“ бр. 12/14);
- Правилник о измјенама Правилника о садржају и поступку израде Плана заштите шуме од пожара („Службени гласник РС“ бр. 12/14);
- Упутство о спровођењу мјера контроле бруцелозе и туберкулозе говеда („Службени гласник РС“ бр. 15/14);
- Одлука о усвајању Плана коришћења средстава за подстицање развоја пољопривреде и села за 2014. годину („Службени гласник РС“ бр. 17/14);
- Наредба о спровођењу мјера заштите животиња од заразних паразитских болести у Републици Српској („Службени гласник РС“ бр. 17/14);
- Правилник о измјенама Правилника о начину израде, вођењу и достављању катастра ловишта („Службени гласник РС“ бр. 23/14);
- Одлука о утврђивању висине накнаде на име трошкова о вођењу Регистра пољопривредних газдинстава, успостављању и вођењу Регистра корисника подстицајних средстава и Регистра сеоских домаћинстава и пружилаца угоститељских

- услуга у апартманима, кућама за одмор и собама за изнајмљивање у РС („Службени гласник РС“ бр. 24/14);
- Правилник о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села („Службени гласник РС“ бр. 24/14);
 - Правилник о условима, начину и методама за испитивање плодности пољопривредног земљишта и утврђивања количине минералних ђубрива и пестицида („Службени гласник РС“ бр. 26/14);
 - Правилник о начину и периодичности контролног тестирања уређаја за примјену средстава за заштиту биља („Службени гласник РС“ бр. 36/14);
 - Упутство ветеринарским организацијама о спровођењу мјера здравствене заштите животиња у поплавама угроженом подручју („Службени гласник РС“ бр. 40/14);
 - Наредба о појачаној инспекцијској контроли и узорковању сировина и производа животињског поријекла у поплавама угроженом подручју („Службени гласник РС“ бр. 40/14);
 - Наредба о обавезној вакцинацији животиња против антракса, шуштавца и парашуштавца у поплавама захваћеним подручјима („Службени гласник РС“ бр. 42/14);
 - Програм о измјенама Програма оспособљавања за пластеничку производњу („Службени гласник РС“ бр. 50/14);
 - Правилник о измјенама Правилника о условима о начину полагања стручног испита за рад у пољопривредној апотеци („Службени гласник РС“ бр. 52/14);
 - Правилник о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села („Службени гласник РС“ бр. 60/14);
 - Одлука о усвајању измјене Плана коришћења средстава за подстицање развоја пољопривреде и села за 2014. годину – „Службени гласник РС“ бр. 17/14. („Службени гласник РС“ бр. 64/14);
 - Правилник о начину и критеријумима утрошка средстава Фонда за сузбијање и искорјењивање заразних болести („Службени гласник РС“ бр. 64/14);
 - Рјешење о утврђивању Листе регистрованих средстава за заштиту биља број: 12.03-330-2582/14. („Службени гласник РС“ бр. 66/14);
 - Правилник о обрасцу и садржини захтјева за признавање сорте, критеријумима за одређивање назива сорте и садржине Регистра сорти пољопривредног биља („Службени гласник РС“ бр. 75/14);
 - Правилник о вршењу стручне контроле над производњом садног материјала („Службени гласник РС“ бр. 75/14);
 - Правилник о нормама квалитета, паковању, пломбирању и декларисању садног материјала („Службени гласник РС“ бр. 75/14);
 - Правилник о методама обраде података добијених резултата на експерименталном пољу, односно у лабораторији у испитивању сорте („Службени гласник РС“ бр. 75/14);
 - Правилник о методама одржавања сорте („Службени гласник РС“ бр. 75/14);
 - Правилник о условима за вршење послова контроле сјемена пољопривредног биља („Службени гласник РС“ бр. 75/14);
 - Правилник о условима за вршење послова контроле садног материјала („Службени гласник РС“ бр. 75/14);
 - Правилник о начину достављања сјемена за признавање сорте, методама испитивања и захтјеву за признавање сорте („Службени гласник РС“ бр. 75/14);
 - Правилник о садржају декларације, упутства за примјену средстава за заштиту биља и начину руковања испражњеном амбалажом од средстава за заштиту биља („Службени гласник РС“ бр. 75/14);
 - Правилник о условима за обављање дјелатности производње, промета, коришћења и складиштења биоцида и Правилник о условима које морају да испуњавају лица која користе биоциде у професионалне сврхе („Службени гласник РС“ бр. 79/14);
 - Правилник о условима за рад ветеринарских организација („Службени гласник РС“ бр. 84/14);
 - Одлука о умањењу концесионе накнаде за коришћење пољопривредног земљишта у својини Републике Српске за 2014. годину („Службени гласник РС“ бр. 87/14);

- Одлука о условима за производњу и стављање у промет сјемена за осјемењавање говеда у Републици Српској („Службени гласник РС“ бр. 87/14);
- Правилник о измјенама и допунама Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села („Службени гласник РС“ бр. 87/14) МПШВ РС;
- Правилник о основним и алтернативним методама прераде нуспроизвода („Службени гласник РС“ бр. 92/14) МПШВ РС;
- Правилник о Обрасцу Захтјева за испитивање нерегистрованих средстава за заштиту биља и активне супстанце, односно основне супстанце која није уписана у Листу одобрених супстанци у истраживачке или развојне сврхе („Службени гласник РС“ бр. 94/14);
- Правилник о измјени и допуни Правилника о обрасцу и садржају захтјева за упис, садржају Регистра дистрибутера и увозника и Регистра пружалаца услуга („Службени гласник РС“ бр. 94/14);
- Правилник о условима за производњу, складиштење и пласирање на тржиште сјемена, јајних ћелија и ембриона приплодних животиња и начину вођења евиденције („Службени гласник РС“ бр. 97/14);
- Правилник о условима коришћења и висини накнаде за коришћење пашњака у својини Републике Српске („Службени гласник РС“ бр. 97/14);
- Правилник о условима исхране домаћих животиња пашом са земљишта на којима се примјењују органска ђубрива и побољшивачи земљишта („Службени гласник РС“ бр. 97/14);
- Рјешење о допуни Рјешења о утврђивању Листе регистрованих средстава за заштиту биља („Службени гласник РС“ бр. 97/14) МПШВ РС;
- Правилник о измјени Правилника о условима начину замјене шума и шумског земљишта у својини Републике („Службени гласник РС“ бр. 99/14);
- Правилник о критеријумима за одређивање висине концесионе накнаде и висине банкарске гаранције за коришћење пољопривредног земљишта и јавног водног добра („Службени гласник РС“ бр. 101/14);
- Правилник о измјенама и допунама Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села („Службени гласник РС“ бр. 101/14);
- Наредба о забрани промета намирница „Пекабеско“ Илинден, Македонија („Службени гласник РС“ бр. 109/14);
- Правилник о садржају и начину вођења Регистра и евиденција у вези са производњом и обрадом дувана и дуванских производа („Службени гласник РС“ бр. 112/14);
- Одлука о усвајању измјене Плана коришћења средстава за подстицање развоја пољопривреде и села у 2014. години („Службени гласник РС“ бр. 113/14) Влада Републике Српске;
- Одлука о измјени Одлуке о давању сагласности на План утрошка средстава за шуме за 2014. годину („Службени гласник РС“ бр. 113/14) Влада Републике Српске;
- Правилник о употреби прехранбених адитива у храни, осим боја и заслађивача („Службени гласник РС“ бр. 118/14) Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде РС;
- Наредба о стављању ван снаге Наредбе о забрани промета намирница произвођача „Пекабеско“ Илинден, Македонија („Службени гласник РС“ бр. 118/14).

Усвојени законски и подзаконски акти у Дистрикту Брчко БиХ

- Правилник о начину и условима за подстицаје у пољопривредној производњи за 2014. годину („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 20/14).